

PIĄTEK-NIEDZIELA
|11-13|07|2025|

GAZETA OLSZTYŃSKA

WEEKEND

GAZETA WARMII I MAZUR

cena 5,99 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 0137-9127

2 8

9 770137 912057

MARSZ WOŁYŃSKI PRZEJDZIE
ULICAMI OLSZTYNA |3

PAŁAC MŁODZIEŻY
CZeka METAMORFOZA |4

ODKRYWANIE KAPŁAŃSTWA
KROK PO KROKU |6-7

GDZIE LEŻY
RYTUALNE JEZIORO? |11

DROGOWCY WYRZUCAJĄ KIEROWCÓW Z CHODNIKA NA JEZDNIĘ

SPORT

SERB I AMERYKANKA
W FINALE |20

TYM RAZEM MNIEJ KONI
POD MASKĄ |21

LEGIA JEST MEDIALNYM
KRÓLEM |22

REZYGNACJA ROZCZAROWANEGO
TRENERA |23

PROMOCJA

BEZPŁATNY
DODATEK W KAŻDY
PONIEDZIAŁEK I PIĄTEK

RELAKS
z Gazetą Olsztyńską

RÓW, JEŻE, BUNKRY – TARCZA WSCHÓD W RUTCE ROŚNIE W SIŁĘ

Żołnierze z 16 Pułku Saperów z Orzysza kontynuują budowę Tarczy Wschód na granicy z Rosją. Przy pasie granicznym w Rutce budowane są umocnienia z rowem przeciwczołgowym oraz pasami bloków betonowych, a także punkty oporu.

Wśród (9 lipca) polscy i zagraniczni dziennikarze mieli okazję zobaczyć postęp prac na budowie umocnień Tarczy Wschód w miejscowości Rutka w gminie Barciany w powiecie kętrzyńskim. Dziennikarze z Niemiec i Holandii przyjechali na granicę z Rosją, by zobaczyć, jak polskie wojsko realizuje kluczowy program obrony granic. Zaporą jest stawiana w ramach Narodowego programu odstraszania i obrony „Tarcza Wschód”.

Rzecznik 16 Dywizji Zmechanizowanej kapitan Karol Frankowski poinformował, że w okolicach Rutki budowany jest obecnie 5-kilometrowy pas umocnień. Na pierwszej linii, tuż przy pasie granicznym, jest rów przeciwczołgowy o głębokości 4 metrów, po nim następują pasy bloków betonowych, tak zwanych jeży (w sumie 6

rzędów); w środku nich jest zachowany pas pola, który może być wykorzystany jako pole minowe. Za zaporą inżynierską umiejscowione są punkty oporu, które mają zwalczać ataki przeciwnika i likwidować drony, które będą wysyłane na rekonesans. Punkty oporu to zamaskowane bunkry z miejscami na ciężkie pojazdy: czołgi lub wozy bojowe oraz schronami dla żołnierzy.

Major Michał Bednarko z 16 Pułku Saperów z Orzysza, który buduje w Rutce fortyfikacje, podkreślił, że naturalne przeszkody stanowią istotny element programu Tarcza Wschód.

– Działania inżynierskie, budowa fortyfikacji będą dowiązane do naturalnych przeszkód terenowych. W Rutce jest modelowy przykład tego, że linia fortyfikacji będzie biegła wzdłuż granicy. Ale są miejsca, gdzie fortyfikacja odchodzi od

granicy, by dowiązać się do naturalnych przeszkód typu zalesienia, bagna. Chodzi o to, by zachować efektywność iskutenności. Naturalna przeszkoda stanowi teren no-go dla przeciwnika, więc nie dublujemy wysiłku, by wzmacniać tereny – zaznaczył major Bednarko.

Jak dodał, budowa Tarczy na granicy z Rosją w okolicach Rutki będzie kontynuowana. – Będziemy szli w kierunku wschodnim. Budowa będzie prowadzona na gruntach należących do skarbu państwa – mówił.

Poinformował, że polskie siły zbrojne przy budowie Tarczy wymieniają się doświadczeniami z armią ukraińską oraz armiami litewską, łotewską i estońską.

Tarcza Wschód to przygotowany w MON i Sztabie Generalnym WP program zakładający budowę różnego typu umocnień, przeszkód terenowych i infrastruktury wojskowej na granicach Polski z Rosją i Białorusią – łącznie na odcinku około 800 kilometrów. W planach jest budowa także odpowiednich systemów

rozpoznania i wykrywania zagrożeń, wysuniętych baz, węzłów logistycznych i magazynów czy rozmieszczenie systemów antydronowych.

Pierwszy odcinek Tarczy Wschód na granicy z Rosją (obwód królewiecki) powstał pod koniec listopada ubiegłego roku w okolicach wsi Dąbrówka w gminie Budry.

Co do zasady Tarcza Wschód ma być realizowana przede wszystkim na terenach i obiektach należących do skarbu państwa (m.in. Agencji Mienia Wojskowe-

go, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe czy Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa), w drugiej zaś kolejności na terenach i obiektach stanowiących własność samorządu terytorialnego. Dopiero w trzeciej kolejności na terenach i obiektach należących do innych podmiotów.

Granica między Polską o Rosją liczy 210 kilometrów długości i w całości jej lądowy odcinek przebiega przez województwo warmińsko-mazurskie.

PAP/RED.

MSWIA PRZECIWKO POSZERZENIU GRANIC OLSZTYNA

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przedstawiło projekt rozporządzenia, w którym rekomenduje negatywne rozpatrzenie wniosku Olsztyna o rozszerzenie granic. Resortowym projektem rozporządzenia dotyczącym poszerzenia granic zajmie się teraz Zespół do Spraw Ustroju Samorządu, Obszarów Miejskich i Metropolitalnych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Spotkanie zaplanowano na 15 lipca. Do sprawy odniósł się prezydent Olsztyna Robert Szewczyk. – Jeśli projekt zostanie utrzymany, to i tak nie będzie koniec naszych starań – to dopiero pierwszy

etap – stwierdził prezydent Olsztyna. – Jako miasto wojewódzkie, które dźwiga odpowiedzialność za cały region, nie możemy się na to godzić. Mamy prawo do decyzji, narzędzi i przestrzeni, które są adekwatne do roli, jaką pełniemy. I tego właśnie się domagamy. Racjonalności. Wniosek, który złożyliśmy, to pierwszy krok. Przypomnijmy, że władze Olsztyna chcą włączyć w granice miasta teren o powierzchni kilkuset hektarów. Chodzi o grunty pomiędzy obecną południową granicą Olsztyna a obwodnicą, administrowane obecnie przez gminę Purda. To około 235 ha, których właścicielem jest w większości skarbu państwa (175,59 ha) oraz ROD „Krokus” (37,1 ha).

6S

Marcin Kulasek
minister nauki
i szkolnictwa wyższego

Donald Trump lubi pochlebstwa – to wszyscy wiemy. Keir Starmer zapunktował przywołując do Białego Domu zaproszenie na spotkanie z królem Karolem III. Szef NATO Mark Rutte tak bardzo był zdeterminowany, żeby osiągnąć sukces szczytu Sojuszu w Hadze, że nazywał Trum-

pa „tatusiem”. Wszystkich przebił jednak premier Izraela Benjamin Netanyahu nominujący Trumpa do Pokojowej Nagrody Nobla. Po prawdzie nie był pierwszy, ponieważ wcześniej uczynił to premier Pakistanu, jednak to nominacja z rąk izraelskiego przywódcy rozgrzała internet do czerwoności.

Dlaczego? Chociażby dlatego, że konflikt w Strefie Gazy jest przykładem nieskuteczności polityki pokojowej Trumpa. Amerykański prezydent miał go zakończyć. W swoją prezydenturę wszedł z zawieszeniem broni między Izraelem a Hamasem wynegocjowanym jeszcze przez ekipę Bidena (i potwierdzonym przez ekipę Trumpa). Zawieszenie broni nie było jednak trwałe. A dzisiaj

Strefa Gazy i jej mieszkańcy doświadczają okrutnej katastrofy humanitarnej.

Nominacja z rąk premiera Pakistanu jest bardziej trafiona. Konflikt o Kaszmir nie jest aż tak medialny i krwawy jak ten w Gazie, ale jednak istotny. Szczególnie, że stronami są dwa mocarstwa atomowe. Co prawda początkowo Trump wysyłał sygnały, że Indie i Pakistan muszą dogadać się same ze sobą, na końcu jednak Amerykanie mieli swój udział w uspokojeniu sytuacji.

Swoją drogą jest niezwykle frapujące, że antyestablishmentowy prezydent, na jakiego kreuje się Trump ma wielką słabość do bardzo establishmentowych nagród i wyróżnień. Taką z pewnością jest Pokojowa Nagroda Nobla. Wy-

róznienie to, dodajmy, że całkowicie niezasłużenie, otrzymał na samym początku swojej kadencji Barack Obama. A skoro Obama był prezydentem tuż przed Trumpem i jego pierwszą kadencją to jest punktem odniesienia dla Trumpa. Nie chce być gorszy od poprzednika.

Chociaż trzeba też uczciwie przyznać, że okoliczność, w której Trumpowi ze wszystkich nagród świata najbardziej zależy na tej pokojowej nie jest taka najgorsza. Droga do nie jest daleka. O Gazie już pisaliśmy. W Ukrainie Putin nic nie robi sobie ze starań amerykańskiego prezydenta, co ten zaczyna dostrzegać. Ale na pewno o Pokojowej Nobla warto zabiegać. Może kiedyś Trump na niego zasłuży?

WYDAWCA
GALINDIA
Sp. z o.o.
ul. Tracka 7b,
10-364
Olsztyn

REDAKTOR NACZELNY
Maciej Matera
zarzadz@gazetaolsztynska.pl
DYREKTOR
ZARZĄDZAJĄCY
Agnieszka
Weder-Gryglewicz

ZASTĘPCY REDAKTORA
NACZELNEGO
Michał Podolak,
Igor Hrywna,
Andrzej Mielnicki,
Barbara Barczuk

REDAKTORZY WYDANIA
Michał Podolak
Zuzanna Leszczyńska
wydawca@gazetaolsztynska.pl

sport@gazetaolsztynska.pl
internet@gazetaolsztynska.pl
514 800 549

WYDANIE ONLINE

GAZETAOLSZTYNSKA.PL
redakcja@gazetaolsztynska.pl
tel. 502 499 515

PRENUMERATA E-WYDAŃ
prenumerata@gazetaolsztynska.pl
502 499 531

REKLAMA W OLSZTYNIE
ul. Rybacka 35
tel. 885 998 201
reklama@gazetaolsztynska.pl

CENTRALNE BIURO OGŁOSZEŃ
tel. 514 800 517

REDAKCJA W ELBLĄGU
ul. Rybacka 35
82-300 Elbląg
tel. 604 408 305
reklamy@dziennikiblaski.pl
gazeta@dziennikiblaski.pl

REKLAMA W ELBLĄGU
ul. Rybacka 35
82-300 Elbląg
tel. 604 408 305
reklamy@dziennikiblaski.pl
PRENUMERATA E-WYDAŃ
prenumerata@dziennikiblaski.pl
502 499 531

DRUK
Drukarnia Prasowa
GRUPY WM Sp. z o.o.
Olsztyn, ul. Tracka 7b
tel. 502 499 539

DROGOWCY WYRZUCAJĄ KIEROWCÓW Z CHODNIKA NA JEZDNIĘ

Zarząd Dróg, Zieleni i Transportu w Olsztynie kończy malowanie pasów na ulicy Kopernika. Na pewno zadowoleni z tego będą piesi.

Ulica Kopernika zyskała nową nawierzchnię w miejscu dziur i pofałdowań. Tak się stało na odcinku od skrzyżowania z aleją Piłsudskiego aż do placu Bema. Zadanie było realizowane w dwóch etapach. Pierwszy dotyczył prac prowadzonych od skrzyżowania z placem

Bema do skrzyżowania z ulicą Mazurską, drugi pozostałej części ulicy do skrzyżowania z aleją Piłsudskiego.

Nowa nawierzchnia bitumiczna została ułożona po usunięciu starej warstwy ścieralnej i regulacji wpustów kanalizacji deszczowej. Prace prowadzone były pod koniec maja. Po

ich zakończeniu brakowało oznakowania poziomego, czyli pasów. Drogowcy właśnie kończą je malować. A to oznacza wprowadzenie jednej istotnej zmiany w organizacji ruchu. Dotyczy to odcinka ulicy Kopernika od placu Pułaskiego do ronda Bema, ale także w innych miejscach tej ulicy.

– Nowa, stała organizacja ruchu, uwzględniająca parkowanie pojazdów na jezdni, będzie obowiązywała od 14 lipca 2025 roku. Obecnie trwają ostatnie przygotowania do wymalowania oznakowania poziomego na ulicy Kopernika. Co istotne, nie została zmniejszona liczba miejsc postojowych – informuje Michał Koronowski, rzecznik ZDZiT Olsztyn.

A to dobra wiadomość dla poruszających się tam pieszych, bo wcześniej kierowcy zostawiali samochody na chodniku, ograniczając zdecydowany sposób miejsc dla przechodniów. – A to powodowało, że były miej-

sca tak wąskie, że dwie osoby idące z naprzeciwka nie mogły się wyminąć – mówi mieszkaniec jednego z bloków przy ulicy Kopernika.

To niejedyny powód planowanych zmian. – Przeniesienie parkowania na jezdnię korzystnie wpłynie na prędkość poruszających się pojazdów, ale co równie istotne, uwolni też przestrzeń dla pieszych – zaznacza Koronowski.

Przy okazji drogowcy poprawili organizację ruchu na skrzyżowaniu ulic Kopernika i Mazurskiej. Przed znajdującymi się tam przejściami dla pieszych wymalowali dodatkowe pasy, które sprawiają, że samochody zatrzymują się nieco dalej od nich, co zwiększa bezpieczeństwo przechodzących osób.

Przypomnijmy, że podobne prace w 2025 roku – polegające na wymianie nawierzchni – zostały wykonane wcześniej kolejno na ulicach Barcza, Zientary-Malewskiej, Hozjusza,

Kajki, Mazurskiej i Lubelskiej, a obecnie realizowane są na odcinku ulicy Augustowskiej. W kolejce czekają także ulica Janowicza oraz odcinek alei Sybiraków od skrzyżowania z ulicą Rataja do skrzyżowania z ulicą Jagiellońską.

Zmiana organizacji ruchu na ulicy Kopernika na odcinku od placu Pułaskiego

do placu Bema to niejedynie działania uniemożliwiające parkowanie samochodów na chodnikach. Innym rozwiązaniem jest ustawianie wzdłuż nich słupków odgradzających je od jezdni. Stoją one m.in. przy ulicy Mrońgowskiej. Pojawiły się także w niektórych miejscach przy ulicy Kołobrzeszkiej.

65

Po dekadach oddolnych upamiętnień 11 lipca został ustanowiony Narodowym Dniem Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa OUN i UPA. Jak przypomina Piotr Lisiecki, prezes Ruchu Narodowego, lider Konfederacji w regionie i jeden ze współorganizatorów Marszu Wołyńskiego, to ważny moment.

— Od ponad 30 lat czcimy pamięć ofiar na cmentarzu przy ulicy Poprzecznej. Marsze organizowane przez środowiska narodowe odbywały się w Olsztynie już wcześniej. Obostrzenia pandemiczne przerwały tę tradycję — mówi.

Idea marszu odżyła dzięki zaangażowaniu Młodzieży Wszechpolskiej. Współorganizatorami są także Bractwo Przedmurza, Korona Młodych, Nowa Nadzieja, Konfederacja Korony Polskiej, Ruch Narodowy i Kon-

federacja Młodych. — Wszyscy są zaproszeni, bo to nie jest marsz przeciwko komuś. Chodzi o pamięć — zapewnia Piotr Lisiecki.

Jak dodaje Lisiecki, nie wolno mylić tej inicjatywy z bieżącymi wydarzeniami na Ukrainie. — Nie można wpisywać marszu w aktualny kontekst wojny rosyjsko-ukraińskiej. Wszyscy wiemy, kto jest agresorem, a kto się broni. Ale to nie może być powód do zapomnienia o ofiarach sprzed 82 lat. Zresztą w tamtej tragedii ofiarami byli także Ukraińcy, którzy zginęli, bo ratowali Polaków. Onich też trzeba pamiętać — stwierdza. — To wspomnienie i wyraz szacunku dla tysięcy istnień, które straciły życie. Pamięć o nich łączy, a nie dzieli — podsumowuje Piotr Lisiecki.

Warto pamiętać, że tego samego dnia odbędą się

MARSZ WOŁYŃSKI PRZEJDZIE ULICAMI OLSZTYNA

11 lipca ulicami Olsztyna przejdzie Marsz Wołyński. To upamiętnienie ludobójstwa dokonanego na Polakach na Kresach Wschodnich przez zbrodniczą UPA. Sejm miesiąc temu ustanowił 11 lipca świętem narodowym.

również oficjalne wojewódzkie obchody Dnia Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej oraz Narodowego Dnia Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa OUN i UPA. Tym razem Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki organizuje je w Giżycku, gdzie udziałem władz i kombatanów zaplanowano uroczystości na placu Grunwaldzkim.

Również 11 lipca, o godzinie 10 w Archiwum Państwowym w Olsztynie odbędzie się sympozjum naukowe „Zbrodnia wołyńska”. Sympozjum organizują Archiwa Państwowe, Towarzystwo Miłośników Wołynia i Polesia oraz Delegatura IPN w Olsztynie.

Wspomnienie krwawej niedzieli, która rozpoczęła rzeź wołyńską, upamiętnione zostanie także mszą świętą w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa (w

niedzielę, 13 lipca, o godzinie 11). Następnie o godzinie 13 uczestnicy przeniosą się na cmentarz, gdzie pod pomnikiem odbędzie się oficjalna część. — Liczymy na większą frekwencję niż zwykle. Zapraszamy wszystkich, którym bliska jest pamięć historyczna i prawda — mówi Piotr Lisiecki. Przez wiele lat duchowym opiekunem tych uroczystości był śp. ksiądz Julian Żołnierkiewicz, sam wywodzący się z rodziny okresowych korzeniach.

JAN BERDYCKI

Marsz Wołyński w Olsztynie rozpocznie się w piątek, 11 lipca, o godz. 16 i wyruszy spod Starego Ratusza. Uczestnicy przejdą przez centrum miasta, by zakończyć uroczystość pod kolumną Orła Białego na placu Konsulatu Polskiego.

PAŁAC MŁODZIEŻY CZEKA METAMORFOZA

Pałac Młodzieży im. Orłąt Lwowskich w Olsztynie, największa placówka pozaszkolnej edukacji w mieście, już wkrótce przejdzie gruntowną modernizację. Dzięki projektowi „Pałac Młodzieży – poprawa warunków prowadzenia działalności społecznej, edukacyjnej i kulturalnej na obszarze rewitalizacji Olsztyna” zabytkowy budynek przy ulicy Emilii Plater 3 odzyska dawny blask i dawną funkcjonalność.

do aktywizacji całego środowiska Olsztyna. To kolejny krok w stronę nowoczesnego, dostępnego i przyjaznego miasta, które stawia na

edukację, kulturę i lokalne więzi społeczne.

Całkowity koszt inwestycji to ponad 10,5 miliona złotych, z czego aż 8,5 miliona

złotych pochodzi z dofinansowania w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027.

REKLAMA

ZAPROSZENIE NA SPOTKANIA INFORMACYJNE

dla mieszkańców Olsztyna o programach:
Czyste Powietrze dla właścicieli budynków jednorodzinnych,
Ciepłe Mieszkanie dla właścicieli, najemców lokali gminnych oraz wspólnot liczących od 3 do 7 lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych

Dowiedz się, jak uzyskać dotację na wymianę kotła lub pieca (tzw. kopciucha) na ekologiczne ogrzewanie oraz na ocieplenie, wymianę stolarki i instalację fotowoltaiki.

Szanowni Państwo,
17 lipca 2025 roku odbędą się spotkania informacyjne na których przedstawione zostaną założenia programów Czyste Powietrze i Ciepłe Mieszkanie.

• **Miejsce spotkania** – ratusz, plac Jana Pawła II 1, sala 219.

• **Godzina 17.00** – program **Czyste Powietrze**
– dla właścicieli budynków jednorodzinnych.

• **Godzina 18.00** – program **Ciepłe Mieszkanie**
– dla właścicieli, najemców lokali gminnych oraz wspólnot liczących od 3 do 7 lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych.

W trakcie spotkań przedstawiony zostanie sposób aplikowania do programów, w tym rejestracja, określenie wielkości możliwego do uzyskania dofinansowania oraz proces wypełniania wniosków o dofinansowanie i płatność.

UWAGA! Obecna edycja programu **Ciepłe Mieszkanie** jest ostatnią szansą na złożenie wniosku – termin mija 30 sierpnia, a realizacja i rozliczenie inwestycji musi nastąpić najpóźniej do 30 października 2025 r.

Więcej informacji o programach pod adresami
czystepowietrze.olsztyn.eu i cieplemieszkanie.olsztyn.eu.

Pałac Młodzieży to miejsce, które od lat kształtuje kolejne pokolenia olsztyńian. Placówka oferuje bezpłatne zajęcia pozalekcyjne, z których codziennie korzysta kilkaset dzieci i młodzieży – także z obszaru rewitalizacji miasta. Na uczestników czeka szeroki wachlarz zajęć: tanecznych, muzycznych, teatralnych, naukowych, językowych, sportowych, plastycznych czy dziennikarskich. Prowadzi je kilkudziesięciu wykwalifikowanych nauczycieli i instruktorów, którzy tworzą przestrzeń do rozwijania pasji i budowania relacji społecznych.

– PAŁAC MŁODZIEŻY TO NIE TYLKO PLACÓWKA EDUKACYJNA, ALE TEŻ WAŻNY PUNKT NA MAPIE OLSZTYNA, KTÓRY

OD LAT INTEGRUJE MŁODYCH MIESZKAŃCÓW I DAJE IM SZANSĘ NA WSZECHSTRONNY ROZWÓJ. DZIĘKI INWESTYCJI ZYSKAJĄ ONI JESZCZE LEPSZE WARUNKI DO NAUKI, TWÓRCZOŚCI I SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU – MÓWI ZASTĘPCZYNI PREZYDENTA OLSZTYNA SYLWIA REMBISZEWSKA-PIĄTEK.

Siedziba Pałacu Młodzieży to zabytkowy obiekt z 1913 roku. Mimo że przeszedł częściową odbudowę po pożarze w 1978 roku oraz późniejsze drobne remonty, jego obecny stan techniczny pozostawia wiele do życzenia. Nie spełnia współczesnych standardów sanitarnych i przeciwpożarowych, a konstrukcja

wymaga kompleksowej modernizacji. Prace zostaną wykonane z poszanowaniem wartości historycznej budynku, a jednocześnie podniosą użytkowe i energetyczne standardy.

Zakres planowanych działań ma na celu nie tylko unowocześnienie infrastruktury, ale również przeciwdziałanie degradacji miejskich przestrzeni oraz wzmocnienie integracji społecznej. Rewitalizacja zwiększy dostępność obiektu w przypadku osób z niepełnosprawnościami, poprawi efektywność energetyczną budynku, a także umożliwi realizację przyszłych inicjatyw angażujących lokalną społeczność.

Realizacja projektu będzie miała bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia w obrębie osiedla Kościuszki i przyległych rejonów, a pośrednio przyczyni się

SŁUŻBY W GOTOWOŚCI

Sytuacja pogodowa związana z opadami deszczu stabilizuje się, ale służby pozostają w stanie gotowości – poinformowali uczestnicy sztabu kryzysowego zwołanego w MSWiA. – Zagrożenia utrzymują się w województwie małopolskim – zaznaczył szef MSWiA Tomasz Siemoniak, członek Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

Sztab kryzysowy spotkał się w związku z przechodzącym niżem genuieńskim, który spowodował długotrwałe opady deszczu. Niż przemieszcza się nad wschodnią część kraju.

Szef MSWiA poinformował, że powoli ustają przyczyny, które były powodem intensywnego zaangażowania służb. – Zagrożenia opadami utrzymują się w województwie małopolskim. W pozostałych służby pozostają w pełnej gotowości – powiedział szef Tomasz Siemoniak. Zastrzegł, że nadal zagrożeniem są ciągle opady deszczu, a w różnych miejscach mogą pojawić się błyskawiczne powodzie i nawalne.

Siemoniak stwierdził, że Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego „dokonał przeglądu i oceny sytuacji zagrożeń meteorologicznych i hydrologicznych w ciągu ostatniej doby”, a wojewodowie ze wszystkich województw, gdzie wystąpiły zagrożenia, przedstawili raporty.

Przekazał, że od poniedziałku zanotowano 4300 interwencji Państwowej Straży Pożarnej i ochotniczej straży pożarnej. Najbardziej poszkodowane zostało województwo podkarpackie, gdzie było najwyższe zagrożenie powodziami.

Minister infrastruktury Dariusz Klimczak powiedział, że według ekspertów IMGW ostrzeżenia trzeciego stopnia nie są już wydawane. Poinformował, że stany ostrzegawcze obowiązują na czterech stacjach: trzech w województwie małopolskim i jednej w Zachodniopomorskiem, w okolicach Zalewu Szczecińskiego w związku z cofką.

– Sytuacja stabilizuje się. Nie oznacza to, że wychodzimy ze stanu alarmowe-

go, gotowości – uściślił minister infrastruktury.

Wicepremier, szef MON Władysław Kosiniak-Kamysz zaznaczył, że żołnierze obrony terytorialnej na wniosek wojewody małopolskiego będą zaangażowani w pomoc w usuwaniu zniszczeń w Kętach w Małopolsce, a wojewoda podkarpacka zgłosiła wniosek dotyczący Sanoka i także otrzyma pomoc. Zaznaczył, że zaangażowani do pomocy mieszkańcom i usuwania skutków ulewnych deszczów zostali żołnierze operacyjni i żołnierze obrony terytorialnej m.in. w Czechowicach-Dziedzicach w województwie śląskim i w Paczkowie w województwie opolskim.

Szef MON powiedział, że IMGW i Wody Polskie dostały polecenie utrzymania gotowości. Dodał, że wstanie podwyższonej gotowości pozostają także Wojska Obrony Terytorialnej.

Uczestnicy sztabu kryzysowego poinformowali, że zbiorniki retencyjne zmagazynowały 18 milionów metrów sześciennych wody, przy czym ich łączna pojemność wynosi 1,2 miliarda metrów sześciennych. W związku ze zjawiskami pogodowymi nie ucierpiała infrastruktura drogowa, kolejowa

ani lotnicza. Zaznaczyli, że Państwowa Straż Pożarna i ochotnicza straż pożarna interweniowały 4,3 tysiąca razy, a do dyspozycji dowódców wojskowych było do 12 tysięcy żołnierzy.

Rzecznik Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej starszy brygadier Karol Kierzkowski poinformował rano PAP, że noc minęła bardzo spokojnie. – Od północy do godziny 6 strażacy podjęli 27 interwencji związanych z usuwaniem skutków silnego wiatru i podtopień – przekazał PAP rzecznik KG PSP.

We wcześniejszym podsumowaniu dotyczącym środy Państwowa Straż Pożarna informowała, że jednostki ochrony przeciwpożarowej (PSP i OSP) interweniowały 961 razy w związku z gwałtownymi zjawiskami pogodowymi towarzyszącymi przejściu frontu atmosferycznego. Najwięcej interwencji odnotowano w województwach mazowieckim (199), podkarpackim (159), śląskim (145), małopolskim (129) oraz łódzkim (110).

Działania strażaków zgodnie z komunikatem PSP polegały głównie na usuwaniu wiatrołomów oraz udrażnianiu zatarasowanych dróg i szlaków komunikacyjnych, zabezpieczaniu uszkodzonych dachów na budynkach

mieszkalnych i gospodarczych, udrażnianiu przepustów wodnych oraz wypompowywaniu wody z zalanych piwnic, posesji i ulic.

W akcjach na terenie całej Polski udział wzięło około 800 pojazdów PSP. Ponadto uczestniczyło w niej około 5200 strażaków (PSP i OSP).

Z podanego w środę wieczorem komunikatu Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej o aktualnej i prognozowanej sytuacji meteorologicznej i hydrologicznej w kraju wynika, że na rzekach w Polsce, poza zachodnią jej częścią, przeważają wzrosty stanów wody.

„Aktualnie na 46 procentach stacji hydrologicznych stan wody układa się w strefie niskiej, na 42 procentach w średniej, a na 12 procentach w wysokiej. Na 6 stacjach hydrologicznych przekroczone zostały stany ostrzegawcze. Brak przekroczeń stanów alarmowych. Największe wzrosty stanów wody w ciągu ostatnich 12 godzin notowane były na Dunajcu (Nowy Targ – 151 centymetrów)” – czytamy w komunikacie IMGW.

Instytut prognozował też, że w nadchodzących godzinach na obszarach objętych ostrzeżeniami hydrologicznymi spodziewane są dalsze wzrosty stanów wody do strefy wody wysokiej z punktowymi przekroczeniami stanów ostrzegawczych i alarmowych, szczególnie wlewni górnej Wisły (województwa śląskie, małopolskie, świętokrzyskie i podkarpackie).

„Na mniejszych rzekach, zwłaszcza górskich, możliwe są lokalne zalania. Zagrożeniem będą również miejscowe podtopienia na terenach zurbanizowanych” – dodano.

CENTRUM SPORTU WYRASTA Z ZIEMI

Prace na budowie Powiatowego Centrum Sportu i Zdrowia przy Zespole Szkół im. Mrongowskiego w Olsztynie nabierają tempa. Widać już zmiany na placu budowy: wykonywane są wykopy fundamentowe, instalacja sanitarna i deszczowa podsadkowa oraz zbrojenie konstrukcyjne ław fundamentowych i szybu windowego. Wylany został chudy beton podkładowy pod ławy fundamentowe. Roboty budowlane mają potrwać do sierpnia 2026 roku.

– Koszt budowy wraz z opracowaną dokumentacją to niecałe 16 milionów złotych, z czego większość, bo 13,5 miliona złotych, pochodzi z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. Pozostałe środki w wysokości 2,36 miliona złotych to wkład

własny z budżetów powiatu olsztyńskiego i gminy Olsztynek – przypomina Wojciech Szalkiewicz, rzecznik powiatu olsztyńskiego. Powiatowe Centrum Sportu i Zdrowia to dwukondygnacyjny obiekt, w którym znajdzie się hala sportowo-widowiskowa z zapleczem umożliwiającym zarówno prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży oraz rozgrywek sportowych, jak i organizację imprez kulturalno-rozrywkowych. Zasadniczą część hali stanowić będzie sala sportowo-widowiskowa, w której będzie można uprawiać takie dyscypliny jak piłka ręczna, koszykówka, siatkówka, futsal, tenis ziemny, tenis stołowy, badminton, unihokej i gimnastyka. Z obiektu korzystać będą uczniowie szkoły, kluby sportowe oraz mieszkańcy powiatu.

GS

OGŁOSZENIE

OGŁOSZENIE WÓJTY GMINY MAŁDYTY o podjęciu w gminie Pasłęk uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, na podstawie którego ma być zlokalizowana elektrownia wiatrowa

Na podstawie art. 6c ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 317)

zawiadomiam

o podjęciu przez Radę Miejską w Pasłęku uchwały Nr VI/54/25 z dnia 26 czerwca 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod lokalizację odnawialnych źródeł energii. Przedmiotowa uchwała dostępna jest do wglądu w Urzędzie Miejskim w Pasłęku oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej pod adresem <https://bip.paslek.pl/uchwaly-rok-2025.html>.

W rozumieniu ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 317) gmina Małdyty stanowi gminę pobliską dla planowanej inwestycji.

Zgodnie z ogłoszeniem Burmistrza Pasłęka z dnia 4 lipca 2025 roku osoby zainteresowane mogą składać wnioski do ww. planu miejscowego w formie papierowej lub elektronicznej, w siedzibie Urzędu Miejskiego w Pasłęku, plac Świętego Wojciecha 5, 14-400 Pasłęk, w godzinach urzędowania oraz korespondencyjnie na ww. adres lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej, tj. poczty elektronicznej na adres: paslek@paslek.pl, adres skrzynki ePUAP: /UMPASLEK/SkrytkaESP lub /UMPASLEK/skrytka oraz adres e-Doręczeń: AE-PL-17875-48204-GDCC-24. Wnioski należy składać na formularzu, dostępnym na stronie podmiotowej BIP, w postaci papierowej lub w formie dokumentu elektronicznego. Wniosek musi zawierać imię i nazwisko albo nazwę oraz adres zamieszkania albo siedziby wnioskującego oraz adres poczty elektronicznej jeśli posiada a także wskazanie czy wnioskujący jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości objętej wnioskiem. Wnioskujący może podać dodatkowe dane do kontaktu takie jak adres korespondencyjny lub numer telefonu.

Burmistrz Pasłęka poinformował również, że zgodnie z art. 6e ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 317), odbędą się spotkania otwarte dot. ww. projektu planu miejscowego:

- w dniu 22 lipca 2025 r. o godzinie 18:30 – spotkanie bezpośrednie w Urzędzie Miejskim w Pasłęku, plac Świętego Wojciecha 5, 14-400 Pasłęk. Spotkanie to będzie jednocześnie prowadzone za pomocą środków porozumiewania się na odległość, umożliwiających zabieranie głosu, zadawanie pytań i składanie uwag przez jednoczesną transmisję obrazu i dźwięku oraz zadawanie pytań i składanie uwag w formie zapisu tekstowego;
- w dniu 24 lipca 2025 r. o godzinie 18:30 – spotkanie online tj. prowadzone za pomocą środków porozumiewania się na odległość, umożliwiających zabieranie głosu, zadawanie pytań i składanie uwag przez jednoczesną transmisję obrazu i dźwięku oraz zadawanie pytań i składanie uwag w formie zapisu tekstowego.

Informację o łączach do spotkań online można uzyskać najpóźniej w dniu spotkania, pod adresem <https://paslek.pl/> w zakładce „Aktualności”.

Jednocześnie, na podstawie art. 39 pkt 1 oraz art. 40 i 41 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) Burmistrz Pasłęka zawiadamia o przystąpieniu do opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 40 ww. ustawy wnioski mogą być wnoszone:

- 1) w formie pisemnej na adres Urzędu Miejskiego w Pasłęku, plac Świętego Wojciecha 5, 14-400 Pasłęk,
- 2) ustnie do protokołu w Urzędzie Miejskim w Pasłęku, plac Świętego Wojciecha 5, 14-400 Pasłęk,
- 3) za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrzenia ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres e-mail: paslek@paslek.pl lub adres skrzynki ePUAP: /UMPASLEK/SkrytkaESP lub /UMPASLEK/skrytka lub adres e-Doręczeń: AE-PL-17875-48204-GDCC-24.

Wnioski do ww. projektu planu miejscowego i jego strategicznej oceny oddziaływania na środowisko można składać w terminie do 1 sierpnia 2025 r. Informuję, że organem właściwym do rozpatrzenia wniosków jest Burmistrz Pasłęka.

Wójt Gminy Małdyty

PAP/RED.

ODKRYWANIE KAPŁAŃSTWA KROK PO KROKU

– 75 LAT KAPŁAŃSTWA BISKUPA SENIORA JULIANA WOJTKOWSKIEGO

NA ROZMOWĘ Z BISKUPEM SENIOREM JULIANEM WOJTKOWSKIM UDAŁEM SIĘ DO KONWIKTU KAPŁANÓW WARMIŃSKICH PRZY ULICY KOPERNIKA W OLSZTYNIE. ZAPROWADZONO MNIE DO JEDNEGO Z MIESZKAŃ NA PIĘTRZE... BISKUP OCZEKIWAŁ JUŻ W POKOJU. PRZED NIM, NA STOLIKU, LEŻAŁA KSIĄŻKA AUTORSTWA KARDYNAŁA GERHARDA MÜLLERA „CUD NIEŚMIERTELNOŚCI. CO BĘDZIE PO ŻYCIU ZIEMSKIM?”. NAD BIURKIEM WISIAŁO CZARNO-BIAŁE ZDJĘCIE BISKUPA TEODORA BENSCHA, PIERWSZEGO POWOJENNEGO ADMINISTRATORA DIECEZJI WARMIŃSKIEJ... TO ON ZACHĘCIŁ MŁODEGO JULIANA DO TEGO, ABY WSTĘPUJĄC DO LUBELSKIEGO SEMINARIUM, W PRZYSZŁOŚCI ZOSTAŁ KAPŁANEM DIECEZJI WARMIŃSKIEJ.

Święta, ale my mogliśmy tylko tęsknić. W Ostrowcu z kolei Niemcy ogłosili stan epidemii i w związku z tym kościoły kazali pozamykać. Wówczas ratował nas benedyktyński mszał, który ojciec otrzymał jeszcze przed wojną, będąc prezesem Katolickiego Stowarzyszenia Mężów Akcji Katolickiej przy parafii Bożego Ciała w Poznaniu. Były tam również modlitwy brewiarzowe, z których korzystaliśmy głównie wieczorem. Muszę powiedzieć, że ten mszał podtrzymywał moje kapłańskie powołanie.

– Po pobycie w Ostrowcu na zaproszenie księcia Krzysztofa Radziwiłła i jego małżonki Zofii z Popielów udaliście się do majątku we wsi Sichów, położonego na terenie dzisiejszego województwa świętokrzyskiego...

– Mogliśmy tam odżyć po obozie. Mama nauczyła się wypiekać chleb. Codziennie otrzymywaliśmy litr mleka na osobę prosto od krowy z południowego udoju. Pamiętam pierwszy obiad po wyjściu z obozu: barszcz czerwony z ziemniakami, a na drugie danie mielony kotlet, chyba zkapustą. Po trzech pierwszych łyżkach

ból żołądka był taki, że nie mogłem dalej jeść. W obozie na obiad była tylko kartoflanka. Raz dostaliśmy w niej pół kartofla na sześciuosobową rodzinę... Wyglodziliśmy się więc bardzo. W majątku w Sichowie mieszkaly siostry służki NMP Niepokalanej z Mariówki. Opiekowały się kaplicą, gdzie na Mszę Świętą przychodzili właściciele majątku, okoliczni mieszkańcy oraz nasza rodzina. Codziennie służyłem tam jako ministrant. Mszę Świętą odprawiał ksiądz profesor Konstanty Michalski, były rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitny historyk filozofii średniowiecza. Ze względu na odklejenie siatekówek widział tylko zarysy postaci. Przygotowane do kazania cytaty z Pisma Świętego czytał więc mój ojciec, a później również ja. Służenie niedowidzącemu kapłanowi jeszcze bardziej wzbudziło moje powołanie.

– Kiedy kończyła się II wojna światowa i Sowietci w 1944 roku zajęli Polskę do linii Wisły, ojciec Księdza Biskupa zgłosił się do pracy na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim...

– Został tam profesorem historii nowożytnej. Ja po zdaniu po tajnym nauczaniu małej matury służyłem do Mszy Świętej i byłem zakrystianem w kościele akademickim. Pamiętam, jak podczas sprawowania Eucharystii ksiądz profesor Antoni Słomkowski, pierwszy powojenny rektor KUL, zapomniał kolejnych słów modlitwy ustóp ołtarza, tak jak zdarza się to czasami na egzaminie... i ja mu podpowiedziałem, wprowadzając go na właściwe tory. Poszedłem wówczas do liceum dla pracujących i w ciągu jednego roku ukończyłem dwie klasy o profilu matematyczno-fizycznym. Maturę zdałem w lipcu 1945 roku. Gdy front ruszył dalej na zachód, do Lublina powrócił ksiądz Teodor Bensch, kapłan archidiecezji poznańskiej, który przed wojną zrobił doktorat z prawa kanonicznego na KUL. Był pionierski, bo dotyczył wpływu chorób psychicznych na ważność umowy małżeńskiej. Przy jego pisaniu korzystał z wiedzy pozyskanej od psychiatrów. On również po wojnie odprawiał Msze Święte w kościele akademickim w Lublinie. 15

sierpnia 1945 roku został wezwany przez Augusta kardynała Hlonda i otrzymał nominację na administratora apostolskiego diecezji warmińskiej. Zagadnął mnie wówczas, czy wiem, gdzie chcę pójść po maturze. Powiedział: „Jak się zdecydujesz, to zgłoś się do mnie”.

– Ksiądz Biskup się zgłosił i...

– ...ksiądz Teodor Bensch napisał list do biskupa lubelskiego Mariana Leona Fulmana z prośbą, abym mógł studiować dla diecezji warmińskiej w seminarium lubelskim. Decyzja zapadła więc przed studiami, a nie po ich ukończeniu. Seminarium było okresem sprawdzania powołania i decyzji o przyjmowaniu kolejnych święceń.

– Święcenia odbyły się 25 czerwca 1950 roku.

– To był pochmurny dzień... Gdy szliśmy z seminarium do katedry, na chodniku była kałuża krwi oraz ślady po wypadku samochodowym. Kałużę ominęliśmy, aby nie stąpać po krwi... Przyszła myśl, że żyjąc w państwie komunistycznym, musimy być gotowi na wszystko. Wówczas byliśmy jeszcze pod silnym wstrząsem wojny domowej w Hiszpanii, gdzie tysiące księży, kleryków i sióstr zakonnych zostało zamordowanych. Święcenia przyjęliśmy od biskupa Piotra Kałwy. Po nich pojechałem z rodzicami na Jasną Górę, aby Mszę Świętą prymicyjną odprawić przed cudownym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. Kolejnym miejscem, które odwiedziłem, był Tyniec, bo ojciec duchowny lubelskiego seminarium mówił, że dobrze jest pierwsze dni po święceniach spędzić w skupieniu, a nie od razu iść do rozkrzyczanego świata. Przebywałem tam trzy dni.

– Dostojny Księżu Biskupie, kiedy narodziło się powołanie do kapłaństwa? W czasie II wojny światowej czy jeszcze przed?

– Powołanie odkryłem już podczas Pierwszej Komunii Świętej przyjętej 9 czerwca 1935 roku, w Zielone Świątki, w szpitalnej kaplicy sióstr elżbietanek w Poznaniu, przy ulicy Łąkowej. Jeszcze tego samego dnia, po południu, przyjąłem sakrament bierzmożenia w kościele Bożego Ciała z rąk ówczesnego biskupa pomocniczego, a po wojnie arcybiskupa metropolity poznańskiego Walentego Dymka. Do pierwszej komunii przygotowywała mnie siostra Rafaela Szymkowiakówna. Zasugerowała, aby od tego momentu przyjmować Chrystusa codziennie. Wkrótce zostałem ministrantem i tak było aż do wybuchu wojny.

– Już kilka miesięcy po wybuchu wojny razem z rodziną został Ksiądz Biskup aresztowany...

– Dokładnie 8 listopada 1939 roku trafiliśmy do obozu koncentracyjnego Poznań-Wschód. Miesiąc później wywieziono nas do Ostrowca Świętokrzyskiego, gdzie z podręcznym bagażem znaleźliśmy się na bruku... Nasze poznańskie mieszkanie z całym wyposażeniem zostało przekazane bałtyckim Niemcom. Chodziło o to, aby wzmocnić pierwiastek niemiecki na zagarniętych ziemiach. Tułaczka wojenna trwała aż do 1944 roku.

– Jak wyglądało życie religijne w tym czasie?

– Jeszcze będąc w obozie koncentracyjnym, przez dwa rzędy drutów kolczastych obserwowaliśmy zoddali kościół, gdzie paliły się światła. Widać, wkościele była odprawiana Msza

– I przyjechał Ksiądz Biskup do diecezji warmińskiej...

– Zostałem wikariuszem administratorem parafii w Wielbarku i Opaleńcu. Zastępowałem proboszcza, który po pięciu latach pracy poszedł na zasłużony urlop. Potem miesiąc pracowałem w Świątyni i wyjechałem na KUL, na studia specjalistyczne z teologii dogmatycznej.

– Czy wówczas narodziło się zainteresowanie mediewistyką?

– Na studiach ksiądz profesor Antoni Słomkowski dał mi temat doktoratu z mariologii. Zaraz po wojnie, po tych strasznych zniszczeniach, udało mi się przebadać w całej Polsce trzysta rękopisów i kilkadziesiąt inkunabułów liturgicznych. To był mój pierwszy naukowy kontakt ze średniowieczem. Wizualny był kilka lat wcześniej, gdy do lubelskiego seminarium zwożono wywiezione przez Niemców książki. Początkowo leżały na korytarzu. Gdy mój ojciec mnie odwiedzał, zwrócił na nie uwagę. To były między innymi cenne inkunabule. Wśród nich leżał pergaminowy rękopis mszału kanoników regularnych laterańskich z Kraśnika, tzw. Mszał Kraśnicki. Jeżeli wrócić do samego początku, to po raz pierwszy z inkunabulami spotkałem się jeszcze przed II wojną światową w czytelni Biblio-

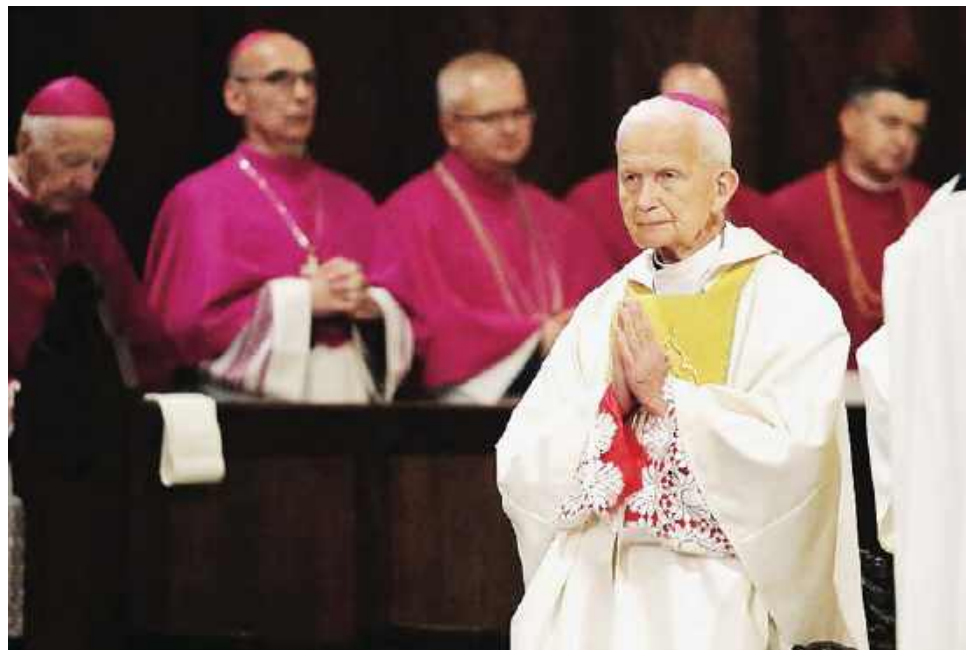
teki Raczyńskich w Poznaniu, gdzie mój ojciec był dyrektorem. Uczestnikom wycieczek, które oprowadzał, tłumaczył, dlaczego czyta się „od deski do deski”. Okładki inkunabułów stanowiły deski oprawione w skórę.

– Po kościelnym licencjacie przyszedł czas na pracę doktorską...

– Jej tematem była wiara w Niepokalane Poczęcie Maryi w Polsce w świetle średniowiecznych zabytków liturgicznych. Początkowo recenzent, ksiądz profesor Mieczysław Żywczyński był sceptyczny co do tego tematu. Mówił, że wszędzie będzie to samo, a wyszła praca na kilkaset stron, ze 130 stronami różnych łacińskich tekstów źródłowych opoczęciu Matki Zbawiciela.

– Wspomniany już ojciec miał zapewne wpływ na zainteresowania naukowe Księdza Biskupa?

– Po wybuchu wojny zamiast do gimnazjum trafiłem zrodziną do obozu koncentracyjnego. Później, gdy przebywaliśmy w Ostrowcu, rodzicom udało się zakupić w księgarni dwa podręczniki do pierwszej klasy gimnazjum. Jeden do matematyki, a drugi do łaciny. Mama jako ekonomistka uczyła matematyki, natomiast łaciny uczył ojciec. Jako ich jedyny uczeń wiedziałem, że będę pytany na każdej lekcji (uśmiech). Dzięki temu porządnie nauczyłem się łaci-

ny. Chciałbym wspomnieć, że już w czasie gimnazjum mój ojciec miał wiele godzin greki oraz łaciny. Później, podczas studiów w Berlinie, słuchał wykładów słynnego filologa klasycznego i badacza antyku Ulricha von Wilamowitza-Moellendorffa. Dzięki ojcu podczas studiów profesorską kontrolę miałem również domu. Wówczas otrzymywałem wiele cennych wskazówek.

– 17 sierpnia 1969 roku przyszła nominacja na biskupa pomocniczego diecezji warmińskiej...

– Gdy zostałem wezwany do Gniezna, akurat głosiłem rekolekcje zamknięte w instytucie katechetycznym w Gietrzwałdzie. Rozkaz nie gazeta... zakończyłem więc

szybciej rekolekcje i udałem się do Gniezna. Ponieważ przybyłem na miejsce wcześniej, zaszedłem do katedry, aby pomodlić się przy relikwiach św. Wojciecha. Zkościola udałem się na rozmowę do księdza prymasa kardynała Stefana Wyszyńskiego. Tam dowiedziałem się, że papież Paweł VI mianował mnie biskupem. Zapytał, czy się zgadzam... Bronilem się jak mogłem, ale wszystkie moje argumenty prymas odrzucił.

– Jakie to były argumenty? Ksiądz Karol Wojtyła, gdy otrzymał nominację, mówił, że jest zbyt młody... Ksiądz Biskup również był młody, miał zaledwie 42 lata.

– Zagadnąłem prymasa między innymi o to, czy biskup może zostać zbawiony. Koniec końców wołałem pójść za głosem papieża niż za swoją samowolą. Ze względu na nieśmiałość poprosiłem oświecenia w prywatnej kaplicy prymasa Wyszyńskiego. Zgodził się. Wówczas zwróciłem się do niego, aby był łaskaw udzielić ich w jakieś święto Matki Boskiej. Wybrany został termin 22 sierpnia, czyli wspomnienie liturgiczne Najświętszej Maryi Panny Królowej. Poprosiłem, aby współkonsekratorami byli ksiądz biskup Drzazga oraz ksiądz biskup Oblak. Księżmi przedstawiającymi moją kandydaturę, bo tak się dzieje podczas przyjęcia sakry, zostali natomiast z diecezji warmińskiej ksiądz infułat Wojciech Zink oraz

kapelan księdza prymasa Wyszyńskiego ksiądz infułat Władysław Padacz. Wybrałem go, bo podobnie jak mój ojciec był działaczem abstynenckim. Zresztą znali się. Ponieważ tego roku odbyłem już rekolekcje ujezuitów w Czechowicach-Dziedzicach, nie musiałem przechodzić rekolekcji przed święceniami biskupimi. Odbyłem tylko dzień skupienia u kapucynów przy ulicy Miodowej w Warszawie. Stamtąd było blisko do rezydencji prymasa. Podczas święceń obecni byli również mój ojciec oraz siostra. Mama zmarła dwa lata wcześniej.

– Obecny był także ksiądz Tadeusz Borkowski, który również w 1969 roku został proboszczem olsztyńskiej katedry...

– Tak. Był moim kolegą z roku i razem przyjęliśmy święcenia kapłańskie. Obecny był też ówczesny rektor Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie, a późniejszy metropolita wrocławski, kardynał Henryk Gulbinowicz oraz ksiądz Roman Kotlarz, którego w czasie wojny uczyłem ministrantury. Dziś jest Sługą Bożym i kandydatem na ołtarze.

– Co powiedział ojciec Księdza Biskupa, gdy dowiedział się o nominacji?

– Gdy pokazałem ojcu pismo z nominacją, przeczytał i zawołał starszą siostrę, mówiąc: „Chodź przywitaj eksceleńcję”... Osobiście nie używam tego zwrotu do dziś. Oczekując na sakrę, w ciągu tygodnia

schudłem pięć kilogramów. Gdybym musiał czekać dłużej, to ze zdrowiem byłoby krucho.

– Jako swoje zawołanie przyjął Ksiądz Biskup ostatnie słowa z Apokalipsy św. Jana: „Veni Domine Jesu!” („Przyjdź, Panie Jezu!”). Dlaczego akurat te?

– Były to słowa, które na swoje hasło wziął biskup Teodor Bensch. Zrobiłem tak, ponieważ jemu zawdzięczam Warmię oraz swoje powołanie do kapłaństwa.

– Gdy miałem przyjemność rozmawiać z arcybiskupem Edmundem Piszczem w związku z jego 90. urodzinami, powiedział, że najbardziej związany jest z duchowością ignacjańską. A Księdzu Biskupowi do jakiej duchowości najbliższe?

– Staram się żyć duchowością kapłańską. W naszym seminarium była Sodalijka Mariańska, koło trzeźwości oraz trzeci zakon św. Franciszka. Próbowałem iść drogą św. Franciszka i byłem nawet w nowicjacie. Ostatecznie zrezygnowałem, bo muszę powiedzieć, że św. Franciszek zraził mnie gestem, kiedy przed ojcem rozebrał się do naga, wyrzekając się w ten sposób rodzinnego majątku... Tak się nie robi. Ojciec był porządnym kupcem i chciał jak najlepiej wychować syna. Jak można było w taki ordynarny sposób, i to publicznie, się zachować. Nie zdecydowałem się więc zostać tercjarzem... Wstąpiłem natomiast do Sodalijki Mariańskiej, tak się złożyło, że tego samego dnia, gdy na Jasnej Górze konsekrowany był prymas Stefan Wyszyński (12 maja 1946 roku – red.).

– To który ze świętych jest Księdzu Biskupowi najbliższy?

– Kiedyś miałem sen, że św. Antoni mnie uratuje i schowa przed niebezpieczeństwem. Mama powiedziała wówczas, żeby się do niego modlił. Tak właściwie świętego, którego prosiłbym ciągle o wstawiennictwo, to raczej nie mam. Modłę się do Matki Bożej i Pana Jezusa.

WOJCIECH KOSIEWICZ, PRACOWNIK DELEGATURY IPN W OLSZTYNIE

Biskup Julian Andrzej Wojtkowski urodził się 31 stycznia 1927 roku w Poznaniu. Szkołę podstawową ukończył przed wybuchem II wojny światowej. W lutym 1941 roku rozpoczął pracę biurową w sichowskiej dyrekcji folwarków, jednocześnie kontynuując tajne nauczanie. Jesienią 1944 roku podjął naukę w liceum w Lublinie. Po jego ukończeniu wstąpił do lubelskiego seminarium duchownego jako alumn diecezji warmińskiej. 25 czerwca 1950 roku przyjął święcenia kapłańskie z rąk biskupa lubelskiego profesora Piotra Kałwy. W 1952 roku ukończył specjalistyczne studia w zakresie teologii dogmatycznej na Wydziale Teologii KUL. Od tego czasu był wieloletnim wykładowcą Warmińskiego Seminarium Duchownego w Olsztynie. Doktorat uzyskał w 1953 roku na podstawie rozprawy „Wiara w Niepokalane Poczęcie NMP w Polsce w świetle średniowiecznych zabytków liturgicznych”. Habilitował się w 1968 roku na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie. 22 sierpnia 1969 roku przyjął sakrę biskupią z rąk prymasa Stefana Wyszyńskiego. W 1987 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, natomiast w 1997 roku został profesorem zwyczajnym. Brał udział w licznych międzynarodowych kongresach mariologicznych oraz sympozjach józefologicznych. Pełnił ważne funkcje w ramach Konferencji Episkopatu Polski. Był sekretarzem Komisji Episkopatu do spraw KUL, członkiem Komisji Episkopatu do spraw realizacji uchwał II Soboru Watykańskiego, przewodniczącym Komisji Episkopatu do spraw Budowy Kościołów oraz członkiem Rady Naukowej Episkopatu Polski i członkiem Komisji Maryjnej.

Trzydziesta siódma edycja koncertów organowych w Świętej Lipce

MUZYKA, KTÓRA PORUSZA DUSZĘ

Już w najbliższy piątek, 11 lipca, o godzinie 20 bazylika w Świętej Lipce ponownie rozbrzmi niezwykłymi dźwiękami. W ramach 37. Świętolipskich Wieczorów Muzycznych odbędzie się tam wyjątkowy koncert, który połączy monumentalne brzmienie barokowych organów z lirycznymi frazami wiolonczeli i eterycznym tonem fletu.

To prawdziwa gratka dla melomanów i wszystkich poszukujących głębokich doznań artystycznych w sercu Warmii. Na scenie, a właściwie przy królewskim instrumencie zasiądzie wybitny organista Andrzej Białko, ceniony interpretator muzyki organowej, którego wirtuozeria od lat zachwyca publiczność. Towarzyszyć mu będą dwaj znakomici instrumentalisci: Tomasz Strahl, jeden z czołowych polskich wiolonczelistów i pedagog Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, oraz Maria Peradzyńska, flecistka o niezwyklej wrażliwości i precyzji.

Ten unikatowy skład obiecuje niezapomniane wrażenia dzięki wydobywaniu pełni dynamicznych i kolorystycznych możliwości każdego z instrumentów – od potęgi i głębi barokowych organów po subtelność i wirtuozerię wiolonczeli i fletu. W programie wieczoru można spodziewać się utworów od baroku po romantyzm, wszystko w mistrzowskim wykonaniu i w murach świętolipskiej bazyliki, słynącej ze znakomitej akustyki.

TRADYCJA I NOWE BRZMIENIA

Koncert 11 lipca będzie trzecim z kolei wieczorem muzycznym tego lata w Świętej Lipce, a zarazem kolejnym dowodem na to, że tegoroczna, już 37. edycja Świętolipskich Wieczorów Muzycznych to wyjątkowe wydarzenie. Cykl zainaugurowano 27 czerwca z wielkim rozmachem. Podczas koncertu otwarcia wystąpiła Orkiestra Koncertowa Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego pod batutą ppłk. Marcina Ślązaka i mjr. Dariusza Kaczmareckiego i z udziałem solistów (sopranu, tenora i basu) oraz in-

strumentalistów na oboju i klarnecie.

Tydzień później, 4 lipca, publiczność wysłuchała wzruszającego występu Chóru Świętolipskiego pod dyrekcją Adama Kowalskiego, lokalnego zespołu działającego przy sanktuarium, połączonego z recitalem organowym Łukasza Kołakowskiego. Tego wieczoru zabrzmiały zarówno potężne głosy zabytkowych organów bazyliki, jak i kameralne brzmienie pozytywu (małych organów), na którym organista wykonał część utworów, dodając koncertowi barokowego kolorytu.

KOLEJNE KONCERTY

Tegoroczny cykl potrwa do 29 sierpnia, kiedy to zaplanowano finałowy koncert sezonu. Przed nami jeszcze siedem muzycznych wieczorów, a wśród wykonawców, którzy zawitają do Świętej Lipki, znajdują się m.in. legenda polskiej sztuki organowej prof. Józef Serafin, znakomity klawesynista i organista Marek Toporowski (w duecie z pianistką Irminą Obońską), a także cenieni muzycy młodszej generacji i goście z zagranicy.

Nie zabraknie również muzyki dawnej. Jeden z sierpniowych koncertów poświęcony będzie brzmieniom historycznych instrumentów, takich jak klawesyn czy viola da gamba. Pełny program festiwalu dostępny jest na plakatach i stronach organizatorów, a na wszystkie koncerty wstęp jest wolny dla publiczności dzięki dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Można więc bez przeszkód zaplanować każdy piątkowy wieczór lata na obcowanie z muzyką w Świętej Lipce.

PERŁA BAROKU

Sanktuarium w Świętej Lipce to nie tylko sceneria

koncertów, ale też miejsce o wyjątkowej historii i znaczeniu. Od stuleci słynie jako perła baroku. Bazylika Nawiedzenia NMP wraz z krużgankami zachwyca bogactwem późnobarokowej architektury i sztuki. Jej początki sięgają XIV wieku i wiążą się z legendą o cudownej figurce Matki Bożej umieszczonej na lipowym drzewie, od którego pochodzi nazwa miejscowości.

Przez wieki Święta Lipka była celem licznych pielgrzymek. Już w średniowieczu przybywali tu wierni z Prus, Warmii i Mazowsza. Od XVII wieku opiekę nad sanktuarium sprawują ojcowie jezuitów, którym ówczesny biskup warmiński oficjalnie powierzył to miejsce w 1632

roku. Jezuici są kustoszami Świętej Lipki do dziś – jedynie z przerwą w czasach kasaty zakonu – i to dzięki nim rozkwitło tu życie duchowe, a także kulturalne.

Dziś Święta Lipka pozostaje najliczniej odwiedzanym spośród polskich sanktuariów prowadzonych przez zakon jezuitów; co roku przybywają tu setki tysięcy pielgrzymów i turystów. Jest również jednym z trzech głównych miejsc kultu maryjnego archidiecezji warmińskiej (obok Gietrzwałdu i Stoczka Klasztornego).

SLYNNE ORGANY

Symbolem Świętej Lipki są słynne barokowe organy – instrument unikatowy w skali kraju. Zostały zbu-

możliwości w wymagającym repertuarze, dialogując nie- rzadko z innymi instrumen- tami i głosami.

WYJĄTKOWA PODRÓŻ

Sanktuarium oferuje również zwiedzanie bogatego muzeum, które działa przy bazylice. W siedmiu salach zgromadzono sześć stałych wystaw prezentujących zarówno historię samej Świętej Lipki, jak i szersze dziedzictwo kulturowe Kościoła. Jedną z pereł ekspozycji jest unikalna kolekcja książek św. Jana Pawła II – około 1000 tomów z prywatnego księgozbioru papieża, przewiezionych tu z Rzymu po jego śmierci.

Zwiedzający mogą także poznać dzieje sanktuarium udokumentowane w starodrukach i zabytkach (m.in. akt przekazania Świętej Lipki jezuitom z 1632 r., ornat podarowany przez królową Marysię Sobieską, barokowe korony i figury oraz inne bezcenne paramenty liturgiczne). Ciekawostką jest jedna z nielicznych w Polsce wystaw ukazujących historię zakonu jezuitów – z obrazami św. Ignacego Loyoli, pierwszych towarzyszy i świętych jezuitów, dokumentami dotyczącymi ich działalności oraz nawet osobistymi listami papieża Jana Pawła II, w których wspomina on Świętą Lipkę.

Ponadto w muzeum znajdziemy egzotyczne pamiątki z misji (dary z Afryki, Azji i obu Ameryk) oraz etnograficzno-historyczną ekspozycję przybliżającą życie dawnych mieszkańców tych ziem od epoki kamienia po powojenne czasy. Tak wszechstronne zbiory sprawiają, że wizyta w Świętej Lipce staje się nie tylko uczcą duchową i muzyczną, ale też podróżą w czasie i przestrzeni.

JAN BERDYCKI

UNIA – CHINY: KRYTYKOWAĆ I HANDLOWAĆ (NA POTĘGĘ)

Stosunki między UE27 a Chinami to temat nie tylko dla ekonomistów czy politologów, ale także – a może przede wszystkim – psychiatrów. Oto bowiem relacje Unia Europejska – Chińska Re-

publika Ludowa z perspektywy Brukseli są przykładem ostrej schizofrenii. I tak z jednej strony mamy do czynienia z ostrymi antychińskimi wypowiedziami różnych polityków z unijnego establishmentu, a także z rezolucjami euro-parlamentu potępiającymi Chiny (z różnych skądinąd powodów), a z drugiej Europa handluje z Chinami w najlepsze.

Niechętnie Pekinowi filipiki w parlamencie z siedzibami w Strasburgu i Brukseli mają miejsce w tym samym czasie, gdy Eurostat, czyli odpowiednik unijnego GUS, ogłasza jednoznaczne liczby dotyczące eksportu z UE27

do Państwa Środka oraz importu z tego kraju drugiej gospodarki świata (po USA) i drugiego na globie pod względem ludności (po Indiach) do państw członkowskich stanowiących Unię. Fakty gospodarcze są jednoznaczne: UE eksportuje do Chin towary o wartości 213,3 miliarda euro, importuje natomiast za kwotę 517,8 miliarda euro. Deficyt handlowy wynosi więc 304,5 miliarda euro! To największy deficyt w unijnych stosunkach handlowych z całym światem.

Żeby zobrazować ekonomiczne uzależnienie Europy od Chin, któremu jednocześnie towarzyszą

dąsy i pomruki niezadowolenia, powiem, że import z Chin to przeszło 1/5 całego importu krajów Unii Europejskiej! A dokładnie 21,3 procent. Pekin to największy partner handlowy UE27. Z kolei w drugą stronę eksport do Chin to zaledwie niespełna 1/12 całego eksportu unijnego (dokładnie 8,3 procent). Na liście unijnych eksporterów Chiny zajmują trzecie miejsce. Oczywiście można powiedzieć, że szeregi państw afrykańskich czy choćby Kirgistan to kraje, które już całkowicie siedzą w kieszeni Chińskiej Republiki Ludowej i gdyby prezydent Xi miał taki kaprys, to mógłby ogłosić

bankructwo niektórych postsowieckich krajów Azji Środkowej i jeszcze większej liczby państw Czarnego Łądu, jak kiedyś – w czasach przed wszechobecną political correctness, czyli polityczną poprawnością – nazywano kontynent afrykański.

„Nie ma niepolityki. Wszystko jest polityką” – twierdził niemiecki powieściopisarz Thomas Mann (ten od „Czarodziej-skiej góry”) i pewnie miał rację. Skoro tak, to znaczy, że gospodarcza ekspansja Chin, widoczna zwłaszcza w XXI wieku, może się z czasem przekształcić w wyraźne zwiększenie wpływów politycznych.

Ludowe przysłowie mówi: „Krowa, która głośno ryczy, mało mleka daje”. Autorzy wystąpień w PE w stolicy Alzacji czy w stolicy Belgii, w których jeżdżą po Pekinie jak po łysej kobyle, zupełnie nie widzą, że oni sobie, a europejski biznes sobie. Europejscy politycy okładają Chińczyków propagandowymi kijami, a europejskie firmy na potęgę tam eksportują i jeszcze bardziej importują. Pełna schiza. Jak to świadczy o unijnych politykach? Cóż, wiadomo jak. Rzecz w tym, że oswojono nienormalność. A to źle wróży. Zwłaszcza Europie.

RYSZARD CZARNECKI

PROMOCJA

GAZETA OLSZTYŃSKA

Dzienniki Regionalne
kupisz w każdym sklepie sieci

Z KĘTRZYNA DO OLSZTYNA

Drogę z Kętrzyna do Olsztyna (lub odwrotnie) można przemierzyć na trzy sposoby: pociągiem, autobusem lub samochodem. Rowerem jeszcze nie próbowałem.

POCIĄG

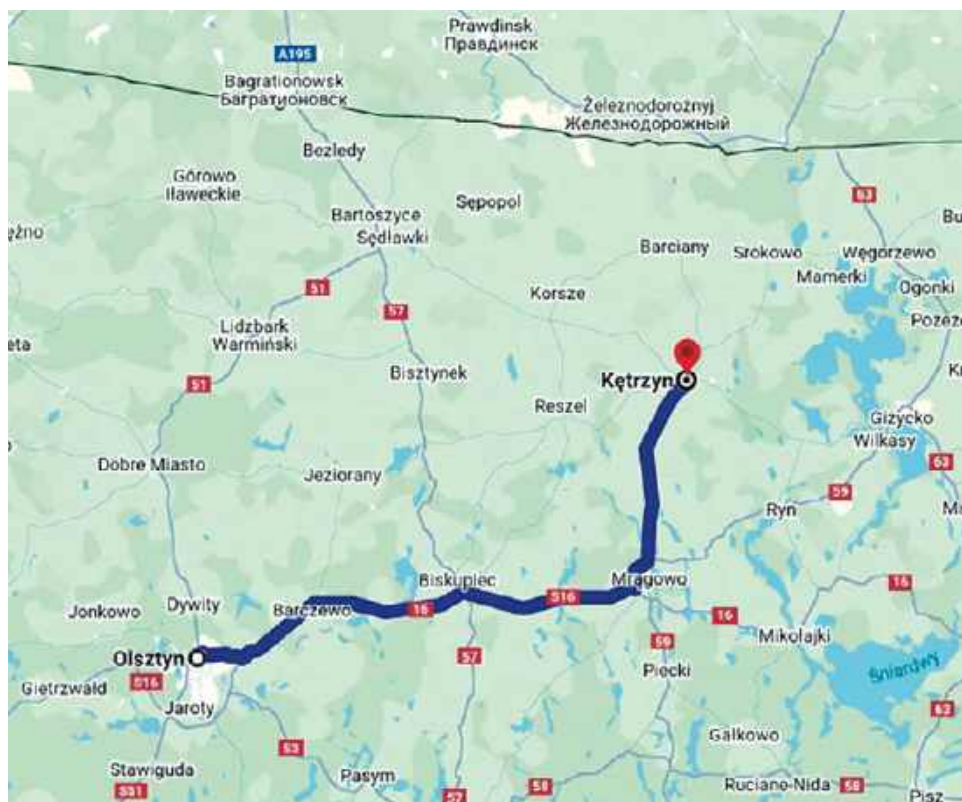
Pierwszy wariant nakazuje podróżnemu dostosować się do tego, co narzuca lub patrząc z innego punktu widzenia, oferuje podróżowanie koleją. Są to rozległe widoki przerywane postojami na stacjach. Awiecz ciagle to samo. Przesuwają się pola, lasy, fragmenty jezior, jakieś zabudowania w oddali, kilka razy zza wzgórz wynurzają się wieże kościołów. W międzyczasie następują kilkuminutowe przerwy, kiedy pociąg staje. Możemy wówczas jedynie przyjrzeć się dokładnie kolejowej infrastrukturze z przełomu XIX i XX wieku. Podróż zatem to ciągle ta sama płatanina przyrody i architektury technicznej. Najdłuższy postój jest zwykle w Korszach. Tutaj od lat moją uwagę zwracają opuszczone dwie wieże ciśnieni. Przypominają figury szachowe: króla i królową.

Pamiętam jedną taką podróż pociągiem na tej trasie. Wyglądała ona mniej więcej tak. Miałem szczęście. Nastal piękny dzień. Wśrodku zimy nagle zjawił się wiosenny dzień. Wszystko było zalane ostrym światłem. Za oknem pociągu widać pola ze świeżutką zielenią zbóż nagle wylaniających się po stopieniu się śniegu. Zostały po nim tylko kałuże wody szeroko rozlane w dolinach brzd, w których przegładało się zimowe słońce, zostawiając swój znak: odbłask błękitu. Równie nagle i ląki odsłoniły swe mokre trawy. A one takie czyste. Jak nigdy. Obmyte śniegiem. Żółto-zielone, wymuskane. Delikatnie przygniecione do ziemi. Przypominają włosy blondynki, które właśnie umyla. Te ląki i pastwiska są tak dziwnie czyste. Nie widać gówien krów i koni, kretowisk, starej trawy. Wśród zielonych pól widać wąskie plamy rozlanego błękitu. To na zaoranej ziemi roztopiona woda tworzy archipelagi czarnych wysp. Są one jak prawdziwe jeziora widzia-

ne z lotu ptaka. Czuje się, że wszystko jest nasiąknięte wodą.

OD KILKU LAT (I TROCHĘ DLA MNIE NIEOCZEKIWANIE) POCIĄG RELACJI OLSZTYN – KĘTRZYN/KĘTRZYN – OLSZTYN W DUŻYM STOPNIU PRZESTAŁ BYĆ NARZĘDZIEM KOMUNIKACJI. JAK JEST ŁADNA POGODA I MAM OCHOTĘ BYĆ SAM, JADĘ NIM DO KĘTRZYNA I TEGO SAMEGO DNIA WRACAM. NIKOMU O TYM NIE MÓWIĘ. NIE CHCĘ NARAŻIĆ SIĘ NA DRWINY, ŻE OTO MARNUJĘ CZAS, NIE WYPEŁNIAM GO ZAŁATWIANIEM CZEGOŚ POŻYTECZNEGO W KĘTRZYNIE. PODRÓŻOWANIE TAM PRZESTAŁO SPEŁNIAĆ INSTRUMENTALNĄ ROLĘ. NIE SPEŁNIA WYŁĄCZNIE ROLI NARZĘDZIA SŁUŻĄCEGO DO OSIĄGNIĘCIA KONKRETNEGO CELU: PRZEDOSTANIA SIĘ Z JEDNEGO MIEJSCA DO DRUGIEGO. PODRÓŻ TA STAŁA SIĘ KONTEMPLOWANIEM KRAJOBRAZU.

Jest to przestrzeń pagórkowatych pól i łąk przetkanych kolonijnymi gospodarstwami. Wydaje się, że nie ma tutaj żadnych wsi, a jedynie samotne gospodarstwa, do których prowadzą boczne drogi. W tym czasie jedziemy grzbietami wzgórz. Wszystko tutaj widać jak na dłoni. Nic nie przesłania widoku. Widać specyficzną strukturę tego obszaru, który pozbawiony lasów całkowicie się odsłania. Świat ten okazuje się być łagodnymi, układającymi się regularnie wzgórzami. Na co dzień tego nie widzę. Tam tak. Tam widać, że jest to podstawowa war-

stwa naszego krajobrazu. Na niej dopiero są umieszczone lasy, bagna, jeziora. Tak chyba musiał wyglądać ten świat przed tysiącami lat. Zaraz po odwróceniu lodowca. Zanim został zalesiony.

Nie czytam wówczas gazet, nie słucham muzyki. Podróż ta bowiem stała się już działaniem samym w sobie – autotelicznym. Chwile przeżyte w pociągu na tej trasie stanowią dla mnie już cel sam w sobie. Są zupełnie autonomiczne. Przyjemne. Pożądane tak jak taniec, słuchanie muzyki. Po prostu żyję tą chwilą – porcją określonego czasu, który jest zgęszczony, zintensyfikowany dynamizmem, pędem, kalejdoskopem obrazów za oknem wagonu... Są chwile, kiedy całkowicie zapominam o teraźniejszości, o celu podróży, który nakazuje wysiąść w Kętrzynie lub Olsztynie. Przyszłość w postaci opuszczenia pociągu, który dotarł do docelowej stacji, gdzieś na moment ginie w wiecznej teraźniejszości. Niestety objawi się to bolesnym przebudzeniem w postaci zagubionych rękawiczek, okularów, szalika. Je-

dynie oczapce pamiętam. To doświadczenie pociągu mnie. Jest namiastką wiecznego teraz. Czas zanika, zastyga w patrzeniu wprawdzie na ciągle te same miejsca, które jednak jakoś za każdym razem wydają się nowe, zaskakujące, nieoczywiste. Świat za oknem pędzącego pociągu jest ciągłym istnieniem. Nie są to nowe widoki, takie jak te, które pojawiają się po przekroczeniu jakiejś granicy jakiegoś państwa czy niewidzianego regionu i które oglądam z czystą ciekawości ich nowości. Otóż nie! Na tej trasie jakoś zespalam się z tym, co poza mną. Znika tutaj czas w chwilach tych mikroekstaz. Może to przypadek. Może o tym odczuwaniu świata decyduje powtarzalność i bezinteresowność tego podróżowania.

AUTOBUS

Lubię drogę z Olsztyna do Kętrzyna pokonywać autokarem/autobusem, który odwiedza też Barczewo, Biskupiec, Białystok, Kolno, Reszel i Świętą Lipkę. Podróż autobusem jest inna niż pociągiem. Droga ta jest długa i kręta.

Świat za oknem autobusu jest jakby bliższy. Ale równie przepiękny. Jedzie się drugorzędnymi drogami. Odwiedza się wsie, małe miasteczka. Warto to zrobić wiosną. Wszystko wokół jest wówczas świeże, jakby nietknięte katastrofą destrukcji, brudu, nędzy, brzydoty. Może sprawia to pogoda. W takich właśnie wiosennych okolicznościach na nowo zobaczyłem kilka miejsc tej trasy, którą przemierzyłem już wielokrotnie. Szczególnie Święta Lipka ukazała mi to wiosenne coś. Na nowo ukazała mi dach klasztoru jezuitów, który dojrzałem nagle wśród świeżej zieleni dopiero co zakwitłych drzew. Już takich dachów nie ma. Jego konstrukcja, smągła, lekka, trwa już niewzruszenie od XVII wieku. A wszystkie inne takie dachy przeminęły. Jeszcze raz uświadomiłem sobie trwałość miejsc kultu: kościołów, klasztorów, kapliczek. W mijanym krajobrazie przeważnie tylko to, co religijne, pozostało niewzruszenie na swoim miejscu. Wszystko

inne wokół jest zniszczone, zdegradowane. To całe świeckie tworzenie jest nietrwałe, brzydkie, plastikowe. Majowa przyroda jakoś to wszystko uwypukliła, wyeksponowała. Może poprzez kontrast? W czasie mojej podróży święta przestrzeń wyraźnie wyróżniła się w świeckiej przestrzeni. Nie przenikały się wzajemnie zupełnie. Nie musiałem odkrywać świętości mijanej przestrzeni. Była ona całkowicie odkryta i manifestowała swą obecność, wręcz dominowała nad wszystkim innym, co stworzyła przyroda 10 tysięcy lat temu i człowiek przez kilka wieków, ponieważ świeckość była całkowicie podła. Niczym nie mogła konkurować ze świętością kościołów i przydrożnych kapliczek między Świętą Lipką a Reszlem. Sacrum nie było zakamuflowane w tym zdesakralizowanym świecie. Ono go wręcz przytłaczało. Ulegam wtedy też następnej przyjemnej iluzji. Oto jestem przekonany, że przestrzeń ta do nikogo nie przynależy. Że jest niczyja. Że nie jest jeszcze czyjaś i rozdysponowana do prywatnego władania, pilnowania, grodzenia. Jest bowiem tak rozległa, że wydaje się należeć do wszystkich, którzy na nią patrzą, jako ocean czy niebo. Tutaj widać, że świat jako przestrzeń nie może być w gruncie rzeczy czyjaś własnością. Przynajmniej ja się tym pocieszam.

Jeżdżę zatem ciągle od blisko 43 lat (pierwszą podróż na trasie Kętrzyn – Olsztyn odbyłem w 1982 roku) tymi samymi drogami. Jakbym szukał potwierdzenia, że wszystko jest jeszcze na swoim miejscu. Nie chcę już niczego zmieniać. Może to starość? Jestem jak ktoś, kto przyjechał z daleka i sprawdza, co się zmieniło w miejscach, które znalazł w przeszłości. Ciągłe wracam do siebie.

MAREK MELNYK

GDZIE LEŻY RYTUALNE JEZIORO?

Pierwsze i jedyne rytualne jezioro znajduje się oczywiście na Mazurach. Dla wielu mężczyzn stało się grobem. To, co z niego wydobyto, można zobaczyć w Mrągowie.

Dzisiaj w Stanach Zjednoczonych mieszka kilka milionów ludzi, którzy wierzą, że światem rządzą reptilianie, kosmiczne gady, które mogą przybierać ludzką postać. Zdecydowanie lepiej na tym tle wypadają mieszkający niegdyś między innymi w okolicach Mrągowa Galindowie, którzy wierzyli, że bagna i jeziora są bramą do zaświatów. Więc być może wrzucali tam prochy najznamienitszych wojów, a na pewno ich broń. Tak działo się prawie dwa tysiące lat temu nad położonym niedaleko Mrągowa jeziorem Nidajno, w okolicy Czaszkowa.

Polscy archeolodzy znaleźli tam resztki uzbrojenia i wyposażenia galindzkich wojowników pochodzące z III-IV wieku naszej ery, głównie z okresu Imperium Rzymskiego. Co ciekawe, wiele z nich nosi ślady rytualnego niszczenia. Po co to robiono?

„Zapewne możemy sobie wyobrazić, że było to odzwierciedleniem następujących wierzeń: by martwemu wojowi mógł służyć w dalszym ciągu jego miecz, on także musi zostać uśmiercony – przejść do krainy umarłych” – wyjaśnia Łukasz Oleszczak w tekście „Ludzie bagien” zamieszczonym w portalu Spotkania z Zabytkami.

„Można sobie wyobrazić następującą scenę: stos pogrzebowy płonie na brzegu jeziora, galindzki kapłan prowadzi obrzęd, rytualnie uśmiercona broń z ustryny (czyli pozostałości po stosie pogrzebowym) jest wrzucana do wody, by służyć wojownikowi w zaświatach...” – pisze wspomniany autor.

Archeolodzy znaleźli tam kilkadziesiąt fragmentów uzbrojenia, pozostałości mieczy, groty i noże bojowe, ale też ozdoby z wyobrażeniami gryfów i zwierzęcych hybryd.

Jednak chyba najbardziej ciekawym znaleziskiem była wykonana ze srebra i złożona figurka sępa, która pierwotnie osadzona była na żelaznej tulei. „Uzasadnione wydaje się łączenie jej z oznaką sprawowanej funkcji lub godności – przywódczej, militarnej lub religijnej” – piszą Tomasz Nowakiewicz i Aleksandra Rzeszotarska-Nowakiewicz w tekście „Jezioro Nidajno koło Czaszkowa na Mazurach: niezwykle miejsce kultu z okresu późnej starożytności”.

Sęp w starożytnym Egipcie był uosobieniem bogini Nekhbet, patronki Górnego Egiptu. Jej wizerunek często pojawiał się nad głową faraona jako znak ochrony i władzy królewskiej. Nekhbet-sęp symbolizowała macierzyństwo i opiekę; w jednym z najstarszych tekstów („Piramidy”) faraon nazywany jest „synem Nekhbet, który rozkłada swe skrzydła nad Egiptem”. Dzięki padlinożernej diecie sęp naturalnie czyścił otoczenie, co w kulturze Egiptu interpretowano metaforycznie jako oczyszczanie duszy z nieczystości i grzechu.

W starożytnym Rzymie od sępów ważniejsze były sokoły czy kruki, ale sępy pojawiały się na mozaikach i srebrnych paterach jako motyw zwycięstwa. W mowie o założeniu Rzymu to widok (liczba) sępów miał uzasadnić, komu przypadnie prawo do panowania nad nowym państwem. Germanie i Skandynawowie z kolei łączyli widok sępa z zapowiedzią śmierci lub nadchodzącą bitwą.

Pozostało mi do napisania jeszcze jedno: gdzie część tych skarbów można zobaczyć. Można to zrobić w muzeum w Mrągowie, gdzie stanowią element wystawy pokazującej historię ziemi mrągowskiej od 10 tysiąclecia przed naszą erą do czasów współ-

czesnych. Znaleziska z Czaszkowa stanowią jej ważną część. „To naprawdę przepiękne przedmioty, niezwykle cenne. Stano-

wią bez wątpienia jedno z najciekawszych odkryć archeologicznych w Polsce na progu XXI wieku i ewenement na skalę europejską” – podkreśla Dominik Tarnowski, kierownik muzeum.

Autorzy wystawy „Mrągowo i ziemia mrągowska

od zarania dziejów po czasy współczesne” nie ograniczyli się oczywiście tylko do dawnych czasów. Wiele dowiemy się z niej też o bliższej nam czasowo historii Mrągowa.

Podobnie jak dzięki drugiej wystawie „Od Kurhausu do Orbisu”. „Przenieśmy się do Mrągowa z początków XX wieku, poczućmy klimat belle époque i zdobędziemy wiedzę, gdzie mrągowianie i przyjezdni spędzali wolny czas. Następnie odwiedzimy powojenne miejsca wypoczynku, weźmiemy udział w kajakowych spływach, tudzież w rejsach statkami żeglugi mazurskiej” – tak zachęca mrągowskie muzeum do jej obejrzenia.

A od 5 lipca 2025 roku w muzeum można oglądać nową wystawę czasową „XXX lat Festiwalu Kultury Kresowej w Mrągowie”. Jej otwarcie to swoista inauguracja obchodów 30-lecia festiwalu, którego tegoroczna edycja odbędzie się w sierpniu w mrągowskim amfiteatrze. Można tam zobaczyć zdjęcia i przedmioty związane z festiwalem. Wystawa będzie czynna do października tego roku.

Muzeum mieści się w centrum Mrągowa, ulica Ratuszowa 5, telefon: 89 741 28 12.

OPRAC. IGOR HRYWNA

O POWIEŚCI
„TRAGICZNA
MIŁOŚĆ KLARY”
ROZMAWIAMY
Z JEJ AUTOREM
— JANUSZEM
B. KOZŁOWSKIM.

Z Januszem Kozłowskim znamy się jeszcze ze szkoły średniej — chodziliśmy do tej samej klasy w ostródzkim Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Bażyńskiego. Dziś rozmawiamy jako redaktor-ka i autor.

— To już kolejna twoja książka, ale pierwsza powieść. Jak w ogóle narodził się pomysł, żeby napisać „Tragiczną miłość Klary”?

— Od lat piszę dokumentalne rzeczy: artykuły, książki historyczne, wszystko oparte na faktach i źródłach. Ale historia Klary to coś innego. Bardziej osobista, pełna emocji. Nie dało się jej opowiedzieć samymi faktami. Tu chodziło o uczucia, o to, co dzieje się w środku młodej kobiety. Powieść dała mi możliwość pokazania tego głębiej: jej wewnętrzną walkę, wiarę, miłość, samotność.

— No właśnie.
Jak właściwie trafiłeś na historię Klary?

— To rodzinna historia, trochę jak znalezisko w kartonie na strychu. Po wojnie mój tata, który nie miał wtedy zbyt wielu kolegów, zdany był na swojego kuzyna Achima (Joachim), syna Emmy, czyli siostry tytułowej bohaterki książki. Mieszkali w dwóch wsiach niedaleko Dąbrowna. Emma zmarła w pierwszych latach po wojnie, a Achim wyjechał do Dortmundu. Z czasem ich kontakt ograniczył się do świątecznych kartek.

W 1989 roku, gdy sam wyjechałem do Berlina, tata odnowił kontakt z Achimem, a ten zaprosił mnie na kilka dni do siebie. Wtedy właśnie pokazał mi dwa kajety: pamiętnik Klary i dziennik Emmy, zapisane drobnym pisem Sütterlin (potocznie zwanym niemieckim gotykiem) po polsku. On

WIARA, MIŁOŚĆ I SAMOTNOŚĆ W OSTRÓDZIE W 1911 ROKU

O AUTORZE

Janusz B. Kozłowski

z wykształcenia prawnik, przez całą swoją karierę zawodową pełnił funkcje zarządcze w przemyśle. Od wielu pokoleń, w tym także przedwojennych, jego rodzina związana jest z ziemią ostródzką, a on sam poświęcił swoją dotychczasową działalność pisarską tej części byłych Prus Wschodnich. Wydał cztery książki oraz liczne artykuły dotyczące historii swojego regionu, m.in. w „Komunikatach Mazursko-Warmińskich” i „Renowacjach i Zabytkach”. W swoich pracach skupia się głównie na opisie życia codziennego, obyczajów, relacji między polskojęzyczną ludnością miejscową a ludnością niemiecką, a także na gwarze ostródzkiej. Szczegółne zainteresowanie autora budzi religijność dawnych protestanckich mieszkańców tych terenów, zwłaszcza gromadkarstwo.

nie znał tego języka. Nie byłem w stanie odczytać wszystkiego od razu, ale poprosiłem o kserokopie. Otrzymałem je pocztą i przez kilka miesięcy mozolnie tłumaczyłem je na współczesny język. To były poruszające zapiski: czułe, pełne wiary, ale też głębokiego bólu.

Oryginały zapewne trafiły do syna Achima, Ralfa. Niestety, nie mam z nim dziś żadnego kontaktu. Całość materiału uzupełniłem jeszcze o archiwalne listy powiatowego weterynarza (w książce jego nazwisko zostało zmienione), które kierował do ostatniego niemieckiego biskupa warmińskiego, Maximiliana Kallera. Te listy wniosły dodatkową warstwę — nie tylko społeczną, ale i duchową.

— Od lat zbierasz ludzkie historie związane z Ostródą i Prusami Wschodnimi.

Czy twoim zdaniem Ostróda była kiedyś dobrym miejscem do życia?

— Zaczniemy od tego, że Prusy Wschodnie były najuboższą niemiecką prowincją, ale mimo to żyło się tu dobrze i dostatnio. Codziennność toczyła się powoli, spokojnie, tak jak

opisał to Hans Hellmut Kirst w książce „Moje Prusy Wschodnie”. Czuło się inne tempo życia; wszystko działo się wolniej, zresztą tak jak wszędzie wtedy. Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć: mówimy o przedhitlerowskich czasach, bo rok 1933 zmienił wszystko, absolutnie wszystkie możliwe standardy życia społecznego, politycznego, duchowego.

Od końca XIX wieku ten region zaczął być w Rzeczy postrzegany jako coś odrębnego, ale fascynującego — trochę jak Wileńszczyzna w przedwojennej Polsce. Wcześniej o Prusach Wschodnich niewiele wiedziano. Świadomość ich istnienia i specyfiki pojawiła się dopiero z rozwojem prasy pod koniec XIX wieku. Nagle stały się modne dzika przyroda, jeziora i lasy, osoblwi, ale przyjaźni i ciekawi mieszkańcy.

Przestrzegalbym jednak przed używaniem uproszczeń w stylu „tygiel kulturowy, językowy i religijny”. Po I wojnie światowej te zjawiska praktycznie zniknęły. Jeżeli coś z tej różnorodności jeszcze istniało, to tylko w formie niszowych, wręcz ukrytych środowisk,

które były interesujące, ale dla samych uczestników często niebezpieczne. W okresie międzywojennym dominującym nurtem była kultura niemiecka i religia ewangelicka.

I trzeba uczciwie powiedzieć: do czasów Hitlera wielu mieszkańców tych ziem czuło, że państwo funkcjonuje dobrze. Był porządek, przewidywalność, opieka ze strony struktur państwowych. Społeczeństwo odplacało posłuszeństwem i pracą. Wszystko działało jak w dobrze naoliwionej maszynie. Ludzie byli zadowoleni, a może nawet i szczęśliwi. Ale pojawiło się nowe pragnienie: żeby było jeszcze lepiej, jeszcze wspanialej. I przyszedł rok 1933.

A jak to z pychą bywa, musiała zostać ukarana. Żeby było jasne: wśród mieszkańców tych ziem około 98 procent wierzyło wtedy w faszystowski raj. O żadnej mozaice kultur czy różnorodności nie było już mowy. Wszyscy — poza Żydami — stanowili jednolity, faszystowski *ein deutsches Volk*. I niestety nasi dawni polskojęzyczni mieszkańcy odnaleźli się w tej nowej rzeczywistości wyjątkowo dobrze.

— Co cię najbardziej fascynuje w historii tych ziem?

— Wiesz, słowo „fascynacja” w tym kontekście nie jest do końca właściwe. To była zwykła, choć piękna ziemia, zamieszkała przez zwykłych ludzi, którzy prowadzili zwyczajne życie. Oni sami nie postrzegali siebie ani swojego otoczenia jako czegoś szczególnie niezwykłego. Co nie znaczy, że nie mieli poczucia odrębności — szczególnie na wsiach.

Język? Rzeczywiście, po pierwszej wojnie światowej wszyscy mówili już po niemiecku. To był język ulicy, urzędów, handlu. Ale w wielu wiejskich domach wciąż rozmawiano po polsku, choć to zjawisko powoli i naturalnie zanikało. Przed wojną sąsiedzi, którzy w domach mówili po polsku, posługiwali się nim też publicznie: na ulicy, w sklepie, przed kościołem. Ale po plebiscycie w lipcu 1920 roku wszystko się zmieniło. Przykro to mówić, ale mieszkańcy tych ziem stali się mentalnie Niemcami. Proces niemieczenia po prostu się zakończył. I nie ma co się oszukiwać, że odbyło się to pokojowo i dobrowolnie. Świadomość nie użyłem w tym kontekście słowa „germanizacja”, bo ta zakłada działania z zewnątrz.

Warto tu zaznaczyć, że u nas nie mazurzono — nie używano gwary mazurskiej. U nas chłop „pił piwo”, a nie „psił psiwo”, jak na przykład w Piszcu.

I tu wchodzimy na mój ulubiony temat: Oberland i tożsamość jego mieszkańców. Ostróda i okolice to do 1945 roku był Oberland, co do tego nie ma wątpliwości. Wątpliwości zaczyna się dopiero wtedy, gdy próbujemy odpowiedzieć na pytanie, czy Ostróda to także Mazury. Moim zdaniem historycznie nie da się tego obronić.

Po 1945 roku jednak tę krainę trzeba było jakoś nazwać. Oberland zbyt

wyraźnie kojarzył się z językiem niemieckim, więc również na nasze tereny rozszerzono pojęcie Mazury. Ale jeśli miałbym się w to wszystko porządnie zagłębić, musiałabym oddać mi wszystkie szpalty tego numeru.

— No tego zrobić się nie da. To może opowiedz coś o gromadkarzach, o których tyle można przeczytać w zapowiedziach książki.

— No to jednak będziesz musiała oddać mi cały numer... A tak poważnie to tutaj słowo „fascynujący” naprawdę pasuje. Jak wiadomo, w 1525 roku Prusy Wschodnie, a późniejsze Prusy Wschodnie, stały się pierwszym na świecie państwem wyznaniowym z religią luterąską. W XIX wieku niemal wszyscy mieszkańcy, za wyjątkiem katolickiej Warmii, byli wyznania ewangelickiego.

Z czasem jednak luteranizm — szczególnie w XVII i XVIII wieku — zaczął przesuwac się w stronę religii rozumu, a nie serca. Coraz silniej akcentował racjonalizm i formalizm. W dużej mierze skupiał się na doktrynie, co prowadziło do duchowego zubożenia i oddalenia od emocjonalnych przeżyć, szczególnie w codziennej religijności. To zjawisko opisywano jako skostniałą ortodoksję. I to zaczęło uwierać wielu wierzącym, nie tylko tych, którzy posługiwali się językiem polskim. Wśród niemieckich ewangelików również pojawiło się poczucie duchowej pustki.

W odpowiedzi na tę skostniałą ortodoksję w drugiej połowie XVIII wieku wyłonił się ruch pietystyczny, który akcentował osobistą modlitwę i bezpośredni kontakt z Bogiem. Centrum tego ruchu było Halle w Saksonii z jego czołowymi postaciami: Philippem Spenerem i Augustem Hermannem Franckem.

Początkowo ruch pietystyczny rozwijał się głównie wśród mieszczaństwa i ziemiaństwa. Ale od początku XIX wieku pierwsze jego iskry pojawiły się też we wsiach Prus Wschodnich i właśnie wtedy narodził się ruch gromadkarski. W pełni

rozkwitł w ostatnich dwóch dekadach XIX wieku, kiedy pruski Litwin i ewangelik Christoph Kukat zarejestrował w Berlinie Wschodniopruskie Towarzystwo Modlitewne. Ten formalny krok sprawił, że ruch nie mógł już być legalnie prześladowany przez oficjalny Kościół.

W naszym regionie były wsie, gdzie gromadkarze stanowili 80, a nawet 90 procent mieszkańców. Normą na przełomie XIX i XX wieku było to, że połowa ludności wsi należała do tej wspólnoty.

— Czym wyróżniali się ci ludzie?

— Porządkowali swoje życie: nie pili, nie palili, nie uczestniczyli w zabawach, sumiennie pracowali, ubierali się skromnie, najczęściej w czarne stroje. Spotykali się w gromadach po domach, stąd właśnie nazwa ruchu — gromadkarze. Podczas tych spotkań studiowali Pismo Święte i modlili się. Zdarzało się, że takie modlitwy trwały nawet do pięciu godzin.

Mieli też własny system wędrownych kaznodziejów, których wizyty w poszczególnych wsiach zapowiadał wydawany przez Kukata tygodnik „Friedens-Bote” („Posłaniec Pokoju”). Gromadkarze przeżywali głębokie, autentyczne nawrócenia. Wśród wiernych dość często dochodziło do stanów mistycznych.

— Faktycznie, to niecodzienne.

— Tak, wręcz fascynujące. To było zdarzenie z jednej strony niemieckiej, chłodnej, racjonalnej religii, jak to określali sami gromadkarze, „religii pastorałów”, a z drugiej strony duchowości, która niosła w sobie silny pierwiastek słowiański, a może nawet ślady staropruskiej wrażliwości. Z tego zderzenia wybuchła energia, której nie spotkasz nigdzie indziej.

— A dlaczego ten ruch jest dziś tak mało znany?

— To bardzo dobre pytanie. Bo to wszystko działo się w sferze ducha, a tę najtrudniej dokumentować. Dodatkowo ta sfera należała do najbardziej intymnych obszarów życia

wierzących. Samo opowiadanie o takich przeżyciach mogło być odbierane jako przejaw pychy, więc rzadko o tym mówiono. W efekcie nie pozostało wiele źródeł. A jeśli nie ma źródeł, nie ma opracowań. A jeśli nie ma opracowań, takie zjawiska łatwo popadają w zapomnienie.

— Wróćmy do książki.

Powiedz pokrótce, o czym jest „Tragiczna miłość Klary”?

— O Klarze (śmiech). Główna bohaterka to młoda dziewczyna z podostródzkiej wsi, która w styczniu 1911 roku podejmuje pracę jako służąca w domu ostródzkiego lekarza. To atrakcyjna, ale też inteligentna, pracowita i głęboko religijna młoda kobieta, członkini ruchu gromadkarskiego. Nie będę oczywiście zdradzał szczegółów fabuły. Powieść rozgrywa się na trzech płaszczyznach: społecznej, osobistej i duchowej. I w odniesieniu do każdej z tych płaszczyzn można dostrzec trzy obiekty miłości Klary. A wszystko osadzone w realiach Ostródy z 1911 roku.

— Czy pisząc historię tej młodej dziewczyny, trzymałeś się sztywno znanych ci faktów?

— Gdybym przyjął takie założenie, nikt nie chciałby tego czytać. Pozwolisz, że — nie porównując się oczywiście — zacytuję Sienkiewicza, któremu zadano podobne pytanie w odniesieniu do „Ogniem i mieczem”: „Starałem się, ile mogłem, być wiernym zarówno duchowi epoki, jak i wydarzeniom historycznym, lecz powieść jest zawsze powieścią, a nie wykładem dziejów”. Jeśli naprawdę chcesz opowiedzieć historię, musisz sobie dać pewną swobodę. Inaczej napiszesz pracę historyczną, a tym razem to nie było moim celem.

Podobnie postąpiłem z topografią. I tu mogę podprzeć się Kirstem, który na potrzeby „Wilków” stworzył fikcyjne miasteczko Gilgenrode — pół Dąbrówny (Gilgenburg), pół Ostródy (Osterode). To bardzo wygodne: z jednej strony inspirujesz się

autentycznymi miejscami i w ten sposób kokietujesz czytelnika, a z drugiej możesz uniknąć bezpośrednich oskarżeń i jednocześnie realistycznie pokazać ludzkie postawy, oportunizm, dramaty i tragedie. Trochę z tej techniki również skorzystałem: poprzysuwałem figury na szachownicy, zmieniając niektóre miejsca i postaci.

— Pracujesz zawodowo w zupełnie innej dziedzinie: zarządzasz w przemyśle. Co daje ci zajmowanie się historią?

— Prawdę mówiąc, same kłopoty. Jak coś ci interesuje, to naturalnie się tym zajmujesz, dokumentujesz, zbierasz materiały. Często wydajesz na to niemałe pieniądze. Następstwem tego jest potrzeba podzielenia się tą wiedzą z innymi. No więc piszesz. I do tego momentu jeszcze jakoś to wszystko się układa.

Ale potem przychodzi etap tworzenia książki. No i tu się zaczyna. Książek dziś prawie nikt już nie czyta, a piszących jest więcej niż czytających. To trochę jak z bednarzami — zawód, który musiał wyginać, bo od dziesięcioleci nikt nie potrzebuje dębowych beczek. Z książkami bywa podobnie. I wtedy zaczynasz się zastanawiać co dalej. Musisz się zamienić we własnego impresaria: dzwonić, pisać maile, organizować promocje. W przypadku „Klary” jestem właśnie w tym punkcie. Kiedyś zajmował się tym wszystkim mój poprzedni wydawca, Waldemar Mierzwa. Nie tylko pięknie i starannie wydawał książki, ale był też doskonałym menadżerem. No ale przeszedł na emeryturę, choć cały czas mnie wspiera, za co jestem mu bardzo wdzięczny. Musiałem jednak zmienić wydawcę i sam przejąć większość tych obowiązków. Iszczerze mówiąc, ta rola zupełnie mnie nie porywa.

— A kolekcjonowanie? Wiem, że masz pokaźne zbiory.

— Zaczęło się od kilku pocztówek, które kupilem jeszcze w Berlinie. Potem, już po powrocie do Polski, ktoś podarował mi jakieś parafialne dokumenty,

potem trafiły się listy, modlitewniki, flakoniki, buteleczki... Sporo rzeczy mam też po moim tacie. Ludzie, którzy wyjeżdżali na stałe do Niemiec w latach 70 i 80, przynosili mu różne rzeczy związane z naszą ziemią, których nie mogli ze sobą zabrać: stare gazety, butelki, niepotrzebne dokumenty. Dziś to już są setki przedmiotów.

Nie mogę też nie wspomnieć o internetowych aukcjach; na Allegro i niemieckim e-Bayu jestem zarejestrowany od 2002 roku. Ale najcenniejszy ze wszystkich jest dla mnie zeszyt z zapiskami pewnej kobiety z czasów I wojny światowej. Jej mąż był na froncie zachodnim, a ona pisała o pogodzie, chorobach dzieci, modlitwach. Zwykle życie, ale zapisane z taką siłą emocji, że człowiek, czytając, ma wrażenie, jakby stał obok niej.

— Odwiedzasz Ostródę.

Jak patrzysz na to, co się dziś w mieście dzieje?

— Widzę wiele zmian. Czy dobrych? Trudno powiedzieć. Kiedyś było to miasto dużych przestrzeni i zieleni. Dziś zabudowuje się ostatnie trawniki, po których kiedyś biegałem z kolegami. Nie powiem, żeby mnie to cieszyło. Nowe budynki są bardzo nowoczesne, czyli takie, na które po pięciu latach nie chce się już spojrzeć. Trudno mi wskazać coś naprawdę ponadczasowego, co powstało w ciągu ostatnich 30 lat.

— Chciałbyś coś dodać na koniec?

— Chyba tylko jedno. Mam nadzieję, że znajdzie się choć jedna — a może kilka — młoda osoba, która przeczyta tę książkę i zada sobie pytanie, czy wartości, którymi żyła Klara ponad 100 lat temu, nie są dziś warte przemyslenia. Czy może nie da się czegoś od niej przejąć, by zapłacić puste miejsce w sobie — miejsce, które często zostało wypłukane przez ekrany.

— Dziękuję ci za tę rozmowę.

— Aja tobie, Basiu — i za rozmowę, i za pamięć sprzed tylu lat.

BARBARA CHADAJ-LAMCHO

Fragment książki:

„Na stole położyła Biblię i kancjonał. Z Biblii wyjęła czarno-biały obrazek Jezusa modlącego się na Górze Oliwnej — prezent od cioci Minny, nieżyjącej już siostry mamy, która również była służącą w Olsztynie. Ustawiała obrazek na pomalowanym na biało drewnianym parapecie. Ukłęknięta, zamknięta powieki i oddała się modlitwie. Ciepło spłynęło do jej serca. Poczuta pokój — wewnętrzny spokój, który porządkował jej myśli i prowadził ją. Po chwili otworzyła oczy i pomyślała: »Jezu, pomóż«. Zaczynał się nowy rozdział w jej życiu — została służącą”.

Na tle rodzących się napięć początku XX wieku rozgrywa się cicha tragedia młodej dziewczyny. Klara Kroll wyrusza z rodzinnej wsi do miasta nieświadoma, jak bardzo ta podróż odmieni jej życie. Jej historia to opowieść o religijności, społecznych podziałach i duchowym osamotnieniu.

Początek XX wieku, Prusy Wschodnie. Kraina pogranicza, gdzie jeszcze niedawno współistniały różne języki, wyznania i kultury, zaczyna powoli pękać pod ciężarem rodzących się napięć. Klara Kroll, osiemnastolatka wychowana w skromnej, chłopskiej rodzinie ewangelickiej, opuszcza wieś, by podjąć służbę w domu ordynatora ostródzkiego szpitala — doktora Deppnera. Dziewczyna próbuje pogodzić codzienne obowiązki z praktykowaniem wiary w protestanckiej wspólnotie gromadkarskiej i budowaniem nowych relacji. Miasto kusi ją nieznanymi dotąd możliwościami, a pojawiający się w jej życiu mężczyźni sprawiają, że zaczyna wierzyć w miłość i szczęście. Niestety, jedna lekkomyślna decyzja wystarczy, by wszystko to zaprzepaścić...

„Tragiczna miłość Klary” Janusza B. Kozłowskiego to oparta na prawdziwej historii opowieść o graniczących z mistycyzmem duchowych doświadczeniach, uczuciach i samotności. Poruszający portret młodej kobiety, potępionej przez społeczeństwo, która nagle zostaje zupełnie sama — i nie widzi już dla siebie ratunku.

Książka ukazała się nakładem wydawnictwa Novae Res i jest dostępna w sprzedaży na stronie <https://www.taniaksiążka.pl/tragiczna-milosc-klary-p-2280949.html>.

LEON XIV OPUSZCZA WATYKAN

Castel Gandolfo polubiłam od razu: od pierwszego spojrzenia i pierwszej wizyty. Położone niedaleko od Rzymu było dla mnie jednym z miejsc (oprócz Asyżu), do których jeździłam podczas studiów regularnie, aby odetchnąć od zgiełku Rzymu.

A gdy ktoś mnie odwiedzał z Polski, to także obowiązkowo jeździliśmy do tego uroczego miasteczka.

Wsiadałam więc w pociąg jadący do Albano, wysiadałam na stacji Castel Gandolfo. Peron, za chwilę szum drzew i nagły błysk jeziora Albano, które niegdyś było kraterem wulkanicznym. Takich chwil się nie zapomina.

MOJE CASTEL GANDOLFO

Zazwyczaj szłam najpierw do lodziarniokawiarni Carosi przy Piazza della Libertà, która działa od drugiej połowy XIX wieku. Mieli tam niezrównane gelato artigianale o smaku pistacjowym i domową śmietaną, ale także inne wyborne smaki i oczywiście znakomite cappuccino, które wypijałam na początek. Potem polegiwałam sobie na brzegu jeziora albo, gdy nie byłam sama, wypożyczając rower wodny, pozwalając czasowi płynąć tak wolno, jak tylko płynie on w Lacjum. W południe dźwięk dzwonów odbijał się od murów Via Massimo d'Azeglio, az kuchni w pobliskich trattoriach unosił się zapach ziół i porchetty, czyli miejscowego pieczonego mięsa wieprzowego, z którego słynie tutejsza Antica Norcineria. Porcja jeszcze cieplej, soczystej, smacowej wieprzowiny podanej w chrupiącej focacci czy rosetcie z kieliszkiem lokalnego frascati to było, przynajmniej dla mnie, niebo w gębie.

Dlatego wcale się nie dziwię, że to wyrefinowane w swej prostocie miejsce, gdzie cisza i spokój nigdy nie będą nudą, a prostota brakiem, stało się przestrzenią wytchnienia także dla papieży.

CASTEL GANDOLFO PAPIEŻA

Gdy w oknach Pałacu Apostolskiego nie pojawia się sylwetka papieża, wielu zaczyna zadawać sobie pytanie, dokąd papież właściwie się udał. Odpowiedź od wieków jest ta sama: zwyczajowo do Castel Gandolfo, malowniczej miejsciny położonej na zboczach gór Albano, która od XVII wieku pełni rolę letniej rezydencji papieży. W tym roku, od 6 do 20 lipca, papież Leon XIV przebywa właśnie tam, w Villa Barberini. Leon XIV w odróżnieniu od papieża Franciszka, który zrezygnował z pobytów w letniej rezydencji, postanowił na szczęście przywrócić ten zwyczaj. Jak informowały Vatican News, papież został przyjęty przez miesz-

kańców z entuzjazmem. Dla miejscowych z pewnością było to ważne wydarzenie, ponieważ był to powrót do dawnego rytmu, który przez papieskie pontyfikaty XX wieku wyznaczał letni kalendarz tego miejsca. Odczytuję powrót Leona do Castel Gandolfo nie tylko jako odpoczynek, ale również symboliczny gest. Ojciec święty znów pojawił się w miejscu, które przez wieki było dla papieży azylem jakże koniecznego odosobnienia i złapania oddechu, gdzie też jednak rodziły się ważne decyzje, późniejsze przemówienia, homilie, ale gdzie również spacerowano w milczeniu i jadano z gośćmi śniadania w cieniu cyprysów. Ludzie zatem cieszyli się z przybycia Leona XIV, co też i wiąże się z ekonomiczną stroną tego pobytu. Zawsze można liczyć na więcej turystów, gości, pielgrzymów. W związku z tym Prefektura Domu Papieskiego ogłosiła, że w czasie wypożyczynki zawieszono zostają audyencje generalne w Watykanie, a aktywność papie-

ża przeniesie się do Castel Gandolfo. Zaplanowano na ten czas 13 lipca mszę świętą w parafii św. Tomasza z Villanovy i modlitwę Angelus na Piazza della Libertà, a 20 lipca mszę świętą w katedrze w pobliskim Albano i znów Anioł Pański o godzinie 12. 9 lipca, co chcę podkreślić, papież spotkał się w swej rezydencji z prezydentem Ukrainy Wołodomyrem Zelenskim. Podczas rozmowy papież ponownie zaproponował ponowne mediacji w Watykanie jako miejscu negocjacji między Ukrainą a Rosją.

POMIĘDZY NATURĄ, SZTUKĄ I HISTORIĄ

Wypoczynek papieża odbywa się w miejscu o wielkiej wartości artystycznej, w kameralnej Villa Barberini, w górnej części 55-hektarowego ogrodu. Stanowi ona harmonijną całość z bujną przyrodą i pozostałościami rzymskiej willi cesarza Domicjana. Gian Lorenzo Bernini dopełnił przestrzeń ogrodem oraz zaprojektował część

tarasów i loggię z widokiem na jezioro. Kiedyś miałam okazję zobaczyć ten przepiękny ogród tarasowy z fontannami, ścieżkami cyprysowymi i altanami, żywopłotami formowanymi w geometryczne wzory, tonący w zieleni i ciszy. Widziałam tam fragmenty starożytnych murów, hipodromu, rzymską cysterne i akwedukty, a nawet teatr, który niegdyś gościł występy ku czci bogów.

Willi Barberini, w której obecnie rezyduje Leon XIV, znajduje się w pobliżu głównego obiektu dominium papieskiego: Pałacu Apostolskiego w Castel Gandolfo. Pałac wzniesiony w XVII wieku z inicjatywy Urbana VIII Barberiniego został zaprojektowany przez Carla Maderno, który uważany jest za jednego z ojców architektury barokowej. To ten sam, który rozpoczął przebudowę Bazyliki św. Piotra, dołączając do niej nową nawę i monumentalną fasadę. Bryła pałacu jest klasyczna, harmonijna, z portykiem i herbem Bar-

berinich nad wejściem. We wnętrzach znajdują się freski, marmurowe posadzki i klasycystyczne sufity ozdobione złoceniami oraz papieskimi herbami, w tym wszechobecnym herbem rodu Barberinich z trzema pszczołami, który jest symbolem pracowitości i potęgi. Wśród cennych dekoracji warto wspomnieć o barokowych tapiseriach, kolekcji obrazów szkoły bolońskiej oraz dziełach Pietra da Cortona. Niektóre apartamenty zachowały historyczny wystrój z epoki Piusa IX. W tym pałacu właśnie od XVII wieku mieszkali papieże aż do pontyfikatu Franciszka, który zrezygnował z korzystania z niego i przekształcił go w muzeum. Dlatego też papież Leon będzie odpoczywać w willi Barberinich, która została przygotowana do funkcji mieszkalnej dla biskupa Rzymu wraz z odnowionym kortem tenisowym i basenem, co myślę, cieszy papieża Leona jako zawodowca zaprawionego w personalnych trenin-

gach. Anegdota mówi, że basen, który był źródłem utrzymania dobrej formy fizycznej przez Jana Pawła II, ale był też krytykowany przez watykańskich oficjeli, stał się motywem humorystycznego stwierdzenia, ale także słusznego, że „basen kosztuje mniej niż konklawe”. I w istocie to była prawda, patrząc na długość pontyfikatu św. Jana Pawła II.

Z ŻYCIA CODZIENNEGO
PAPIEŻY

Jan Paweł II uwielbiał Castel Gandolfo. Grał tam w piłkę z młodzieżą, pływał po jeziorze i organizował spotkania z kapłanami. Miejscowi wspominają, że czasami można go było spotkać w łodziarni lub na spacerze. Benedykt XVI, jak wiadomo mniej otwarty na bliskie i bezpośrednie kontakty, szukał tam raczej ciszy, spokoju, odosobnienia po trudach swojego niełatwego przecież urzędowania, z którego w końcu musiał zrezygnować. Zresztą wówczas właśnie, po złożeniu urzędu, udał się do tej letniej papieskiej rezydencji. Franciszek natomiast, jak wspomniałam, w ogóle zrezygnował z tego miejsca wypoczynku. Owszem, był tam trzy razy, ale nigdy nawet nie przenocował.

Wcześniej Pius XII zapisał się w pamięci jako ten, który udostępnił pałac uchodźcom w czasie II wojny światowej. Chronili się w nim, jak w arce, mieszkańcy Lacjum oraz uciekinierzy żydowskiego pochodzenia. Jak poda-

ją źródła, schroniło się tu nawet do 15 tysięcy osób, głównie kobiet i dzieci. Wiele z nich urodziło się właśnie w tych murach. Jak wspominał jeden z ogrodników papieskich, „kobiety rodziły dzieci w salonach, w ogrodach, pod posągami”. Wiele z nich otrzymało imiona Eugenio lub Pia, właśnie na cześć papieża Eugenia Pacellego (Piusa XII). W centrum Yad Vashem przechowuje się wiele świadectw osób, które przeszły przez Castel Gandolfo i wspominają je jako miejsce ocalenia.

OGRÓD, KTÓRY ŻYJE

W przestrzeni papieskiego kompleksu od kilku lat działa tu także centrum edukacji ekologicznej Borgo Laudato Si, inspirowane encykliką papieża Franciszka, promując edukację

ekologiczną. Centrum to organizuje warsztaty, seminaria i wydarzenia związane z ekologią i zrównoważonym rozwojem (cokolwiek to znaczy). Leon XIV odwiedził ogród już w maju i był pod ich ogromnym wrażeniem. Jak donosił „L'Osservatore Romano”, papież zauważył, że „to nie jest ogród dekoracyjny, to ogród, który żyje”, zachęcając do tworzenia podobnych przestrzeni w diecezjach całego świata, dodając, że jest to „miejsce, które uczy pokory wobec stworzenia”. W ogrodach nadal działa małe gospodarstwo – papieska farma. Hodowane są tam kury, uprawiane warzywa i produkowane oliwa, miód, a także sery z mleka owczego. Jak mówią osoby związane z kuchnią papieską, Leon XIV „z przy-

jemnością sięga po lokalne produkty, zwłaszcza świeże figi prosto z drzewa, oliwę z oliwek i sery z mleka owiec pasących się w pobliskim Rocca di Papa”.

CISZA, KTÓRA
RODZI SŁOWA

Castel Gandolfo nie jest tylko letnią sypialnią papieża. Choć nie tak znane jak Rzym, przechowuje w sobie ciężar i prawdę historii, klimat codzienności powiązanej z życiem duchowym. To właśnie tutaj wielu papieżów pisało homilie, modliło się w intencji trudnych spraw Kościoła, błagało o pokój, spotykało się z tymi, którzy potrzebowali słów wsparcia, otuchy, zachęty. Przypuszczam więc, że także papież Leon XIV, choć odpoczywa, nie rezygnuje z myślenia o Kościele. Może to właśnie w tej

letniej ciszy zrodzi się słowo, które za kilka miesięcy poruszy nas, wiernych, zmieni komuś życie, przywróci nadzieję, przestawi bieg historii.

Wieczorem, gdy słońce powoli znika za linią jeziora, a dzwony pobliskiego kościoła św. Tomasa dzwonią na różaniec i mszę świętą, miasteczko nieco już przycicha. Na tarasie Villa Barberini siedzi papież, który może coś notuje, a może tylko patrzy lub odmawia brewiarz. Na placu przed Pałacem Apostolskim ktoś czyta gazetę, ktoś inny je kolację, pije wino, rozkoszując się zapachem ziół, potraw i wieczornej wilgoci, która przynosi ulgę po wielogodzinnych upałach. Tu właśnie, podobnie jak w moim ukochanym Asyżu, na piazza del Comune, przed

dawną świątynią Minerwy, dziś kościoła Santa Maria sopra Minerwa, nie trzeba wielkich słów. Wystarczy być. I odpocząć. I choć są to chwile niewidoczne i niepozorne, właśnie one niosą największy ciężar, aby po potrzebnym wytchnieniu wkojającej ciszy urodziły się dopiero wielkie słowa.

ZDZISŁAWA KOBYLŃSKA

W LEŚNICZÓWCE
PRANIE
RUSZYŁ XXVIII
LETNI SEZON
ARTYSTYCZNY

Sobota, 12 lipca,
godz. 18.00

„Trzecia godzina gratis”, Wojan Trocki i Czuli Ojcowie – spektakl piosenki autorstwa Wojana Trockiego do kompozycji Hipolita Woźniaka. Wojan Trocki, znany ze swoich kreacji i transfor-

macji aktorsko-muzycznych (m.in. w Pożarze w Burdelu), trzyma odbiorców w napięciu i skupieniu dzięki zwinnie opowiadanym między piosenkami perypetiom, zaprasza do postapokaliptycznej historii umiejscowionej w zamkniętym klubie w dużym mieście. Jeden człowiek i nie milknąca choćby na chwilę muzyka Czutych Ojców tworzą nowatorski godzinny muzodram. Całość wciąga, bawi i wzrusza.

Wykonawcy: Wojan Trocki – wokal, Hipolit Woźniak – gitara, Janek Woźniak – kontrabas, Robert Bielak – skrzypce elektryczne, Artur Zajączkowski – perkusja. Bilety: 40 zł

Niedziela, 13 lipca,
godz. 17.00

42. edycja koncertów z cyklu „Muzyka u Gałczyńskiego” Poezja K.I. Gałczyńskiego w interpretacji Wojciecha Malajkata. Muzyka: Julia Kociuban – fortepian. Utwory: Fryderyk Chopin – „Nokturn

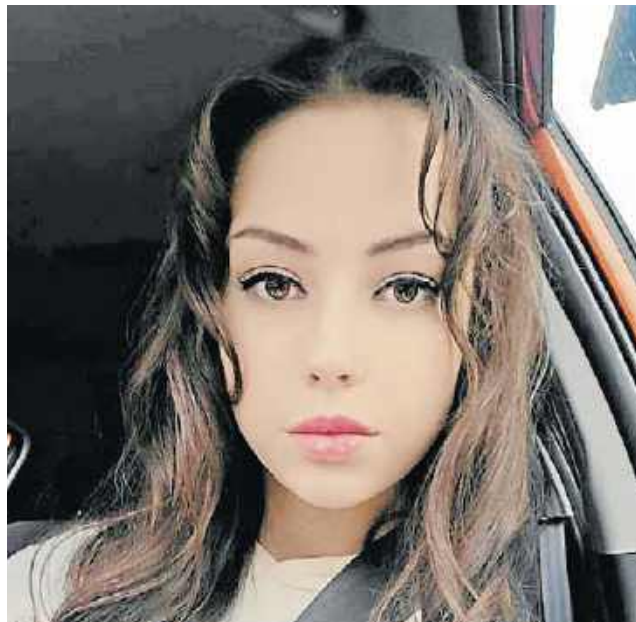
c-moll op. 48 nr 1” i „Ballada F-dur op. 38” oraz Siergiej Rachmaninow – „Moments musicaux op. 16”. Koncert realizowany we współpracy z Narodowym Instytutem Muzyki i Tańca w ramach cyklu „Z klasyką przez Polskę”. Julia Kociuban jest jedną z czołowych polskich pianistek swojego pokolenia. Koncertuje, nagrywa płyty i organizuje festiwal muzyczny. Pochodzi z Krakowa, ukończyła Uniwersytet Muzyczny w Warszawie. Występowała

w znakomitych salach koncertowych w Europie (m.in. Herkulessaal w Monachium, Konzerthaus w Wiedniu i Konzerthaus w Berlinie), Ameryce Północnej oraz Azji. Koncertuje jako solistka, kameralistka, a także z towarzyszeniem różnych orkiestr kameralnych i symfonicznych (m.in. Wiener Symphoniker i NDR Sinfonieorchester Hamburg). Była półfinalistką Konkursu Czajkowskiego w Moskwie w 2015 r. i zdobyła III nagrodę na Konkursie Mozartowskim

w Salzburgu w 2016 r. Jej debiutancka płyta z 2015 r. „Schuman, Chopin, Baciewicz” została uznana przez krytyków za jeden z najciekawszych polskich pianistycznych debiutów fonograficznych ostatnich lat. Od tej pory ukazały się także m.in. płyta „Tansman, Baciewicz. Piano concertos” (2020, nominowana do nagrody Fryderyka) oraz album „Polskie polonezy” (2022). Bilety: 25 zł (normalny), 20 zł (dla rodzin z dziećmi do lat 18).

KOBIECA TWARZ ROKU POLSKI

KATEGORIA POKOLENIOWA: CÓRKI

● **ANTOSIA BADURA**
● Katowice

- Jestem bardzo wrażliwa emocjonalnie. Jestem wielozadaniowa, inteligentna i jako kobieta potrafię robić wiele rzeczy na raz. To moja ogromna zaleta. To z pewnością mi pomaga. Cechy, które mnie opisują, to także wysoka wrażliwość, wewnętrzna siła, odwaga, szacunek dla drugiej osoby oraz przede wszystkim wsparcie dla innych, którzy mogą na mnie liczyć zawsze - mówi sama o sobie. Jest osobą, która zawsze wysłuchuje, wspiera radą, dobrym słowem oraz pomaga w miarę swoich możliwości. Bliscy mogą na nią liczyć w każdej sytuacji: zarówno przyjaciele, jak i rodzina. Aktualnie opiekuje się babcią, która niestety choruje.

Jest optymistką. - Wiadomo, że czasem pojawiają się trudniejsze chwile i momenty zwątpienia. Wtedy zawsze staram się pobyć sama ze sobą, poukładać sobie wszystko w głowie i staram się patrzeć w przyszłość optymistycznie. Nie zawsze tak było, takie podejście kształtowało się u mnie z wiekiem. Można powiedzieć, że nauczyły mnie tego życie, ja zresztą zawsze powtarzam, że uczymy się całe życie - wyjaśnia, dodając, że zawsze była nieco dojrzała odrówieńników. - Przyznam, że ja zawsze miałam więcej nieco starszych znajomych. Po prostu w ich towarzystwie czuję się lepiej - bardziej zrozumiana oraz

wysłuchana i po prostu nadajemy na podobnych falach - tłumaczy. Siłę czerpie z tego, że zawsze stara się słuchać siebie, swojego wnętrza. W każdej sytuacji próbuje iść do przodu, nie poddawać się. W trudnych chwilach obok Niej są bliscie osoby, przyjaciele. - Raczej twardo stąpać po ziemi, ale zdarza mi się także marzyć, a później zamieniać to w plany i cele do osiągnięcia. Bardzo dużo nauczyły mnie również sport. Trenowałam akrobatykę przez pięć lat, łyżwiarstwo figurowe przez cztery lata - i właśnie te dyscypliny wykształciły we mnie siłę, nauczyły mnie konsekwencji w dążeniu do celu i w pogoni za swoimi marzeniami - wyjaśnia. Kiedy miała dziewięć lat, zaczęła przygodę ze śpiewem, później pokochała właśnie sport, jednak z czasem miłość do muzyki powróciła i od dwóch lat znów śpiewa. Nagrała dwie autorskie piosenki. Trafiły na listy przebojów!

Antosia Badura obecnie uczęszcza do liceum, potem chciałaby rozwijać się w kierunku psychologii lub pedagogiki. Chciałaby połączyć to z muzyką. Myśli o wydawaniu swoich piosenek, koncertowaniu. Muzyka to Jej ogromna pasja, ale jednak największy nacisk kładzie głównie na rozwój kariery psychologicznej.

Mówi, że tytuł Kobiety Twarzy Roku Polski jest dla Niej ogromnym wyróżnieniem, które było... całkowitym zaskoczeniem.

KATEGORIA POKOLENIOWA: MATKI

● **AGNIESZKA ZAWADZKA**
● Pomyków

Kiedy dowiedziała się o zwycięstwie w akcji Kobieta Twarz Roku Polski, poczuła ogromną dumę i wdzięczność. Jej codzienność nie jest łatwa. Pracuje w hucie szkła, na produkcji. Trzy zmiany, tylko dwa dni wolnego. Samotnie wychowuje 3,5-letniego synka, bo Jej partner zmarł rok temu. Starszy syn ma już 20 lat, skończył szkołę zawodową na kierunku fryzjer i chce nadal iść w tym kierunku. - Mieszkamy u mojej teściowej. To dzięki niej i rodzinie w ogóle daję radę. Ale czasem, kiedy nie mam z kim zostawić dziecka, idę do pracy prosto po nieprzespanej nocy. I powiem jedno, człowiek nie wie, ile ma w sobie siły, dopóki życie nie zmusi go, by ją z siebie wykręsał. I choć nie jest łatwo, bo czasu dla siebie praktycznie nie mam, to właśnie ten plebiscyt był dla mnie momentem, kiedy mogłam złapać oddech i uwierzyć, że nadal jestem kimś więcej niż tylko zmęczoną mamą na nocnej zmianie - wspomina. Nasza akcja otworzyła ją na nowe rzeczy. Dodała odwagi i wiary w siebie. - Przez ostatni rok było mi bardzo ciężko. Ale udział w plebiscycie był takim jasnym punktem. Poczułam, że może jeszcze coś dobrego mnie spotka. Może to dopiero początek zmian - zastanawia się.

Radość w codzienności dają Jej dzieci. Ich obecność, uśmiech, każde „mamo,

patrz!”. - Mój młodszy synek, choć jeszcze mały, zaskakuje mnie codziennie. Potrafi już alfabet, rysuje, maluje. Laurki to u nas norma. A starszy, choć dorosły, nie zapomina o mnie. Dzwoni, opowiada o swoich planach. Dla matki nie ma większej nagrody niż świadomość, że dzieci są szczęśliwe i radzą sobie w życiu - wyjaśnia.

Zawsze wiedziała, że chce zostać mamą. Zawsze o tym marzyła! - Chciałam mieć dzieci, dać im dom, miłość. Patrzeć, jak rosną, uczyć się świata. Bycie mamą to nie tylko obowiązki. To największy zaszczyt, jaki mnie w życiu spotkał. Dzieci były i są moim sensem życia. Oczywiście, nie zawsze jest łatwo. Bywają choroby, zmęczenie, nieprzespane noce. Ale nie zamiętałabym tego na nic innego - wyjawia.

Co ją najbardziej zaskoczyło w macierzyństwie? - Najbardziej chyba to, ile można znieść. Że człowiek jest w stanie działać bez odpoczynku, bez wsparcia - tylko dlatego, że ma dla kogo. Bywa, że nie mam z kim zostawić dziecka, więc idę do pracy bez snu. Funkcjonuję, choć wydaje się to niemożliwe. Człowiek poznaje siebie na nowo, uczy się cierpliwości, organizacji, ale przede wszystkim wytrwałości. Oczywiście są też te mniej miłe momenty. Dzieci chorują, kapryszą, czasem brakuje cierpliwości. Ale każdy uśmiech wynagradza wszystko - opowiada pani Agnieszka.

KATEGORIA POKOLENIOWA: KOBIETY DOJRZAŁE

● **CZESŁAWA POWICHROWSKA**
● Chełm Śląski

Do miłości i akceptacji samej siebie 61-letnia pani Czesława doszła dosyć późno, bo w wieku 50 lat. Jak mówi, to właśnie wtedy czuła się najbardziej „skopana” przez życie i byłego męża. Zebrała się na odwagę i odeszła, biorąc życie we własne ręce. - Byłam tak zdołowana w trakcie rozwodu. Nie miałam chęci do życia, czułam się słaba i niepotrzebna. Jak patrzyłam w lustro, nie widziałam siebie, a... coś strasznego. Samo mi przyszło do głowy, by wziąć się za siebie - wspomina. W tamtym okresie zrozumiała także, że jeśli głęboko wierzymy w pozytywne zakończenie spraw, tak rzeczywiście się zakończą. - Nie od razu. Może za rok, dwa, trzy, ale tak się stanie - dodaje z mocą.

Marzyła o tym, że będzie w końcu miała wspaniałe życie i mężczyznę, który będzie dla niej dobry. I tak właśnie się stało! Była po 50., gdy przez internet poznała swojego obecnego męża, z którym jest bardzo szczęśliwa. On szanuje Jej niezależność, wspiera ją i prawdziwie kocha. Marzyła także o tym, by zwiedzić świat, tak również się stało, a dzięki wygranej w Kobiecej Twarzy Roku, zamierza zwiedzić Afrykę!

Z czasem odkryła na nowo swoje pasje. Na co dzień zajmuje się florystyką, własnym ogrodem, a nawet tujami,

w czym pomaga Jej... fryzjerskie wykształcenie i wieloletnie doświadczenie w tej branży. Jak mówi, nigdy nie jest za późno. Teraz jest już starsza, a ma jeszcze większą siłę - by zdążyć. - Chodzi tu też o zdrowie. Życie można naprawdę długo, ale pozytywne myślenie jest najważniejsze. Jeśli żyje się w stresie, ma się depresję, a choruje teraz dużo ludzi, to trzeba nauczyć się żyć. Tego wymagają czasy, które są bardzo trudne. Jak się myśli pozytywnie, to choroba się nie rozwija w człowieku. Przy depresji, ciało reaguje i powstają inne choroby. Wiem, że nie każdy tak potrafi, ale przekazuję to wszystkim ludziom, z którymi rozmawiam - zaznacza.

Najważniejsze w życiu kobiety, Jej zdaniem, to przestać się i nie myśleć do tyłu. Będąc w największym dołku, zaczęła czytać książki psychologiczne i podkreśla, że są bardzo pomocne. Ponadto zwraca uwagę, że nie można się bać przyznać, że potrzebuje się pomocy i iść do psychologa czy psychiatry. - To już nie są te czasy, gdzie jest wstyd - tłumaczy, mówiąc, że gruntem poprawy jakości życia jest pokochanie samej siebie. - Trzeba patrzeć na siebie pozytywnie i być z siebie zadowolonym. Ja jestem dumna z siebie i może to brzydko zabrzmieć, ale człowiek staje się trochę bardziej egoistyczny. Ale to nie jest ten zły egoizm, tak samo, jak jest dobry i zły cholesterol - zauważa.

Rozmowy ze zwycięzczykami czytaj na www.stronakobiet.pl (ogólnopolski serwis internetowy, patron plebiscytu)

DROGI. STARE I NOWE

WARMIA I MAZURY PRZEZ WIELE DZIESIĘCIOLECI POSTRZEGANE BYŁY JAKO REGION PERYFERYJNY, ODIZOLOWANY OD GŁÓWNYCH SZLAKÓW KOMUNIKACYJNYCH POLSKI. ICH TOŻSAMOŚĆ KRAJOBRAZOWA KSZTAŁTOWANA BYŁA PRZEZ MOZAIKĘ JEZIOR, LASÓW, PÓL I ROZPROSZONYCH WIOSEK, STANOWIĄC JEDEN Z OSTATNICH BASTIONÓW DZIKIEJ PRZYRODY I SIELANKOWEGO PEJZAŻU.

STARE DROGI

Warmia i Mazury to specyficzny system dróg. Popłatany. Kręty. Pokornie dopasowany do rzeźby terenu. Drogi tutaj są obrosłe drzewami. Widać to od razu po przekroczeniu granicy między Mazowszem a Mazurami w okolicy Nidzicy. Część z nich przypomina aleje: lipowe, jesionowe dębowe. Powoduje to, że jest tutaj sporo takich miejsc, które sprawiają wrażenie obszarów parkowych. Trzeba tutaj jeździć uważnie. Część dróg prowadzi już donikąd. Po prostu już fizycznie przestały istnieć wsie, do których kiedyś prowadziły swych mieszkańców. Kręta droga z obowiązkowymi kapliczkami jest symbolem naszego regionu. Pojawia się jako stosunkowo stały element zdjęć, turystycznych folderów, obrazów. Jednak nie jest to cała prawda o naszych uroczych, romantycznych drogach. Jedne z nich są chronione, należąc do chronionego krajobrazu. Inne natomiast są zdewastowane. System tych dróg dobrze widać na mapach sprzed 1945 roku. Jest on ukazany z niesłychaną precyzją. Naniesiono tutaj bowiem również ścieżki, drogi polne, leśne. Dzięki temu można odtworzyć średniowieczny system

dróg w Prusach. Po 1945 roku z drogami już jest coraz gorzej.

Ja mam kilka swoich ulubionych dróg. Jeżdżę nimi często dla samej przyjemności przemierzania się. Nie śpieszę się. Bardziej lubię być wieziony po nich (najlepiej autokarem), niż samemu kierować samochodem. A jeżeli decyduję się sam jechać samochodem, to dlatego, że znam je. Wiem już dobrze, gdzie trzeba jechać wolno. Nie muszę też być tutaj szczególnie uważny, czujny, skoncentrowany. Wystarczy sama jazda i patrzenie. Przypomina to podróż pociągiem lub autobusem. Po prostu nie muszę myśleć o technicznej stronie podróży. Jak chcę, to się zatrzymuję. Na przykład w Sorkwicach, przy kościele lub przy pałacu, ale najczęściej obok kościoła, bo mogę pójść na molo i popatrzeć na jezioro. Potem zatrzymuję się w Szestnie, już za Mrągowem. Tutaj mój rytuał obejmuje chodzenie wokół ruin tutejszego zameczku. W drodze powrotnej już tylko się spieszę. Nie zatrzymuję się. Szybko wracam do Olsztyna. Niczego już wtedy nie widzę poza szosą. Co ciekawe, znaki drogowe doskonale odzwierciedla-

ją charakter tych dróg. Są to rzeczywiste „znaki” przy drodze. Czuję się na nich bezpiecznie. Jestem na nich jakoś zadomowiony. Nie denerwują mnie dzikie zwierzęta, które potrafią nagle wpaść pod koła samochodu. Umiem omijać maszyny rolnicze. Pijani na poboczach nie wzbudzają złości. Wystarczy zwolnić. Zabieram autostopowiczów. Wtedy jest z kim pogadać. Na moich drogach nie boję się ich. Na obcych drogach tego nie robię.

PRZEMIANY KRAJOBRAZU

Obecnie trwa wycinanie starych drzew rosnących na ich poboczach. Ma to związek z ulepszeniem tych dróg. Jesteśmy świadkami wzmożenia tego procesu. Budowa nowoczesnych tras szybkiego ruchu — szczególnie ekspresowych dróg S7 i S16 — zainicjowała jednak nowy etap w dziejach regionu. Zmiany, jakie niosą te inwestycje, sięgają daleko poza sferę techniczną czy komunikacyjną. Dotykają one samej istoty krajobrazu, jego znaczenia kulturowego, ekologicznego i społecznego.

Nowe drogi wymagają przestrzeni, równego terenu i inżynierskich kompromisów między naturą

a technologią. Przekształcanie wzgórz morenowych, melioracja podmokłych terenów, usuwanie drzew i zmiany biegów cieków wodnych stają się nieuniknionymi elementami tych inwestycji. W miejsce naturalnych pagórków pojawiają się estakady i nasypy, a spokojne doliny przecinają masywne mosty i węzły komunikacyjne. Fragmentacja przestrzeni skutkuje zakłóceniem ciągłości przyrodniczej, szczególnie w regionach o wysokiej bioróżnorodności, takich jak Puszcza Piska czy Dolina Drwęcy. Wprawdzie stosuje się przejścia dla zwierząt i dźwiękochłonne ekrany, ale nie są one w stanie w pełni zrehabilitować strat krajobrazowych.

PRZEMIANY SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego nowe drogi stanowią wyraźny impuls dla regionu. Lepsza dostępność komunikacyjna sprzyja turystyce, przemysłowym inwestycjom i powstawaniu centrów logistycznych, zwłaszcza w okolicach Olsztyna, Ostródy czy Elku. Czas dojazdu na Mazury z Warszawy czy Gdańska uległ znacznemu skróceniu, co zmieniło sposób, w jaki

mieszkańcy dużych miast postrzegają wypoczynek i bliskość natury. Region coraz częściej przekształca się z odludnej przestrzeni w rekreacyjno-komercyjną przestrzeń. Jednocześnie pojawia się zjawisko pogłębiającej się marginalizacji miejscowości, które zostały pominięte przez nowe szlaki. Dawne drogi krajowe tracą znaczenie, a z nimi upadają lokalne punkty usługowe, stacje benzynowe czy małe gospodarstwa agroturystyczne. Rozwój jednej części regionu może więc oznaczać stagnację innej.

KONFLIKT MIĘDZY TRADYCJĄ A NOWOCZESNOŚCIĄ

Dla wielu mieszkańców i miłośników Warmii i Mazur nowe drogi są symbolem cywilizacyjnego postępu, ale też źródłem niepokoju. Zmieniają bowiem nie tylko przestrzeń, lecz także sposób jej postrzegania. Tradycyjny krajobraz z polnymi drogami, alejami drzew, kapliczkami i drewnianymi domami zostaje wyparty przez infrastrukturę nowoczesności: asfalt, energochłonne bariery, światła drogowe. To nie tylko zmiana estetyczna, ale także tożsamościowa — zanika pejzaż, który

przez dekady kształtował kulturową i emocjonalną więź mieszkańców z ziemią. W krajobrazie Warmii i Mazur można odczytać historię regionu: ślady dawnych Prus Wschodnich, dziedzictwo powojennego osadnictwa, sakralną symbolikę przydrożnych krzyży. Nowe trasy drogowe często przecinają te linie pamięci, tworząc przestrzeń funkcjonalną, ale kulturowo wyjałowioną.

PODSUMOWANIE

Budowa nowych dróg szybkiego ruchu na Warmii i Mazurach jest procesem nieodwracalnym i ambivalentnym. Przynosi wiele korzyści: skraca dystans, ułatwia życie, stymuluje rozwój. Jednocześnie jednak zmienia krajobraz w głęboki i często nieodwracalny sposób. W obliczu tych przemian konieczne jest poszukiwanie równowagi między infrastrukturalnym rozwojem a ochroną dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Warmia i Mazury nie mogą stać się wyłącznie przejazdowym regionem. Ich wartość tkwi w szczególnej relacji człowieka z krajobrazem — relacji, którą warto chronić, zanim bezpowrotnie się zatrze.

MAREK MELNYK

OLSZTYŃSKIE KINA

HELIOS
Piątek, 11 lipca

Superman: 11:00, 14:00, 15:30, 17:00, 18:30, 19:30, 20:30
Basia. Mam swój świat: 10:50, 14:10
Pewnego razu w Paryżu: 19:45
Jurassic World: Odrodzenie: 10:30, 11:30, 13:30, 14:30, 16:30, 17:30, 20:00
F1: 12:30, 16:00, 18:00, 19:15
Jak wytresować smoka: 10:00, 13:10, 15:15, 17:45
Lilo i Stitch: 10:40, 12:45
Elio: 10:00, 12:20
Heidi ratuje rysia: 10:30, 12:10, 15:45
Brzydką siostrą: 17:15, 21:15
28 lat później: 21:30
Materialiści: 14:40
Follemente. W tym szaleństwie jest metoda: 20:45

MULTIKINO
Piątek, 11 lipca

SUPERMAN: 11:10, 12:10, 14:10, 15:10, 17:10, 18:10, 20:10, 21:10
BASIA. MAM SWÓJ ŚWIAT: 10:00, 12:00, 13:25, 14:55, 16:00
JURASSIC WORLD: ODRODZENIE: 10:00, 11:20, 13:20, 14:20, 16:20, 17:20, 19:20, 20:20, 21:00
F1: 13:50, 17:10, 18:30, 20:30
JAK WYTRESOWAĆ SMOKA: 10:30, 13:00, 15:45, 18:30
HARRY POTTER I WIEŻEŃ AZKABANU: 12:45
LILO I STITCH: 11:00, 15:35
HEIDI RATUJE RYSIA: 10:00, 11:30, 16:25
ELIO: 10:00, 13:40
BRZYDKA SIOSTRA: 20:05
FOLLEMENTE. W TYM SZALEŃSTWIE JEST METODA: 21:15
MATERIALIŚCI: 18:20, 21:45
28 LAT PÓŹNIEJ: 17:30

11 lipca
Dni Grunwaldu 2025
Stębark

W programie:
— **9.00** – Msza Święta w oparciu średniowiecznej Scholii Grunwaldzkiej
KAPLICA połowa Wielkiego Mistrza

— **9.30** – III Grunwaldzki Turniej Włóczni i Tarczy
— **10.00** – XI Turniej bojowy dla osób niepełnoletnich – eliminacje w Chorągwi Podolskiej
— **10.00** – XIII Mistrzostwa Polski w Szachach Historycznych wg XIV wiecznych traktatów – obóz Ch. Mazowiecka „Siemowita”
— **12.30** – „Grunwaldzkie Wici”
— **14.00** – XVIII Turniej łuczniczy „EFENDI” – pole bitwy po Wiciach
— **14.00** – Mistrzostwa Polski w Walkach Rycerskich – Turniej bojowy „Samowtór”
— **17.00** – Próba generalna XXVII Inscenizacji Bitwa pod Grunwaldem
— **19.00** – Mistrzostwa Polski IX Turniej Bojowy Miecza Jednoręcznego „O Złoty Pas Grunwaldu”
— **19.00** – Wigilia – Akatysta ku czci Matki Bożej z procesją do ruin kaplicy pobitewnej wyjście kaplica połowa Wielkiego Mistrza
— **20.00-24.00** Grunwaldzka Scena Kulturalna cz. I. – scena „u rycerzy”; Koncert zespołu Viatores, V Grunwaldzki Turniej Bardów, Ogniste debiuty sceniczne.
Godz. 9.00, Pola Grunwaldu.

11 lipca
Wernisaż wystawy rzeźby
Kazika Gąsiora „Paryż-Olsztyn”
Olsztyn

Kazik Gąsior jest bytomianinem, który od czterdziestu lat mieszka w Paryżu. Czynnie uczestniczy w życiu artystycznym francuskiej stolicy. Jest autorem ponad pięciuset wystaw indywidualnych i zbiorowych. Przez ostatnie lata jego poszukiwania artystyczne skupiają się wokół pojęcia odmienności i relacji między dwoma całkowicie przeciwstawnymi światami: drewnem i kamieniem. Drewno i kamień,

roślina i minerał, miękki i szorstki, ciepły i zimny. W jednym pulsuje życie, drugi jest martwy. Jednak w rzeźbach Kazika Gąsiora jedno jest częścią drugiego.
Godz. 18.00, Galeria Amfilada, ul. Dąbrowszczaków 3.

11 lipca
Kino Pod Chmurką w Planecie 11
Olsztyn

Nagrodzony Oscarem film o kuzynach, którzy wybierają się w sentymentalną podróż do Polski; reż. Jesse Eisenberg
Godz. 21.00, Hala Widowiskowo-Sportowa Urania, al. Piłsudskiego 44.

12 lipca
Dni Grunwaldu 2025
Stębark

W programie:
— **9.30** – Godzinki o Niepokalanym Poczęciu NMP – KAPLICA połowa Wielkiego Mistrza
— **10.00** – Przed bitewna Msza De Divisione Apostolorum (wg formularza z 1410r, j. łaciński) – KAPLICA połowa Wielkiego Mistrza
— **11.00** – Bule (Pétanque) – Finał – obóz Ch, K i M Gdańska
— **11.15** – XI Młodzieżowe Mistrzostwa Polski w Walkach Rycerskich – FINAŁ – plac turniejowy
— **12.30** – Apel Grunwaldzki na Wzgórzu Pomnikowym
— **14.00** – Wyjście rekonstruktorów historycznych na pole bitwy
— **15.00** – XXVII Inscenizacja Bitwy pod Grunwaldem
— **16.30-24.00** – Grunwaldzka Scena Kulturalna cz. II. – scena „u rycerzy; Koncerty zespołów Huskarl, Rustica, The Medievals, Ignis fire show.
Godz. 9.30, Pola Grunwaldu.

12 lipca
Siewcy / Czas Burz
Olsztyn

W programie:
» **19.00** Sztuka krzesania ognia – warsztaty z opowieścią
» **21.00** Drzewo życia i śmierci – muzyczno-słowny spektakl opowieści
Godz. 19.00, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie.

12 lipca
Rodzinne warsztaty modelarskie:
tworzymy latawce
Biskupiec

Kreatywne warsztaty, podczas których powstaną wyjątkowe i kolorowe latawce! W przyjaznej atmosferze uczestnicy będą mieli okazję zaprojektować unikalne dzieła sztuki. Latawce wykonane podczas warsztatów mogą wziąć udział w konkursie, który odbędzie się

pierwszego dnia obchodów Dni Biskupca.
Godz. 10.00, DPT Sorboma, ul. Wawelska 2.

13 lipca
Rajd pieszy
„Lawendowe Pole – Żniwa”
Olsztyn

Zapraszamy na rajd pieszy pod hasłem „Lawendowe Pole - Żniwa”.
W programie: udział w wydarzeniu Muzeum Żywe w Nowym Kawkowie - Lawendowe Żniwa, zwiedzanie Galerii Przerwa oraz wypoczynek nad jeziorami w Baługu i Szatstrach.
Godz. 7.45, Dworzec PKP Olsztyn Główny, Pl. Konstytucji 3 Maja.

13 lipca
Dni Grunwaldu
Stębark

W programie:
» **8.30** – Godzinki o Niepokalanym Poczęciu NMP Kaplica Połowa Wielkiego Mistrza
» **9.00** – Msza De Divisione Apostolorum w oparciu średniowiecznej Scholii Grunwaldzkiej (wg formularza z 1410r, j. łaciński)
Kaplica Połowa Wielkiego Mistrza
Godz. 8.30, Pola Grunwaldu.

13 lipca
Na Podzamczu Wolno vol. 4
Olsztyn

Program:
» **15.00-18.00** Wiankiem Plecione Agnieszka Pac-Oleszkiewicz
Podczas warsztatów dowiedzie się, jaką magiczną i twórczą moc mają kwiaty, jak interesująco można spędzić czas, w pełni oddając się wspólnemu pleceniowi.

» **15.00-18.00** Relaksujące Mandale
Anna Perłowska-Kurian – FioMio
Dot painting, czyli wyciszające malarstwo kropkowe dla każdego. Uczestnicy namalują swoje autorskie mandale przy użyciu specjalnych narzędzi.

» **15.00-18.00** Barstuki jak malowane
Alina Kozak – Animacje i dogoterapia
Malowanie gipsowych figurek warmińskich skrzatów dla najmłodszych i całych rodzin. Uwaga! Praca z farbami! Ubierzcie się odpowiednio!

» **15.00-18.00** Osiedbanie
Agnieszka Ewald – Facetka od stresu
Dowiecie się, czym jest stres i co go wywołuje oraz jak sobie z nim radzić, jak prawidłowo wypoczywać, by dbać o swój dobrostan.

» **15.00-17.00** Siła i kolor
(dla dzieci w wieku 8-12 lat)
Andrzej Śmietanko i Ewa Letki-Głuszak
– Fundacja Inspiracji i Rozwoju Osobistego „Teraz Ty”
To wyjątkowe zajęcia, podczas których dzieci i młodzież nie tylko rozładują energię podczas treningu bokserskiego, ale także wyrażą siebie w artystyczny sposób.

» **15.00 i 16.00** Zapachowe mgiełki
Anna Szymańska – Biodynamiczna Warsztaty, podczas których uczestnicy stworzą mgiełkę na bazie naturalnych olejków eterycznych, które można wykorzystać do relaksacji, poprawy samopoczucia i redukcji stresu.
W warsztatach jednorazowo może wziąć udział 15 osób, ale odbędą się one w dwóch turach: o 15.00 i o 16.00.

» **16.00-17.15** Uwolnij ciało
Iwona Alicja Trznadel, Łukasz Klimek
– Fundamenty Zdrowia
75 min praktyki ruchowej powięziowego pilatesu, który uwolni Twoje tkanki z zacisku, napięć, sztywności, a następnie przy dźwiękach mis, digeridoo, kryształów doświadczysz technik oddechowych regulujących układ nerwowy. Zajęcia polecane są osobom w każdym wieku: kobietom i mężczyznom.
Przyda się mata do ćwiczeń i wygodny strój.

KONCERTY:
» **18.15** Przebiśniegi
Ich muzyka to próba balansowania między tym, co oczywiste, i tym, co zagmatwane.

» **19.30** Alameda
Muzyka skupiona wokół transu, progresywnej elektroniki i ekstremalnych, nienormalnych odmian jazzu i muzyki improwizowanej.

13 lipca
XLVII Olsztyńskie
Koncerty Organowe
Olsztyn

Wystąpią: Agnieszka Tarnawska (Poznań) – organy i Przemysław Czekala (Poznań) – baryton

W programie:
Organy ołtarzowe:
* August Freyer (1801-1883)
– Wariacje koncertowe op. 3
* Stanisław Moniuszko (1819-1872)
– Sub tuum praesidium (Pod Twoją obronę)
– Wieczny pokój lirnikowi (Boże Wszechmocny)
– Hymn do Pana Jezusa (Z Ojcem przedwiecznym stolicę dzieli)

Organy główne:
* Dietrich Buxtehude (1637–1707)
– Passacaglia in d BuxWV 161
* Johann Sebastian Bach (1685–1750)

– Aria Ich habe genug z kantaty BWV 82
* Alessandro Stradella (1639–1682) / Louis Niedermeyer (1802–1861)
– Pietà, Signore!
* Feliks Nowowiejski (1877–1946)
– Wstęp do sekwencji Victimae Paschali Laudes op. 9 nr 7
* Charles Tournemire (1870–1939)
– Choral-Improvisation sur le Victimae Paschali Laudes
Godz. 20.00, Bazylika konkatedralna św. Jakuba, ul. Staszica 11.

15 lipca
Lato z Musiconem – interaktywny koncert edukacyjny Olsztyn

Interaktywny koncert, podczas którego uczestnicy zanurzają się w świat muzyki i zabawy dzięki Musiconowi – wyjątkowemu, instrumentowi stworzonemu z myślą o edukacji i rozwijaniu muzykalności. Podczas około godzinnego spotkania, uczestnicy poznają wyjątkowe brzmienie Musiconu, będą eksperymentować z dźwiękiem i rytmem, poznają podstawy komponowania i improwizacji, stworzą własne muzyczne utwory, nauczą się pracy w grupie i wyrażania emocji poprzez muzykę. Liczba miejsc ograniczona – w koncercie może wziąć udział maksymalnie 20 osób.
Godz. 10.00, Filharmonia Warmińsko-Mazurska, ul. Głowackiego 1.

MUZEUM WARMII I MAZUR W OLSZTYNIE
Wystawy stałe
wtorek-niedziela 9.00-16.00
poniedziałek – nieczynne

Mikołaj Kopernik mieszkaniec olsztyńskiego zamku
Wystawa w całości poświęcona słynnemu astronomowi. Na ekspozycji zobaczyć można m.in. tablicę astronomiczną - jedyny zachowany instrument używany przez Kopernika, dzięki któremu wyznaczył moment równonocy wiosennej, kopernikowski inkunabul medyczny – jedyną zachowaną w zbiorach polskich książkę z biblioteki Kopernika, a także szereg listów i dokumentów napisanych przez najznamienitszego mieszkańca olsztyńskiego zamku.

DOM „GAZETY OLSZTYŃSKIEJ”
wtorek-niedziela 9.00-16.00
poniedziałek – nieczynne

„Gazeta Olsztyńska” (1886-1939)
Ekspozycja pokazuje historię wydawnictwa, sylwetki jego twórców oraz poruszaną na łamach pisma problematykę – historię polskiej Warmii. Na wystawie można obejrzeć unikatowe egzemplarze pisma, dokumenty i zdjęcia, elementy wyposażenia zecerni oraz maszyny drukarskie. Szczególnie cenna jest jedyna ocalała, po całkowicie zniszczonym przez Niemców wydawnictwie, pamiątka – kilkadziesiąt drukarskich czcionek. Zmodernizowana ekspozycja wzbogacona została o nowe wątki tematyczne, między innymi opinie czytelników o roli i znaczeniu pisma w kształtowaniu ich postaw życiowych. Nowa aranżacja wystawy jest stylizowana na starą drukarnię.

Olsztyn. Szkice do dziejów miasta
Głównym tematem prezentacji są ludzie, którzy swym życiem oraz działalnością miasta i jego historię tworzyli, a także osoby wybitne i znane, dla których Olsztyn był miejscem urodzenia. Na ekspozycji zobaczyć można pamiątki i dokumenty związane z Janem z Łajs, Mikołajem Kopernikiem, Łukaszem Dawidem, Albertem Nowiejskim, Michałem Bartolomowiczem, Janem Krzysztofem Geese, Piotrem Poleskim, Janem Antonim Blankiem, Erichem Mendelsohmem, Feliksem Nowowiejskim, Marią Zientarą-Malewską, Emilią Sukertową-Biedrawiną, Eugenią Śnieżko-Szaflagłową, Henrykiem Panasem, Andrzejem Wakarem, Marianem Bublewiczem i Tadeuszem Nowakowskim.

Przyznając się do polskości. Szkoły polskie na Warmii i Mazurach (1929-1939)
Wystawa ukazuje rolę szkół w kształtowaniu oraz podtrzymywaniu polskiej tożsamości i świadomości narodowej.

Okna historii. W 130-lecie powstania „Gazety Olsztyńskiej” (1886-1939)
Plenerowa wystawa fotograficzna Okna historii przygotowana została z okazji przypadającej 16 kwietnia 2016 r. 130. rocznicy ukazania się

pierwszego numeru niezwykle zasłużonej dla historii polskiej Warmii, „Gazety Olsztyńskiej”. We wnękach okiennych Muzeum Domu „Gazety Olsztyńskiej” – w latach 1920–1939 siedziby wydawnictwa pisma – umieszczono dwanaście zdjęć prezentujących siedzibę gazety oraz wnętrze zecerni z lat 20/30 ubiegłego wieku, założycieli i redaktorów gazety, a także członków rodziny Pieniężnych, dla których dom na obecnym Targu Rybnym był domem rodzinnym.

MUZEUM PRZYRODY
wtorek-niedziela 9.00-16.00
poniedziałek – nieczynne

Zwierzęta Warmii i Mazur
Na wystawie zgromadzono ponad 250 gatunków zwierząt, od żubra - największego współcześnie żyjącego, lądowego ssaka Europy, po niewielkich rozmiarów owady. Na ekspozycji można obejrzeć, między innymi, małe ryjówki, wspaniałe orły, ginące już kraski, żółwia błotnego, czy dwumetrowego suma, a także wiele innych ciekawych przedstawicieli naszej fauny. Wystawę uzupełniają barwne fotografie prezentujące różne typy siedlisk, w których występują prezentowane zwierzęta.

Obce i nowe gatunki zwierząt kręgowych w faunie Warmii i Mazur
Na wystawie zaprezentowano tzw. gatunki obce, czyli te, którym w rozprzestrzenieniu w sposób bezpośredni lub pośredni pomógł człowiek, jak np.: szczer wędrowny, jelen sika, daniel, muflon, jenot, szop pracz, bażant szlachetny. Drugą grupę stanowią gatunki nowe, które na teren Warmii i Mazur trafiły w wyniku naturalnej ekspansji jak np.: synogarlica turecka, hełmiatka, drożdżik, rybitwa białoskrzydła, rybitwa białowąsa, mewa srebrzysta, łabędź krzykliwy, czapla biała, żółta.

Ptaki z różnych stron świata
Na ekspozycji przedstawiono 29 okazów ptaków pochodzących z różnych kontynentów. Faunę afrykańską reprezentują, m. in. struś afrykański, perlice, turako fioletowy. Z terenu Azji pochodzą: pawie indyjskie, bielik olbrzymi, olśniak himalajski, bażant królewski, gęś tybetańska, śnieżnica cesarska, mandarynka. Z południa Europy: sęp płowy, modrzyk, a z północnej naszego kontynentu bernikla obrożna, bernikla białolica, myszołów włochaty, alka krzywonos.

SERB I AMERYKANKA W FINALE

TENIS\\ Novak Djokovic po raz czternasty w karierze awansował do półfinału wielkoszlemowego Wimbledonu. Do olbrzymiej sensacji doszło w turnieju kobiecym, bowiem rozstawiona z numerem 13 Amerykanka Amanda Anisimova ograła Arynę Sabalenkę.

W ćwierćfinale rozstawiony z numerem szóstym serbski tenisista pokonał Włocha Flavio Cobolliego (nr 22.) 6:7 (6-8), 6:2, 7:5, 6:4. Djokovic od początku meczu prezentował się lepiej od niżej notowanego rywala, w pierwszym secie prowadził już 5:3 i serwował po zwycięstwie, jednak 23-letni Włoch wykorzystał słabszy moment 15 lat starszego Serba i doprowadził do tie-breaka, w którym okazał się minimalnie lepszy.

Tylko na tyle mógł jednak liczyć, bo w kolejnych trzech partiach górą był 24-krotny triumfator wielkoszlemowy, chociaż w końcówce przy pierwszej piłce meczowej kibice na korcie centralnym zamarli, bowiem doświadczony tenisista zaliczył groźny upadek. Zdolał dokończyć spotkanie, po którym przyznał, że będzie potrzebował pomocy fizjoterapeuty, by dojść do pełni sił przed półfinałem.

Amanda Anisimova zagrała w finale Wimbledonu

Notowany obecnie na szóstym miejscu w światowym rankingu Djokovic awansował do 14. półfinału Wimbledonu. Na swoim koncie ma siedem zwycięstw. W ostatnich sześciu edycjach dotarł do finału, z czego dwa ostatnie przegrał z Hiszpanem Carlosem Alcarazem.

Piątkowy półfinał będzie w sumie 52. półfinałem Wielkiego Szlema w karierze Serba. W tym sezonie dotarł do półfinału wszystkich trzech rozegranych do tej pory turniejów najwyższej rangi. W Australian Open przegrał z Niemcem Alexandrem Zverevem, a we French Open z liderem światowego rankingu Jannikiem Sinnerem. I właśnie Włoch będzie w piątek rywalem Djokovica w półfinale. W bezpośredniej rywalizacji wyżej notowa-

ny tenisista prowadzi 5-4 i wygrał ich cztery ostatnie pojedynki. Serb triumfował jednak w dwóch dotychczasowych starciach na kortach Wimbledonu w półfinale w 2023 roku i ćwierćfinale rok wcześniej. W pierwszym kobiecym półfinale faworytką była Sabalenka, liderka światowego rankingu, jednak Białorusinka niespodziewanie musiała uznać wyższość Amerykanki Anisimovej, która jeszcze niedawno myślała o zakończeniu kariery.

W pierwszym kobiecym półfinale faworytką była Sabalenka, liderka światowego rankingu, jednak Białorusinka niespodziewanie musiała uznać wyższość Amerykanki Anisimovej, która jeszcze niedawno myślała o zakończeniu kariery.

W pierwszym kobiecym półfinale faworytką była Sabalenka, liderka światowego rankingu, jednak Białorusinka niespodziewanie musiała uznać wyższość Amerykanki Anisimovej, która jeszcze niedawno myślała o zakończeniu kariery.

*** Męskie półfinały, piątek, g. 14.30:** Taylor Fritz - Carlos Alcaraz; około 16.30: Jannik Sinner - Novak Djokovic. Finał: niedziela (g. 17).

*** Kobięce półfinały:** Aryna Sabalenka - Amanda Anisimova 4:6, 6:4, 4:6; po oddaniu gazety do druku zakończył się mecz Belinda Bencic - Iga Świątek. Finał: sobota (17).

DWIE STRONY SIATKI

Polskie siatkarki po zwycięstwie nad Koreą Południową 3:1 utrzymały drugą lokatę w tabeli Ligi Narodów. Prowadzą Włoszki, które wygrały z Belgią 3:0 i są jedyną niepokonaną reprezentacją w rozgrywkach. Po ośmiu porażkach z rzędu pierwszy triumf zanotowały Serbki. Tuż za Polkami są Brazylijki, które pokonały Bułgarię 3:1. Latynoski będą najbliższym rywalem biało-czerwonych (piątek, godz. 12.20).

LIGA NARODÓW

1. Włochy	25	27:5
2. Polska	24	26:9
3. Brazylia	23	24:8
4. Turcja	22	25:8
5. Japonia	21	24:8
6. Chiny	17	21:15
7. Niemcy	16	21:18
8. USA	14	18:17
9. Czechy	10	15:19
10. Dominikana	10	15:21
11. Francja	10	15:21
12. Holandia	10	13:21
13. Bułgaria	9	15:23
14. Belgia	8	11:22
15. Kanada	7*	13:25
16. Serbia	8	15:25
17. Tajlandia	5	9:25
18. Korea Płd.	4	9:26

* O kolejności w tabeli decyduje liczba zwycięstw

>>> 31-letni środkowy Danny Demyanenko w sezonie 2025/26 reprezentować będzie barwy Asseco Resovii. Dla Kandydycy, który ostatnio grał we włoskiej Serie A1 w zespole Yuasa Battery Grottazzolina, będzie to debiut w PlusLidze. Mierzący 196 cm Demyanenko urodził się w Toronto. Studiował na Uniwersytecie McMaster w Hamilton i grał w tamtejszej drużynie McMaster Marauders, z którą pięciokrotnie zdobył mistrzostwo Kanady. W Europie zadebiutował w 2017 roku, grając przez trzy sezony w francuskim zespole Spacer's Toulouse Volley. Od 2020 roku przez cztery lata reprezentował barwy Montpellier Volley, z którym zdobył m.in. mistrzostwo Francji oraz Superpuchar Francji. Demyanenko jest czwartym po Mateuszu Porębie, Arturze Szalpuku i Karolu Butrynie nowym zawodnikiem oficjalnie ogłoszonym przez klub w kadrze włoskiego trenera Massimo Bottiego. Do zespołu dołączyć też mają: rozgrywający: Marcin Janusz i Wiktor Nowak, przyjmujący: Yacine Louati (Francja) oraz libero Erik Shoji (USA).

sprzedam

WWW.DOMKIANGIELSKIE.PL 503-103-703

sprzedam

DAEWOO Lanos 1600Lux autogaz, 887-048-019

Jak trudno żegnać na zawsze kogoś, kto jeszcze mógł być z nami

ś. † p. Ryszard Krawczyk

Pożegnanie przed kremacją odbędzie się 11 lipca 2025 r. o godz. 13.30 w kaplicy przy ul. Mariańskiej. W sobotę, 12 lipca 2025 r., o godz. 11.00 Msza Święta w kościele przy ul. Bajkowej. Ceremonia pochowania w Bartągu. Wdzięczna za Dar Jego Życia rodzina

815250pb1-a-M

Pani Magdalenie Spiczak-Brzezińskiej

oraz Rodzinie i Bliskim

wyrazy głębokiego współczucia z powodu śmierci Mamy składają Zarząd i Pracownicy Thale Sp. z o.o. Sp. k.

803250pb1-a-M

Panu

Radosławowi Caruk

wyrazy serdecznego współczucia z powodu śmierci

Taty

składają Zarząd oraz pracownicy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

814250pb1-a-M

USŁUGI POGRZEBOWE

ARKA

Elżbieta Michalowska Anna Michalowska

OLSZTYN (Zatorze), ul. M. Zientary-Malewskiej 2A

☎ 89 534 72 42, 605 635 908

OLSZTYN (Jaroty), ul. Herberta 16/24

(wejście od Wilczyńskiego, naprzeciw „Medyka”)

☎ 89 526 66 01, 605 665 909

www.arkaolsztyn.pl

Całodobowy przewóz zmarłych

6146190pb1-k-M

dawniej **market**

OLSZTYN 895 355 300
ul. Lengowskiego 18-20 602 327 277

BISKUPIEC 897 152 093
ul. Armii Krajowej 4 608 680 642

POGOTOWIE POGRZEBOWE 89 527-09-09

Pomożemy Ci godnie pożegnać

73250tbr-d-G

JUŻ OTWARTE!

DOM POGRZEBOWY OLSZTYN-DYWITY

USŁUGI POGRZEBOWE • pogrzeby urnowe od 4800 zł

OFERUJEMY:

- * kremację w naszym krematorium
- * salę pożegnań z możliwością organizacji mszy pogrzebowej
- * nowoczesną chłodnię
- * trumny, urny
- * limuzynę pogrzebową marki Mercedes

Dom Pogrzebowy i Krematorium Drejka, Olsztyn, ul. Wadąska 50, tel. 48 731 108 108, e-mail: dompogrzebowy.olsztyn@gmail.com

TYM RAZEM MNIEJ KONI POD MASKĄ

SPORTY MOTOROWE\\\ Łotewski tor Bauska będzie areną piątej eliminacji mistrzostw Polski w rallycrossie.

Po raz drugi w tym sezonie najlepsi polscy kierowcy, w tym olsztynianin Zbigniew Staniszewski, powalczą o punkty poza granicami kraju.

Zbigniew Staniszewski wystąpi na łotewskim torze po raz pierwszy w życiu. Olsztyński kierowca wystartuje Fordem Fiesta R5 i stanie w szranki z liczną grupą kierowców z Litwy i Łotwy. Weekendowa prognoza pogody jest dla kierowców łaskawa, nie powinna więc mieć wpływu na losy sportowej rywalizacji.

– MAMY PIĘĆ TYGODNI PRZERWY OD OSTATNICH ZAWODÓW. TO SPOWODOWAŁO,

ŻE TROSZECZKĘ Z ZESPOŁEM SIĘ ROZLENIWILIŚMY – PRZYZNAJE Z UŚMIECHEM OLSZTYŃSKI MISTRZ KIEROWNICY.

– Z drugiej strony taka przerwa była nam potrzebna, bo mamy przecież już połowę sezonu, więc mamy prawo być zmęczeni. Wiemy o tym, w jakiej jesteśmy formie, obecnie trwa etap rozpędzania zespołu. Jeżdżę na torze kartingowym niemal codziennie, aby rozpędzić mój umysł i ciało. Dobrze też, że organizator zawodów

Na Łotwie Zbigniew Staniszewski pojedzie swoim słabszym autem

na Łotwie zaplanował w sobotni poranek duży trening. Zawody nietypowo zaczynają się w sobotę po południu. Od rana będziemy sporo jeździć, dzięki czemu poznamy tor, na którym nigdy nie byliśmy. I wtedy umownie nastąpi dokończenie etapu rozpędzania zespołu i kierowcy. Jestem przekonany, że do momentu rozpoczęcia zawodów będziemy w pełni gotowi. Stoczmy tam mocną walkę z lokalnymi kierowcami. Będzie to eliminacja mistrzostw Polski, Litwy i Łotwy. Z tego powodu spodziewamy się sporej konkurencji. Tor jest w 80

procentach szutrowy. To dobrze, bo słabszy samochód lepiej radzi sobie na szutrowej nawierzchni niż samochód z dużą mocą. Oczywiście nie chcę powiedzieć, że będzie szybszy niż supercar, ale dzięki temu zmniejszy się różnica naszej R5-ki, która będzie miała tylko 330 koni, do potworów z mocą od 550 do 600 koni. Generalnie liczymy na podium, bo trudno myśleć o zwycięstwie, mając słabszy samochód. Tym bardziej że lokalni kierowcy ścigają się tam całe życie, a my wystartujemy na Łotwie pierwszy raz – kończy Zbigniew Staniszewski.

CZEGO SIĘ NIE DOTKNAŁ, TO ZMIENIAŁ W ZŁOTO

KOSZYKÓWKA\\\ 25 czerwca 70 lat skończył Eugeniusz Kijewski, wybitny zawodnik, wielokrotny mistrz kraju, a potem równie znakomity trener m.in. reprezentacji Polski.

Niewiele jest takich ludzi w polskiej koszykówce. Spośród reprezentantów kraju, którzy po pełnej sukcesów karierze zawodniczej z powodzeniem realizowali się potem w roli trenera, Kijewski ustępuje tylko Mieczysławowi Łopatce.

Z Lechem Poznań czterokrotnie zdobył mistrzostwo Polski (1983-84 oraz 1989-90), a potem powtórzył to osiągnięcie jako szkolenowiec Prokomu Trefla Sopot (2004-07). Łopatka dwa razy sięgnął po tytuł jako zawodnik Śląska Wrocław (1965, 1970), a w roli trenera tego zespołu triumfował ośmiokrotnie w rozgrywkach ligowych (1977, 1979-81, 1991-94).

Mierzący 186 cm popularny „Kijek” grał na pozycji rozgrywającego i wyróżniał się jako niedościgniony łowca punktów. Pięciokrotnie był królem ligowych strzelców, a 10 razy został wybrany do pierwszej piątki rozgrywek. 22-letnią karierę zawodniczą kończył z dorobkiem 10 185 pkt uzyskanych w 395 meczach.

Kijewski urodził się 25 czerwca 1955 roku w Po-

znaniu. Do koszykówki trafił późno i... przez przypadek. – Miałem 14 lat, gdy kolega zapytał mnie, czy nie pojechałbym z nim na trening koszykówki. Nie miał z kim jeździć, a do hali Warty było daleko – 40 minut tramwajem, na drugi koniec Poznania. Zgodziłem się. Byłem niskiego wzrostu i do dziś pamiętam pierwsze słowa trenera Wojciecha Patana do kolegi: większego już mi nie mogłeś przywieźć?” – wspomina ówczesny adept basketu.

Wzrost nie okazał się przeszkodą. Po pewnym czasie, w 1974 roku, drużyna juniorów Warty zdobyła mistrzostwo Polski, a trener Patan z dumą pokazywał kolegom swojego wychowanka. Grzegorz Korcz, dwukrotny olimpijczyk, brązowy medalista mistrzostw Europy (1967), który pod koniec kariery grał we Francji, tak wspomina taką sytuację: – Przyjeżdżałem dosyć często do Poznania, gdzie miałem wielu kolegów ze studiów i znajomych. Wojtek, który był kierownikiem AZS Poznań, gdzie zaczynałem karierę, a potem został tre-

nerem i przejął Wartę, mówi pewnego dnia: Przyjdź na trening, pokażę ci wyjątkowego chłopaka. I co się dzieje? Widzę młodzieńca czarującego dryblingiem: między nogami, z tyłu, z przodu, w lewo, w prawo, wszystko – drybluje przez całe boisko, non stop. To był Kijewski. Później też tak grał. W Lechu brał piłkę, dryblował irzucal – opowiada 196-krotny reprezentant kraju.

Po latach „Kijek” poprawił jego osiągnięcie. W reprezentacji Polski rozegrał 220 spotkań, zdobywając 3092 pkt. Daje mu to czwarte lokaty w historycznych klasyfikacjach. Trzykrotnie uczestniczył w mistrzostwach Europy, raz w igrzyskach olimpijskich – w Moskwie (1980), gdzie drużyna wywalczyła siódme miejsce.

Taka sama lokata, tyle że w mistrzostwach Europy w Barcelonie (1997), była największym międzynarodowym sukcesem polskiej reprezentacji aż do 2019 roku. Tamtą drużynę narodową – z Adamem Wójcikiem, Maciejem Zielińskim, Dominikiem Tomczykiem,

Piotrem Szybilskim, Andrzejem Plutą – prowadził już Kijewski-trener. Do finałowego turnieju Eurobasketu dostał się z nią startując z najniższego poziomu na Starym Kontynencie.

Jaki moment w swojej bogatej karierze – a były w niej m.in. występy we ekstraklasie w Warcie, Spójni Gdańsk i Lechu, trenowanie m.in. Lecha, Anwilu Włocławek, wprowadzenie na krajowy szczyt Prokomu Trefla Sopot, z którym awansował też do finału Pucharu FIBA – wyróżnia najbardziej? – Awans do szesnastki Euroligi na koniec ośmioletniego okresu pracy w Sopocie i zdobycie w tym samym sezonie 2006/07 kolejnego tytułu mistrza Polski – wyjaśnił Kijewski. – To na pewno spore osiągnięcie. Można by je jeszcze wymienić: cztery tytuły mistrza Polski jako zawodnik, również cztery jako trener. Powiem tak – na inną dyscyplinę koszykówki bym nie zamienił i niczego nie żałuję. Co mi dała koszykówka? Lata aktywności sportowej, uczestnictwo w rywalizacji, sprawiały, że nie najgorzej

dawałem sobie radę w życiu. Skończyłem studia, co nie było takie łatwe, gdy treningi odbywały się dwa razy dziennie. Zacząłem w WSWF w Gdańsku, a skończyłem na AWF w Poznaniu. Sporo mnie to kosztowało wysiłku. Na palcach jednej ręki można policzyć zawodników, którzy skończyli w tym okresie studia.

Można powiedzieć, że czego się Kijewski nie dotknął, przynosiło sukces, bo miał takowe jako koszykarz ligowy i reprezentacji, trener klubowy i kadry, a ostatnio również działacz, bo gdy został wiceprezesem PZKosz do spraw szkoleniowych, to biało-czerwoni pod wodzą Mike’a Taylora drugi raz w historii awansowali – po 52 latach – do mistrzostw świata 2019 i nieoczekiwanie wywalczyli w Chinach ósme miejsce. – W końcu dali mi funkcję w zarządzie i od razu przyszły wyniki. Tyle lat czekałem na poprawę siódmej lokaty z Barcelony – żartował Kijewski.

Ambicja i waleczność cechowały go zawsze. Ta ostatnia cecha okazała się niezwykle istotna, gdy 11 lat

temu przyszło mu walczyć ze skutkami udaru, jakiego doznał na ulicy, gdy wracał po zebraniu w Studium Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

– Ludziom, którzy mają podobne problemy, powiem jedno: trzeba walczyć. Wówczas, bezpośrednio po tym zdarzeniu, faktycznie nie nie mówiłem, nie pisałem, nie umiałem czytać. Zawzięłem się i wykonywałem dwukrotnie większy wysiłek niż standardowy w tego typu rehabilitacji. Trzy razy w tygodniu po godzinie ćwiczyłem w logopedę. Z czasem doszedłem do w miarę dobrej sprawności – przypominał były reprezentant Polski.

Kijewski, wyróżniony w 2018 roku Nagrodą Fair Play w kategorii „Kariera sportowa i godne życie po jej zakończeniu”, wciąż jest obecny przy sporcie, któremu poświęcił całe życie. W ekipie Enei Basket Poznań pełni rolę trenera mentora, który swoim bogatym doświadczeniem wspomaga zarówno zawodników, jak i sztab szkoleniowy.

LEGIA JEST MEDIALNYM KRÓLEM

PIŁKA NOŻNA \\ Zaledwie jeden punkt decydował o mistrzostwie Polski, kibice bili kolejne rekordy frekwencji, a dwie polskie drużyny dotarły do ćwierćfinału europejskiego pucharu – sezon 2024/25 dostarczył kibicom i mediom ogromnych emocji.

Lech Poznań, Arka Gdynia, Legia Warszawa i Jagiellonia Białystok przyciągały uwagę nie tylko wynikami, ale i wątkami spoza boiska, które rozpalaly dyskusje internautów w całym kraju. Na czele zestawienia medialnych gwiazd znaleźli się Robert Lewandowski i Wojciech Szczęsny, którzy z Barceloną zdobyli trzy trofea w jednym sezonie. W najnowszym zestawieniu Instytutu Monitorowania Mediów (IMM) „Piłka w grze” podsumowujemy sezon 2024/2025 w polskiej piłce.

LECH NA SZCZYTACH

Sezon 2024/25 przyniósł ogromne emocje i rekordowe zaangażowanie kibiców oraz mediów. Ostatecznie Lech Poznań sięgnął po mistrzostwo Polski, wyprzedzając Raków Częstochowa o zaledwie jeden punkt. Choć „Kolejorz” wygrał ligę, to w rankingu medialności Instytutu Monitorowania Mediów ustąpił miejsca Legii i Jagiellonii.

Oba te kluby przez długi czas rywalizowały w europejskich pucharach, co znacznie zwiększyło ich widoczność medialną. Warszawski klub dodatkowo triumfował w Pucharze Polski, co zapewniło mu przepustkę do kwalifikacji Ligi Europy i dodatkowy rozgłos w mediach. Z kolei Jagiellonia przyciągała uwagę ofensywnym stylem gry i udanymi występami w Lidze Konferencji Europy – szczególnie po zwycięstwach nad Molde i TSC Backa Topola.

Piłkarze Legii Warszawa cieszą się ze zdobycia Pucharu Polski

cięstwach nad Molde i TSC Backa Topola.

Czwarte miejsce w rankingu zajął Śląsk Wrocław, który spadł z Ekstraklasy. Choć zaczęło się zgoła inaczej, bo już na początku sezonu klub był pozytywnym bohaterem dyskusji, gdy zaprezentował nowe stroje meczowe inspirowane panoramą Wrocławia z 1493 roku, akibice zorganizowali zbiórkę na rzecz powodzian, wspieraną m.in. przez Łukasza Podolskiego. Pogoń Szczecin, która zakończyła sezon na piątym miejscu medialności, dotarła do finału Pucharu Polski i do ostatnich kolejek walczyła o europejskie puchary. W dalszej części zestawienia znalazły się: Raków Częstochowa, Widzew Łódź, Cracovia, Korona Kielce oraz Górnik Zabrze.

- Miniony sezon pokazał, jak wielkie znaczenie dla medialności mają sukcesy na arenie międzynarodowej nawet kosztem tytułu mistrzowskiego w kraju - komentuje Tomasz Lubieniecki, kierownik Działu Raportów Medialnych w IMM. - Lech został mistrzem Polski, ale to Legia i Jagiellonia znalazły się wyżej w rankingu medialności dzięki swoim pucharowym przygodom, co z pewnością jest istotne dla potencjalnych sponsorów drużyn - większa ekspozycja w mediach zagranicznych i relacjach z europejskich rozgrywek oznacza szerszy zasięg, dotarcie do nowych grup kibiców i wzmocnienie wizerunku marki poza granicami kraju

WISŁA PRZED RUCHEM

W rozgrywkach Betclac 1. Ligi najczęściej uwagi przyciągały Wisła Kraków, Ruch Chorzów i ŁKS Łódź. Choć żaden z tych klubów nie awansował do Ekstraklasy, to medialnie zdominowały one przekaz przez cały sezon. Wisła zakończyła rozgrywki na czwartym miejscu i odpadła w półfinale baraży po porażce z Miedzią Legnica, ale wcześniej zyskała ogromną widoczność dzięki udziałowi w rozgrywkach międzynarodowych i zorganizowaniu historycznego „Meczu Mistrzów” z Ruchem Chorzów, który obejrzało ponad 53 tysiące widzów.

Ruch, choć zakończył sezon na pozycji dalekiej od oczekiwania, przez długi

czas był wskazywany jako jeden z głównych kandydatów do awansu. Seria zwycięstw w środku rundy jesiennej oraz udział w medialnych hitach kolejki - jak wspomniany mecz z Wisłą - zapewniły mu wysokie miejsce w zestawieniu IMM. W czołówce uplasował się też ŁKS Łódź, który do końca walczył o miejsce barażowe.

Awans do Ekstraklasy wywalczyły Wisła Płock, Arka Gdynia oraz Bruk-Bet Termalica Nieciecza. Mimo że sportowo okazały się lepsze, to w zestawieniu medialnym uplasowały się niżej niż wspomniane trio. Wisła Płock przyciągnęła uwagę dzięki skutecznej końcówce sezonu i wygranym barażom, co pozwoliło jej awansować do najwyższej klasy rozgrywkowej. Arka długo walczyła o bezpośredni awans i mimo medialnych kontrowersji (m.in. słabszy początek i krytyka sztabu trenerskiego) ostatecznie zakończyła sezon sukcesem. Bruk-Bet Termalica, mimo mniejszej obecności w mediach, znalazła się w gronie awansujących.

Wysoko w medialnym zestawieniu znalazła się także Polonia Warszawa, która dotarła do półfinału baraży. Choć przegrała decydujące starcie z Wisłą Płock, to wzbudziła spore zainteresowanie mediów. Pierwszą dziesiątkę medialności zamknęły Miedź Legnica, Górnik Łęczna i Stal Rzeszów.

Warto dodać, że Wisła Kraków w Ekstraklasie pod względem medialnym zna-

lazłaby się na szóstej pozycji, tuż za Pogonią.

ROBERT I WOJTEK

Wśród piłkarzy najczęściej pisano o Robertcie Lewandowskim i Wojciechu Szczęsnym. Oba reprezentowali barwy FC Barcelony, która zakończyła sezon z potrójną koroną - mistrzostwem, Pucharem Króla i Superpucharem Hiszpanii. Szczęsny był solidnym punktem drużyny, mimo kilku potknięć, a Lewandowski - nawet mimo kontuzji w końcówce - zdobywał ważne gole, w tym dwa trafienia w ćwierćfinale Ligi Mistrzów przeciwko Borussii Dortmund. Ich występy w Lidze Mistrzów, hiszpańskich klasykach oraz medialna aktywność (m.in. udział Szczęsnego w teledysku rapera Maty) sprawiły, że zdominowali zestawienie.

Tuż za nimi uplasował się z kolei duet Interu Mediolan, czyli Piotr Zieliński i Nicola Zalewski, którzy doszli z włoskim zespołem do finału Ligi Mistrzów. Dalej znaleźli się m.in. gracz Arsenalu Jakub Kiwior. Łukasz Skorupski - notujący regularne występy we Włoszech, Kacper Urbański - okrzyknięty objawieniem Euro 2024, a następnie przeżywający trudniejsze chwile w Serie A, Jakub Moder - wracający do regularnej gry w Feyenoordzie Rotterdam, Marcin Bułka z solidnymi występami w Ligue 1 oraz Jakub Kamiński - próbujący wrócić do wysokiej formy w Niemczech.

O PIŁCE

Reprezentacja Polski spadła o trzy lokaty i jest obecnie na 37. miejscu w najnowszym notowaniu rankingu Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA). Na czele wciąż jest Argentyna, przed Hiszpanią i Francją.

Polska w grupie G kwalifikacji mundialu 2026 mierzy się z Holandią, Finlandią, Litwą i Maltą. Z tego grona Holendrzy zajmują najwyższe, siódme miejsce (spadek z szóstego). Finlandia utrzymała 69. pozycję. Litwa jest 143.,

a Malta 168. W marcu kadra trenera Michała Probierza wygrała w Warszawie z Litwą 1:0 i z Maltą 2:0, a w czerwcu przegrała na wyjeździe z Finlandią 1:2. We wrześniu biało-czerwoni zmierzą się w Rotterdamie

z Holandią i u siebie z Finlandią.

* Czołówka rankingu FIFA (w nawiasach miejsce w poprzednim notowaniu):

- (1) Argentyna - 1885,36;
- (2) Hiszpania - 1867,09;

- (3) Francja - 1862,03;
- (4) Anglia - 1813,32;
- (5) Brazylia - 1777,69;
- (6) Portugalia - 1770,53;
- (7) Holandia - 1758,18*;
- (8) Belgia - 1736,38;
- (9) Niemcy - 1716,98;
- (10) Chorwacja - 1707,51 (...)

- (37) Polska - 1502,40; 69. (69) Finlandia - 1371,55*; 143. (143) Litwa - 1069,20*; 168. (169) Malta - 977,43*.

* rywale Polski w eliminacjach mistrzostw świata 2026

REZYGNACJA ROZCZAROWANEGO TRENERA

FUTBOL AMERYKAŃSKI\\ AZS UWM Olsztyn Lakers w tym sezonie wygrał tylko dwa spotkania w sezonie zasadniczym. W efekcie olsztynianie nie awansowali do fazy play-off Polskiej Futbol Ligi. Z zespołem rozstał się rozczarowany trener Bartosz Rudzki.

Bilans olsztynian w rundzie zasadniczej to dwa zwycięstwa i sześć porażek, w efekcie zajęli dopiero szóste miejsce w tabeli grupy północnej Polskiej Futbol Ligi. Wynik zdecydowanie poniżej oczekiwań, bowiem przed sezonem zespół liczył na wywalczenie miejsca w pierwszej czwórce, które oznaczało udział w fazie play-off.

Dlaczego się nie udało? - Przyczyn jest wiele. Na pewno jedną z nich jest brak w naszej kadrze zawodników zza oceanu - tłumaczy trener Bartosz Rudzki. - Jako jedyna drużyna w lidze nie mieliśmy w składzie tzw. importów. Pojawia się też w naszym zespole tzw. problem pokoleniowy. Mamy zawod-

ników starszych, już wyeksploatowanych, którzy grają 10 lat i więcej, no i dużo młodych chłopaków. Jest pomiędzy nimi przepaść. Gdy wprowadzamy zmiennika, widać dosyć dużą różnicę poziomu. Kolejną sprawą jest podejście niektórych zawodników do treningów. Frekwencja na zajęciach momentami była słaba. Przed decydującymi meczami mieliśmy bardzo mało osób na treningach, co oczywiście nam nie pomagało, bo nie pozwalało wprowadzać nowych zagrywek ani utrzymywać tego, co gramy.

OLSZTYŃSKI ZESPÓŁ
NAWET PO PRZEGRANYCH
SPOTKANIACH ZBIERAŁ
POZYTYWNE OPINIE, ALE

Fot. Artur Szczepański

AZS UWM Olsztyn Lakers – Wilki Łódzkie 19:36

TO NIE MIAŁO OCZYWIŚCIE
ŻADNEGO WPŁYWU NA
MIEJSCE W TABELI. BYŁA
TO JEDYNIJE MALUTKA
SATYSFAKCJA TRENERA
BARTOSZA RUDZKIEGO,

KTÓRY POSTANOWIŁ
ROZSTAĆ SIĘ Z ZESPOŁEM.

- Są momenty, gdy gramy swoje i wszystko nam wychodzi - mówi były już szkoleniowiec Lakersów.

- To są naprawdę wartościowi chłopaki! Niektórzy muszą jednak zmienić podejście i dać trochę więcej od siebie! Nawet jeśli w przyszłym sezonie ściągną sobie trenera ze Stanów, muszą być gotowi na to! Po ostatnim meczu w Lublinie rozmawialiśmy o tym, że niektórzy z nich muszą się ogarnąć i przygotować się do kolejnego sezonu. Moja przygoda z Lakersami kończy się definitywnie i ostatecznie. Jestem mocno zajęty człowiekiem. Nie mogę pozwolić sobie na to, że tracę swój czas, który mógłbym spędzić z rodziną, bo przyjeżdżam na trening, na którym okazuje się, że mam tylko pół zespołu do dyspozycji. To nie może tak wyglądać, jeśli Lakersi dalej mają się rozwijać.

*** Wyniki sezonu zasadniczego:** Tytani Lublin - AZS UWM Olsztyn Lakers 29:27, AZS UWM Olsztyn Lakers - Wilki Łódzkie 19:36, AZS UWM Olsztyn Lakers - Lowlanders Białystok 7:46, Dukes Ząbki - AZS UWM Olsztyn Lakers 6:41, Armia Poznań - AZS UWM Olsztyn Lakers 33:6, AZS UWM Olsztyn Lakers - Warsaw Eagles 9:20, Warsaw Mets - AZS UWM Olsztyn Lakers 48:13, AZS UWM Olsztyn Lakers - Białe Lwy Gdańsk 47:0. **EM**

POLSKA FUTBOL LIGA

1. Eagles	16	344:42
2. Mets	14	358:110
3. Lowlanders	12	338:151
4. Wilki	8	183:183
5. Tytani	8	111:242
6. Lakers	4	169:218
7. Dukes	2	56:335
8. Białe Lwy	0	60:355

JESZCZE TYLKO MECZ Z DANIA I WRACAMY DO DOMU

PIŁKA NOŻNA\\ Wiktoria Zieniewicz, obrończyni reprezentacji Polski, przyznała, że jest sfrustrowana porażkami z Niemkami i Szwedkami w mistrzostwach Europy.

W dwóch meczach Euro 2025 Polki nie zdobyły bramki, a straciły aż pięć. Przegrały z Niemkami 0:2 i ze Szwecją 0:3. W sobotę zmierzą się z Dunkami, które też nie mają już szans na wyjście z grupy.

- To nie będzie wcale łatwiejszy mecz, bo wszyscy nasi rywale, których wylosowaliśmy, są naprawdę topowymi zespołami - przyznała Zieniewicz. - Niemki, Szwedki i Dunki reprezentują wspaniały poziom, ale my będziemy chciały zagrać tak jak sobie to założyliśmy od początku. Będziemy walczyć do końca i podejźmy do tego meczu tak, jak do tych dwóch pierwszych, z takim samym nastawieniem, z taką samą wolą walki i zaangażowaniem. Będziemy chciały pokazać, że to my jesteśmy lepszym zespołem.

Ewa Pajor po ostatnim przegranym meczu powiedziała, że wierzy, że w ciągu kilku lat reprezentacja

Polski może grać na takim poziomie jak Szwecja.

- Mam takie samo zdanie jak Ewa. Jesteśmy silnym zespołem, który cały czas się rozwija. Jesteśmy ambitne. Chcemy się uczyć i myśleć, że potrafimy szybko wyciągać wnioski - zapewniła Wiktoria Zieniewicz. - Patrząc w przyszłość, jesteśmy drużyną, która wie po co tutaj jest. Chcemy dzięki temu turniejowi nabierać większej pewności siebie, uczyć się, bo naprawdę gra z tymi zespołami może nam dać bardzo dużo.

Zieniewicz przyznała, że w meczach z Niemkami i Szwecją Polki nie miały szans na zdobycie punktów. - Naprawdę oddaliśmy serce na boisku. Dałyśmy to, co miałyśmy na tamten moment. Niestety, wyniki nie są korzystne, jednak po każdej bramce nie załamaliśmy się, tylko chcieliśmy dalej walczyć. Zabrakło nam szczęścia przy finalizacji.

Kibice w Polsce podczas

Fot. PAP/EP

Mimo dwóch porażek Polki do końca walczyły o poprawę wyniku

mistrzostw Europy zaczęły interesować się kobietą reprezentacją. Mecz z Niemkami oglądało około dwa miliony Polaków, a ze Szwecją - 1,5 mln.

Mecz Polska - Dania w Lucernie rozpocznie się w sobotę o godzinie 21. Być może będzie to pożegnanie z kadrą trenerki Niny Patalon, bo jej obecny kontrakt obowiązuje do końca mistrzostw Europy i nie wiadomo, czy zosta-

nie przedłużony. Trenerka wyznała, że praca z reprezentacją Polski sprawia jej dużą przyjemność i chciałaby awansować z nią na mistrzostwa świata. Patalon prowadzi reprezentację Polski od 2021 roku. W ciągu ostatnich czterech lat drużyna zrobiła duże postępy. Dwukrotnie dostała się do dywizji A Ligi Narodów oraz pierwszy raz w historii awansowała na mistrzostwa Europy.

- Jestem trenerem, który 10 lat uczył się teorii tego sportu. 10 lat praktykowałam, a teraz zaczyna się trzecia dziesiątka i bardzo chciałabym skorzystać z tej wiedzy, którą zdobyłam w ostatnim czasie - powiedziała Nina Patalon. - Jest to zawód, który naprawdę dostarcza niesamowicie dużo emocji, a przede wszystkim pozwala mi robić to, co lubię najbardziej, czyli pracować z ludźmi.

Mistrzostwa świata kobiet w 2027 roku odbędą się w Brazylii. Wezmą w nich udział 32 zespoły.

Wczorajsze mecze grupy A Finlandia - Szwajcaria i Norwegia - Islandia zakończyły się po oddaniu gazety do druku

*** Program, piątek, grupa B:** Włochy - Hiszpania, Portugalia - Belgia; **sobota, grupa C:** Szwecja - Niemcy, Polska - Dania; **niedziela, grupa D:** Holandia - Francja, Anglia - Walia.

*** Ćwierćfinały:**
16 lipca: Norwegia (zwycięzca grupy A) - drugi grupy B;
17 lipca: 1 C - 2 D;
18 lipca: 1 B - 2 A;
19 lipca: 1 D - 2 C.

Grupa A

1. Norwegia	6	4:2
2. Szwajcaria	3	3:2
3. Finlandia	3	2:2
4. Islandia	0	0:3

Grupa B

1. Hiszpania	6	11:2
2. Włochy	4	2:1
3. Portugalia	1	1:6
4. Belgia	0	2:7

Grupa C

1. Szwecja	6	4:0
2. Niemcy	6	4:1
3. Dania	0	1:3
4. Polska	0	0:5

Grupa D

1. Francja	6	6:2
2. Anglia	3	5:2
3. Holandia	3	3:4
4. Walia	0	1:7

NOWY PORTAL WAWA.INFO

RELAKS

z Gazetą Olsztyńską

Sudoku

8		4		1				5
3	7		4			9		2
			9					8
6	8							
7					4		9	
9	4	5			2			
2	3							
	1		8			5		6
		8	3		1	7		9

836

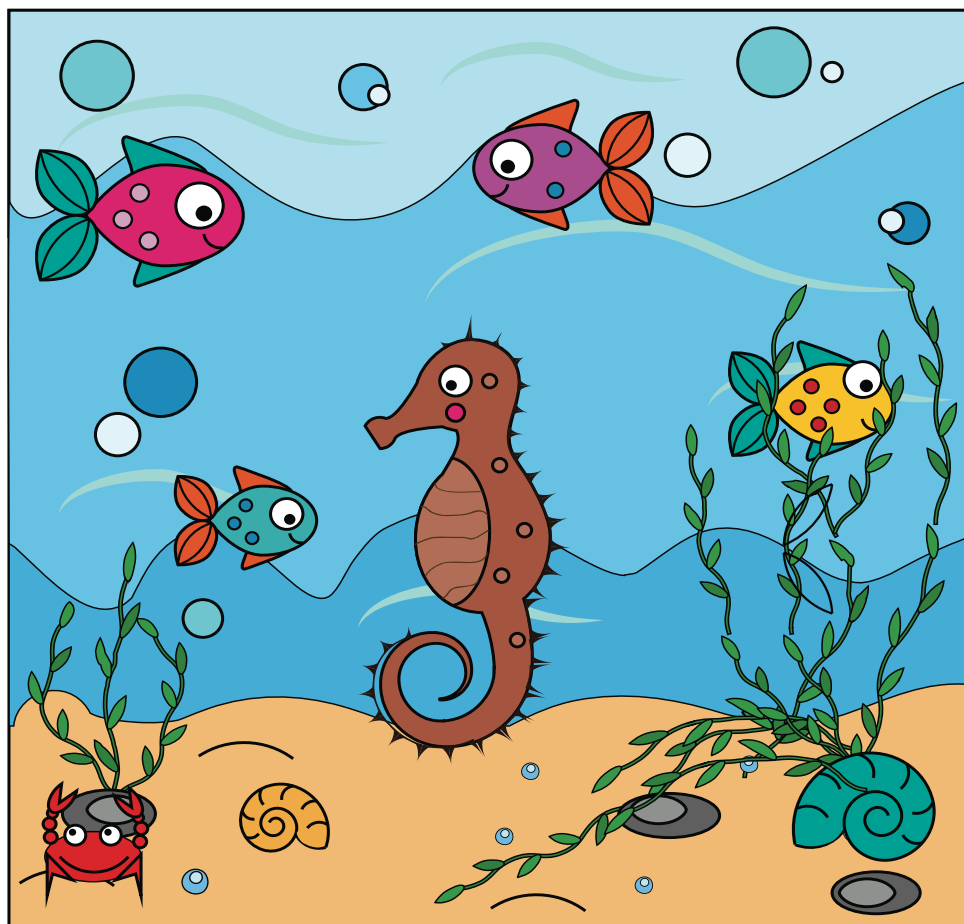
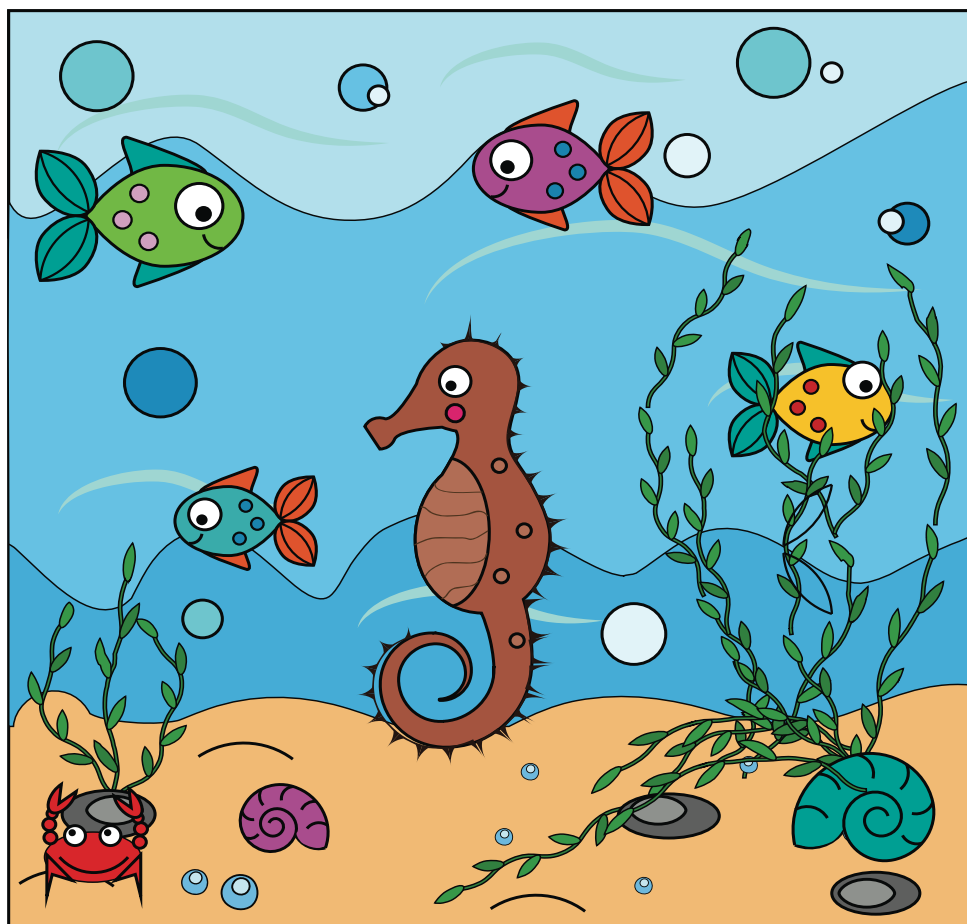
	1							
			8					9
9		8			4		2	
			7	3	2	6	9	
8					1	2		
7			6	9	8		1	5
		5					3	1
		6	1		3	5		4
		1						

837

		8	9		7			
1		7				5		2
5	4		3				6	8
						1	3	6
			7		5			4
		3				2		
9		1	4		6		5	
		6			3			
	2	5	8	7		6	4	9

838

Znajdź 10 różnic

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 20 utworzą rozwiązanie niniejszej krzyżówki

Sprawdź się w SUDOKU: wypelnij diagram 9×9 w taki sposób, aby w każdym wierszu, w każdej kolumnie i w każdym z dziewięciu pogrubionych kwadratów 3×3 znalazło się po jednej cyfrze od 1 do 9:

Hasło z kolorowych pól, czytane poziomo, utworzy rozwiązanie:

barrakuda europejska krócej; niejedna w ulu; wewnątrz samolotu; greczynka ze stolicy; mocny likier kminkowy; nabyć, zakup; niejeden pracuje w sądzie; zodiaku lub drogowy; wiązka światła lub zboża; dwie skarpety lub rękawiczki; dawni skandynawscy wojownicy; poczekalnia dla statków; grecki bóg czasu; Charlotta Oldenburg, duńska księżniczka; Sc dla chemika; Fatla, Miss Polonia 1986; dno beczki lub szklanki; nazywany wezuwianem; najdłuższa rzeka Chile; wiersze miłosne; końskie włosy na pędzle; rzemieślnik od budowy i napraw łodzi; Sojusz Północnoatlantycki krócej; krzeselkowy lub orczykowy w górach; i środa, i niedziela; stolica Szkocji; Kościeliska lub Chochołowska w Tatrach; urzędowy list potocznie; bajkowy chłopiec z drewna; przepływa przez Osakę; żona Donalda Trumpa; rzeka w Świeradowie-Zdroju; największa z wysp Kermadec; pierwiastek Nb; inaczej denuncjacja; Numer Identyfikacji Podatkowej; grecka muza historii; inaczej pochrzyn, pnącze; sposób rozgrywania Tour de Pologne; zagrywka w siatkówce i tenisie; reperowanie dziur; tłuszcza na brzuchu, potocznie; rytm pracy serca, puls.

WYKREŚLANKA: ukryliśmy 22 imiona. Wykreślisz je od góry do dołu, od lewej do prawej i na ukos: Patrycja, Mateusz, Sylwia, Maciej, Kamila, Janusz, Roman, Ryszard, Jacek, Klaudia, Monika, Witold, Bogdan, Halina, Bartek, Tomasz, Marek, Joanna, Erwin, Iwona, Marta, Otokar

P	B	A	R	B	A	K	A	N	T
A	L	O	H	J	A	N	U	S	Z
T	A	R	G	M	A	H	T	B	I
R	N	M	I	D	A	S	K	W	M
Y	K	L	A	L	A	C	O	W	A
C	A	D	I	M	O	N	I	K	A
J	D	N	U	T	A	T	O	E	E
A	A	J	O	R	O	W	E	R	J
M	M	K	O	L	J	M	W	M	R
G	A	M	D	A	N	I	A	U	Y
R	A	T	C	A	N	T	E	S	S
N	L	E	E	M	E	N	M	Y	Z
E	K	L	A	U	D	I	A	L	A
M	A	R	S	Z	S	E	R	W	R
O	T	Z	A	G	R	Z	E	I	D
A	Y	B	A	R	T	E	K	A	H

11 - 17 lipca 2025

dodatek
TELEWIZYJNY DO TWOJEJ GAZETY

Treść programu i foto dzięki uprzejmości: Prasowej Agencji Telewizyjnej, Polsatu, TVP1, TVP2, TVN, TV4, TVN7, TV Puls, TV Trwam, TVP Kultura INFORMUJEMY, ŻE REDAKCJA NIE PONOSI ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA ZMIANY W PROGRAMACH TV

Wydawca: Dodatek sp. z o.o., ul. Wiatrakowa 11/3, 85-115 Bydgoszcz, tel.: 516-018-821, e-mail: iwona@magenta.pl. Redaktor naczelny: Sławomir Grzmieł ISSN 1643-2460 - Skład komputerowy: Magra fsp.j.

Poniedziałek

21:20 Blitz
TVP 1
Akcja, Wielka Brytania, Francja, USA, 2011

oncentruje się wokół sprawy tytułowego Blitzza, mordercy policjantów, grasującego w południowo-wschodnim Londynie. Tropi go Tom Brant, zaciekle sierżant z wydziału dochodzeniowo-śledczego, który zrobi wszystko, by schwycić psychopatę. Działają wspólnie z detektywem Porterem Nashem. Rozpoczyna się dramatyczny wyścig z czasem. Morderca wciąż wymyka się obławie, a tymczasem na jego listę trafia już kolejna wypytowana ofiara. Aby zyskać jeszcze większy rozgłos Blitz przekazuje szczegóły swoich zbrodni dziennikarzowi tabloidu.

INNE DATY EMISJI: WTOREK, 0:25

Piątek

20:00 Ella i John
TVP KULTURA
Dramat, Franc., Włochy, 2017

Mirren i Sutherland wcielają się w uciekającą parę, która udaje się w niezapomnianą podróż starym RV Leisure Seeker. Podróż zaczyna się w Bostonie, jej zwieńczeniem ma być dom Ernesta Hemingwaya w Key West. Podróż jest próbą odnalezienia pasji życia i miłości, która ich łączy.

INNE DATY EMISJI: SOBOTA, 0:10

Sobota

20:00 Blue Velvet
TVP KULTURA
Thriller, USA, 1986

Do ojca, który miał zawał serca i przebywał w szpitalu, przyjeżdża z college'u syn, Jeffrey Beaumont. Odwiedzając chorego, chłopak wraca do domu krążąc po odłudnej okolicy. Nagle jego uwagę przykuwa, leżące na polu ludzkie ucho. Powiadamia o dziwnym znalezisku miejscowego detektywa, Williamsa. Tymczasem z Jeffreyem kontaktuje się córka detektywa, Sandy. Naprowadza go na trop piosenkarki z nocnego klubu, Dorothy Vallens. Udując pracownika zakładu dezynsekcji, Jeffrey zjawia się w domu Dorothy i wykrada jej klucz. **INNE DATY EMISJI: NIEDZIELA, 24:00**

Niedziela

19:45 Władca pierścieni: Dwie wieże
TVN
Przygodowy, Nowa Zelandia, USA, Niemcy, 2002

W odległej epoce zręczni kowale elfów wykuli dziewiętnaście Pierścieni obdarzonych niezwykłą mocą. Każdy, kogo obdarowano Pierścieniem mógł cieszyć się długowiecznością i liczyć na wszelki dostatek. Trzy Pierścienie otrzymali królowie elfów, siedem - władcy krasnolów, dziewięć przypadło ludziom, którzy dzięki nim sięgnęli po władzę, o jakiej śmiertelnym nigdy się nie śniło. Jednak żaden z tych Pierścieni nie miał tak potężnej mocy nad pozostałymi, jak ten, który osobiście wykuł Sauron, Władca Ciemności. Pewnego dnia Sauron stracił swój Pierścień, a wraz z nim swą nieograniczoną władzę...

Wtorek

20:00 Rozwód
TVP KULTURA
Teatr Telewizji, 1968

Mąż i żona po siedmiu latach wspólnego życia postanawiają się rozjeść. Właściwie nie znają dostatecznego powodu do rozvodu, ale chcą coś wymyślić. Zaczynają od podzielenia pokoju. Zawieszają na sznurku przepięrzenie, dzwonią do byłych sympatii z lat młodzieńczych i wymyślają mnóstwo różnych powodów do kłótni. Po wielu perypetiach dochodzą do wniosku, że jednak nie mogą bez siebie żyć.

Środa

01:30 Sztuka kłamania
TVP 2
Komedia, Belgia, Francja, 2018

Akcja filmu rozgrywa się w czasach wojen napoleońskich. Kapitan Neuville zaręcza się z piękną Pauline Beaugrand. Kapitan to pozbawiony skrupułów kłamca i tchórz. Jego grę od razu przejrzała Elisabeth, starsza siostra przyszłej panny młodej. Postanawia jednak milczeć. Tuż przed ślubem kapitan musi opuścić narzeczoną. Wyjeżdża na front, ale obiecuje pisać listy. Tej obietnicy nigdy nie dotrzyma, ona na próżno czeka na wieści od narzeczonego i bardzo cierpi. Aby ulżyć zrozpaczonej Pauline, Elisabeth pisze do niej listy, udając Neuville'a. **INNE DATY EMISJI: WTOREK, 22:35**

Czwartek

22:55 Sokół i koka
TVP KULTURA
Biograficzny, dramat, kryminał, Wielka Brytania, Meksyk, USA, 1985

Christopher Boyce przerywa studia i rozpoczyna pracę w zakładach obrony narodowej. Tam przypadkowo poznaje prawdę na temat tajnych operacji wywiadowczych CIA. Zdrugotany wraz z przyjacielem, Adrewn Daltonem Lee, utrzymującego się z handlu narkotykami, chcą sprząść te tajne informacje. Związkowi Radzieckiemu.

PIĄTEK • 11 lipca

TVP 1	TVP 2
04:45 Akacja 38 - serial, 2017	04:40 Na dobre i na złe - serial
05:55 Info Poranek	05:30 M jak miłość - serial, 2025
07:00 Transmisja Mszy Świętej	06:20 Anna Dymna
07:30 Dom Matek - 2022	- spotkajmy się
08:00 Noce i dnie - serial, 1977	06:55 Dla niesłyszących
09:00 Ranczo - serial obycz., 2008	- Barwy szczęścia - serial
09:55 Komisarz Alex - serial krym.	07:30 Pytanie na śniadanie
10:45 Ojciec Mateusz - serial	11:15 Operacja zdrowie
11:35 Okrasa tamie przepisy	- magazyn medyczny
- magazyn kulinarny	11:50 Karino - serial, 1974
12:10 Agrobiznes	12:30 Koło fortuny - teleturniej
12:30 Agropogoda - magazyn	13:15 Miłość i nadzieja - serial
12:35 Magazyn Rolniczy	obycz., Turcja, 2022
12:50 Kalahari, twarde prawo	14:05 Va Banque - teleturniej
- pustyni - dok., Franc., 2022	14:35 Na sygnale - serial
13:50 Wielka Wypawa	- fabularyzowany
Maluchów 2025 - felieton	15:05 La Promesa - pałac
14:00 Wichrowe wzgórze	- serial, Hiszp., 2023
- serial obycz., Turcja, 2024	16:00 Koło fortuny - teleturniej
14:55 Jaka to melodia?	16:35 Familiada - teleturniej
- teleturniej muzyczny	17:20 Miłość i nadzieja - serial
15:35 Gra słów. Krzyżówka	obycz., Turcja, 2022
- teleturniej	18:15 Va Banque - teleturniej
16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja	

TVN

06:10 Uwaga! - program interw.

06:25 Ukryta prawda - program obyczajowy

07:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy. Tym razem wraz z Magdą Gessler odwiedzimy lokal „Irlandia” w Czechowicach - Dziedzicach

09:25 Wycieczkowiec - program rozrywkowy

10:25 Zagadki losu - program obyczajowy

11:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy

12:35 Szpital - Dr Michał Morawski przyjmuje 30-latkę, która trafia na SOR z powodu upadku w klubie. W szpitalu poznaje 24-latkę, w której zaczyna się zakochiwać.

13:40 Ukryta prawda - program obyczajowy

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News

08:30 Malanowski i Partnerzy - Do Malanowskiego zgłasza się Emilia Tomaszewska. Ma nietypową sprawę. Jej brat teoretycznie powinien być w Anglii, ale jadąc do pracy, kobieta zauważyła bezdomnego, który wyglądał dokładnie jak Julek!

09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy

10:30 Trudne sprawy - program obyczajowy

12:20 Liga Narodów w siatkówce mężczyzn - Polska - Brazylia

14:35 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny

15:50 Wydarzenia - program informacyjny

16:15 Pogoda

16:20 Interwencja - magazyn reporterów

TV Puls

06:00 Policjanci z Miami - serial kryminalny

08:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny

10:00 Zaklinaczka duchów - Profesorka Neda jest nawiedzana przez ducha tajemniczego adoratora. Do odkrycia tajemnicy użyta zostaje tabliczka Ouija, która przewiduje, że ktoś wkrótce straci życie.

10:55 Maria z przedmieścia - serial obyczajowy

12:50 Zaklinaczka duchów - serial fabularny

13:50 Lombard. Życie pod zastaw - Waligóra to 60-letni rencista z kolekcjoner militariów, których szuka głównie po lasach. Podczas jednego z wypadów natrafia na dwóch chłopaków, którzy dręczą psa.

TV Trwam

09:35 Św. na każdy dzień 09:45 Jestem Mamą 10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:00 Navigare Necesse est 11:25 Myśląc Historia 11:35 Natura et Homo 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Cmentarz przy Lipowej 13:00 Władysław Drelicharz 13:30 Msza św. 14:30 Drzwi do lasu 14:55 Słowo życia 15:00 Modlitwa do Bożego Miłosierdzia 15:20 Mocni w Wierze 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Natura 16:55 Poczta Wlk. Polaków 17:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Westerplatte 18:30 Inf. dnia 19:00 Warto zauważyć... 19:30 Brat Franciszek 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Historia 21:00 Apel Jasny 21:20 Inf. dnia

TVN 7

05:05 Ten moment - Laura ma 19 lat i dwumiesięcznego synka Kacpra, z którym mieszkają u swojej starszej siostry Wiktorii. Młoda dziewczyna nie radzi sobie z wyzwaniem samotnego macierzyństwa...

05:40 Szkoła - Chłopakowi Andżeliki Sowcy z licealnej 1b podoba się działalność charytatywna jednej z koleżanek, Mileny Bednarz. Szymon chce pomóc dziewczynie...

08:40 Ukryta prawda - program obyczajowy

11:50 Kartoteka - serial dokumentalno-kryminalny

12:55 Detektywi - Do detektywów zgłasza się matka 9-letniej Basi, która zniknęła sprzed domu. Kobieta samotnie wychowuje córkę, ojciec dziewczynki mieszka za granicą.

TV Kultura

06:05 Afisz kulturalny ekstra

06:15 Muzyczne poranki

06:55 Tamte lata, tamte dni - Andrzej Grabowski

07:35 Zwykła historia - niezwykłych nazw - dok., Polska, 2017

08:15 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka - mag.

09:00 Francuskie śniadanie - Thierry Smałek - serial przyg.-historyczny, Franc., 1963

10:05 Wydarzenie aktualne

10:30 Festiwal Eufoe, 2021 - koncert, 2021

11:35 Galeria sztuki na ekranie - Edvard Munch - dok., Wlk. Bryt., 2021

12:35 Rawhide - Incydent z odkażaniem bydła - western, USA, 1959

13:40 Wolna sobota - film TVP, 1977

14:35 Retro kino - Rio Grande - western, USA, 1950

TV Trwam

09:35 Św. na każdy dzień 09:45 Jestem Mamą 10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:00 Navigare Necesse est 11:25 Myśląc Historia 11:35 Natura et Homo 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Cmentarz przy Lipowej 13:00 Władysław Drelicharz 13:30 Msza św. 14:30 Drzwi do lasu 14:55 Słowo życia 15:00 Modlitwa do Bożego Miłosierdzia 15:20 Mocni w Wierze 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Natura 16:55 Poczta Wlk. Polaków 17:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Westerplatte 18:30 Inf. dnia 19:00 Warto zauważyć... 19:30 Brat Franciszek 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Historia 21:00 Apel Jasny 21:20 Inf. dnia

SOBOTA • 12 lipca	
TVP 1	TVP 2
04:55 Zielone kasztany - obycz., Polska, 1985	05:30 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obyczajowy, Polska, 2025
06:20 Balans bieli - magazyn	06:30 Dla niesłyszących - M jak miłość - serial obyczajowy, Polska, 2025
07:00 Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze	07:30 Pytanie na śniadanie - w tym: Pogoda Flesz i Serwis Info - magazyn poranny
07:40 Rok w ogrodzie	11:35 Górna półka smaku - cykl kulinarno-detektywistyczny
08:05 Rok w ogrodzie Extra - magazyn	12:10 Nasz dom w górach - serial obycz., Niemcy, 2023
08:20 Pełnosprawni - magazyn dla niepełnosprawnych	14:00 Familiada - teleturniej
08:50 Ranczo - serial obycz., Polska, 2008	14:35 Koło fortuny - teleturniej
09:55 Komisarz Alex - serial krym.	15:15 Szansa na sukces. Opolo - konkurs muzyczny
10:55 Ojciec Mateusz - serial kryminalny, Polska, 2020	16:15 Na dobre i na złe - serial obyczajowy
12:10 Dobre strony - Tomasz Organelek i Andrzej Seweryn - reportaż	
12:25 Gwiazdy w południe - Sissi - film biograficzny, Austria, 1955	
14:25 Okrasa tamie przepisy - magazyn kulinarny	

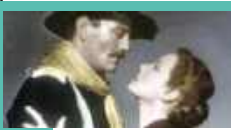
TVN
05:10 Uwaga! - program interwencyjny
05:25 Ukryta prawda - program obyczajowy
06:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
07:15 Magda gotuje internet - program kulinarno-rozrywkowy. Tym razem w kuchni Magdy Gessler pojawi się Malwina Wędkowska, stylistka, kostiumografka, prowadząca program „The Traitors. Zdraycy”
07:45 Dzień Dobry Wakacje - magazyn
11:30 Na Wspólnej Omnibus - serial obyczajowy, Polska
13:20 Szpital św. Anny - program obyczajowy
14:20 Anatomia piękna - program rozrywkowy
15:25 Kochaj i tańcz - kom., Polska, 2009

POLSAT
06:00 Nowy dzień z Polsat News
10:05 I kto to mówi 3 - kom., USA, 1993. Dalsze losy niezwykle sympatycznej rodziny Ubriacco: małżeństwa Jamesa i Mollie oraz ich dzieci...
12:20 Liga Narodów w siatkówce kobiet - Polska-Japonia
14:20 Gliniarze - serial paradokumentalny. Dochodzi do brutalnego rozboju na meżczyźnie - napastnik razi go paralizatorem i okrada. Okazuje się, że poszkodowany to były policjant, który teraz dorabiał sobie do emerytury, pracując na brzem w nocnym klubie.
16:35 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
17:35 Awantury o kasę - teleturniej

TVP Kultura
06:05 Chce się żyć - obycz., Polska, 2013
08:05 Portrety - Irena Poniatowska - reportaż
08:25 Wojciech Kilar - koncert muzyki filmowej, 2003
09:35 Informacje kulturalne - magazyn
10:05 Cudowny chłopak - obycz., Hongkong, USA, 2017
12:05 Wydarzenie aktualne
12:45 Sophia Loren. Portret gwiazdy - dokument, Franc., 2020
13:50 Tacy byliśmy - Anna Jantar - reportaż
14:30 Znachor - dram., Polska, 1981. Opuśczonego przez żonę, która odeszła wraz z siedmioletnią córeczką Marysią, znany chirurg, profesor Wilczur, szuka pocieszenia w alkoholu. Zostaje ograbiony i pobity
16:55 Festiwal Góry Literatury - reportaż

TV Puls
06:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny
08:00 Wojciech Ciejrowski. Boso - Meksyk, Paragwaj - tym razem zobaczmy m.in. najważniejsze zabytki Majów, plantację kukurydzy oraz prawdziwy odpust na meksykańskiej prowincji...
09:00 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu. Wiadomości polityczne i gospodarcze, informacje z życia gwiazd i naukowe ciekawostki.
10:00 Lombard. Życie pod zastaw - Feliks Jurczak kandyduje w najbliższych wyborach na posła. Pewnego dnia mężczyzna budzi się po spotkaniu ze sponsorami swojej kampanii i nie potrafi odwrócić wydarzeń poprzedniej nocy.

TVN 7
05:05 Szkoła - Janek Lis z 2b gimnazjum marzy o karierze life coacha. Chce pomagać znajomym, motywując ich do spełniania swoich marzeń...
06:05 Wiza na miłość - Kilkoro Amerykanów wyrusza na międzynarodową randkową przygodę. Wierzą, że znaleźli miłość w Internecie i wyjeżdżają za granicę, by po raz pierwszy spotkać się osobiście ze swoimi wybrankami.
07:00 New Looney Tunes II - animacja
07:45 Uwolnić orkę - przyg., USA, Franc., 1993. Historia nietypowej pary przyjaciół: dwunastoletniego chłopca Jessego i siedmioletniej, ważącej cztery tony orki Willy'ego.
10:10 Ukryta prawda - program obyczajowy

TV 4
06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej - program rozrywkowy, reality show
07:00 Galileo - ciekawostki popularnonaukowe, intrygujące zagadki ze świata nauki i techniki
11:05 Jesteśmy Dla Dzieci - program edukacyjny
11:30 Miodowe Lata - serial komediowy
12:55 Bibliotekarz: Tajemnica włóczęgi - przygodowy, fantazyjny, USA, Niemcy, 2004
14:55 Policjanci i Policjanci - serial paradokumentalny
20:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny
00:05 Gwiazdy Kabaretu STOP Drogówka - serial policyjny
03:05 Interwencja - magazyn reporterów
03:25 Lubię disco! - Top 10 - Lista Przebojów
05:30 Teledyski

NIEDZIELA • 13 lipca	
TVP 1	TVP 2
05:30 Sprawa dla reportera	04:50 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obyczajowy, Polska, 2025
06:20 Słownik polsko@polski - talk-show prof. J. Miodka	06:35 Dla niesłyszących - M jak miłość - serial obyczajowy, Polska, 2025
06:55 Słowo na niedzielę	07:30 Pytanie na śniadanie - w tym: Pogoda Flesz i Serwis Info - magazyn poranny
07:00 Transmisja Mszy Świętej	11:15 Rosół polski - magazyn kulinarny
08:00 Wydzień	11:50 Lato z Radiem i Telewizją Polską - Elbląg cz. I - widowisko
08:50 Tynia domowa - serial komediowy TVP, 1966	12:50 Lato z Radiem i Telewizją Polską - Elbląg cz. II - widowisko
09:55 Jan Serce - serial, 1981	14:00 Familiada - teleturniej
10:55 Przysia - serial fab. - serial, 2009	14:35 Koło fortuny - teleturniej
11:55 Między ziemią a niebem	15:10 Szansa na sukces. Opolo 2025 - widowisko muzyczne
12:00 Anioł Pański, Watykan	
12:15 Między ziemią a niebem	
12:45 Pielgrzymi Nadziei - Adocyjne Misiulaki - reportaż	
13:05 Natura w Jedyne - Islandia, królestwo maskonurów - dok., Franc., Hiszp., 2024	
14:10 Vabank - kom. sens., Polska, 1981	
16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja	

TVN
05:20 Uwaga! - program interw.
05:35 Batwheels I - animacja
05:50 Ukryta prawda - program obyczajowy
06:45 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy. Magda Gessler zaprasza nas do lokalu „Gościnną Ukrainka” w Wejcherowie.
07:45 Dzień Dobry Wakacje - magazyn
11:30 Magda gotuje internet - program kulinarno-rozrywkowy
12:10 Co za tydzień - magazyn rozrywkowy
13:00 Totalne remonty Szelągowskiej - reality show. Bohaterką odcinka jest pięćdziesięcioletnia lwona z małej miejscowości Jedzik, niedaleko Zgierza...
14:10 Bella i Sebastian: Nowe pokolenie - przyg., Franc., 2022

POLSAT
06:00 Nowy dzień z Polsat News
07:20 Liga Narodów w siatkówce kobiet Polska-Bułg.
09:40 Szaleństwo Minionków - anim., USA, 2010. Trzy minifilmy od twórców przebojowej serii o Minionkach, czyli super fajnych, tajnych agentach.
10:00 Smerfy: Opowieść wigilijna - anim., USA, 2012
10:35 Smerfy: Poszukiwacze zaginionej wioski - anim., USA, Kan., Chiny, 2017
12:35 Mój przyjaciel szpieg - kom., USA, 2020
14:50 Hobbist: Pustkowie Smauga - sens., USA, N. Zel., 2013
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:15 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia

TVP Kultura
06:05 Śpiewa Maria Koterbska - recital, 1971
06:50 Rozmowy (nie)wygodne - Artur Andrus - 2024
07:45 Olimpiada Bolka i Lolka - serial animowany, 1983
08:00 Nabożeństwo luteriańskie w Mrągowie
09:05 Sophia Loren. Portret gwiazdy - dokument, Franc., 2020
10:10 Od ucha do ucha - Deszczowy chłopiec - Jeden dzień z życia kukulki z garowej - Cztery stonie - anim.
10:45 Francuskie śniadanie - Thierry Smialek - serial przyg.-hist., Franc., 1963
11:55 Mistrz tańca - film TVP, 1968
12:30 Tamte lata, tamte dni - Wojciech Mann - magazyn
13:15 Wojciech Kilar - koncert muzyki filmowej, 2003

TV Puls
05:50 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny
06:50 Wojciech Ciejrowski. Boso - Meksyk, Paragwaj - tym razem zobaczmy m.in. najważniejsze zabytki Majów, plantację kukurydzy oraz prawdziwy odpust na meksykańskiej prowincji...
07:50 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu. Wiadomości polityczne i gospodarcze oraz naukowe ciekawostki.
08:40 Ranczo - serial kom., Polska
13:45 Agent XXL 2 - kom., USA, 2006. Tajny agent Malcolm Turner powraca, by zdemaszkować twórcę groźnego wirusa komputera, który może zagrozić bezpieczeństwu rządowych danych...
15:50 Agent XXL: Rodzinny interes - serial obyczajowy - kom., USA, 2011

TV 4
06:00 Cudownych rodziców mam
06:10 Łowcy skarbów. Kto da więcej - reality show, program rozrywkowy
07:10 Jezus i jego życie - serial dokumentalny, Wlk. Bryt., 2019
09:00 Galileo - ciekawostki popularnonaukowe, intrygujące zagadki ze świata nauki i techniki
11:00 Uroczysko - serial krym.
12:00 Niesamowity Spider-Man 2 - sens., USA, 2014
15:00 Wydział zabójstw, Hollywood - sens., USA, 2003
17:35 Jumanji: Przygoda w dżungli - sens., USA, 2017
20:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto
00:00 STOP Drogówka - serial policyjny
01:05 Powrót do przeszłości
02:55 Interwencja - magazyn reporterów
03:25 Lubię disco! - Top 10 - Lista Przebojów
05:30 Teledyski

teleexpress	
17:00 Teleexpress	16:10 Cudowne lata - widowisko rozrywkowe
17:20 Pogoda	17:15 Tak to leciało - teleturniej muzyczny
17:35 Komisarz Alex - serial krym.	18:05 Zmiennicy - serial, Polska, 1986
18:40 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny	19:20 Rodzinka.pl - serial komediowy
19:30 Program inform.	20:00 Londyński bulwar - kryminał, dramat, USA, 2010
20:05 Sport	21:55 Kwiatki polskie w niedzielę - magazyn
20:10 Pogoda	23:10 Ostatnie poświęcenie - dram. wojenny, USA, 2019
20:20 Matylda - serial kostiumowy, 2024	01:15 Lokatorka - serial, Polska, 2021
21:20 Rolnik szuka żony - reality show	02:20 Akacja 38 - serial kostiumowy, Hiszp., 2015
22:25 Kochana Jedyńka - Miłość i turbulencje - kom. romant., Franc., 2013	03:55 Rodzinka.pl - serial komediowy
00:10 Sissi - film biograficzny, Austria, 1955	
02:10 Operacja Mincemeat - dram., Wlk. Bryt., USA, 2021	

16:25 Powrót Batmana - przyg., USA, 1992	19:00 Fakty	19:30 Sport	19:40 Pogoda	19:45 Władca pierścieni: Dwie wieże - przyg., N. Zel., USA, Niemcy, 2002	23:35 Szybcy i wściekli - sens., USA, Niemcy, 2001	01:50 Rzeczy, których nie nauczyła mnie matka - serial, Polska	02:20 Szpital - program obyczajowy	04:25 Uwaga! - program interwencyjny	04:45 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy, Kanada	05:15 Recepta na stary dom - program edukacyjny
--	-------------	-------------	--------------	--	--	--	------------------------------------	--------------------------------------	--	---

19:25 Sport	19:35 Pogoda	19:55 Mamma Mia: Here We Go Again - musical, Wlk. Bryt., USA, Jap., 2018	22:25 Żona na niby - kom., USA, 2011. Daniel Maccabee zrywa zaręczyny tuż przed ślubem, bo narzeczona go zdradziła i chciała go poślubić tylko dlatego, że on zostanie lekarzem. Topiąć smutki w barze, odkrywa, że jego ołos wzbudza romantyczne uczucia u pici przeciwnej.	01:00 Wykolejona - kom., USA, 2015	03:40 Świat według Kiepskich - serial komediowy	04:40 Disco Gramy	05:25 Teledyski
-------------	--------------	--	--	------------------------------------	---	-------------------	-----------------

14:20 Dobry tytuł - mag. literacki	15:05 Teoria wszystkiego - dram., Wlk. Bryt., 2014	17:15 Niedziela z... Teresą Lipowską	20:00 Niedziela z Bondem - Operacja Piorun - sens., Wlk. Bryt., 1966	22:20 Demoniczny uśmiech Jacka Nicholsona - dok., Franc., 2018	23:25 Noc krótkich filmów - Przed Madrytem - fab., Urugwaj, 2022	24:00 Bilet do kina - Blue Velvet - fab., USA, 1986	02:15 Klub Jazzowy - O.N.E. + Zbigniew Chojnacki - koncert, 2025	03:35 Niedziela z... Teresą Lipowską	04:30 Teledyski
------------------------------------	--	--------------------------------------	--	--	--	---	--	--------------------------------------	-----------------

18:00 Za jakie grzechy, dobry Boże? - kom., Franc., 2014	20:00 Elita zabójców - akcja, USA, Australia, 2011. Danny, były komandos wraca do akcji, gdy jego mentor i przyjaciel Hunter zostaje porwany przez szekja z Omanu i przetrzymywany jako zakładnik. Aby go uwolnić, Danny musi dokonać niemożliwego	22:15 Skazany - akcja, USA, 2017	00:50 Vendetta - akcja, USA, 2015	02:25 Dyżur - serial medyczny	03:05 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu.	04:00 Dyżur - serial medyczny	05:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny
--	--	----------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------	---	-------------------------------	---

PONIEDZIAŁEK • 14 lipca

TVP 1	TVP 2
04:45 Akacja 38 - serial 05:55 Info Poranek 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Studio Raban - magazyn 08:00 Noce i dnie - serial, 1977 08:55 Ranczo - serial obycz. 09:55 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial krym., Polska, 2020 11:35 Królowie - serial historycz. 12:10 Agrobiznes 12:30 Agropogoda - magazyn 12:35 Magazyn Rolniczy 12:50 Islandia, królestwo maskonurów - dok., Franc., Hiszp., 2024 13:50 Wielka Wypawa Maluchów 2025 - felieton 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej	04:35 Na dobre i na złe - serial obyczajowy 05:30 M jak miłość - serial obyczajowy, 2025 06:25 Dobre historie - Wiatrak - magazyn 06:55 Dla niesłyszących - magazyn kulinarny 07:30 Pytanie na śniadanie 11:15 Dla niesłyszących - Okrasa łamie przepisy - magazyn kulinarny 11:50 Karino - serial, 1974 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej 14:35 Na sygnale - serial fabularyzowany 15:05 La Promesa - pałac tajemnic - serial, Hiszp., 2023 16:00 Koło fortuny - teleturniej

16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja 17:00 Teleexpress; Pogoda 17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 18:00 Reporterzy - magazyn 18:20 Akacja 38 - serial, 2017 19:30 Program inform. 19.30 19:55 Pytanie dnia 20:10 Sport; Pogoda 20:25 Mała doboszka - serial sens., Wlk. Bryt., USA, 2018 21:20 Blitz - akcja, Wlk. Bryt., Franc., USA, 2011 23:10 Świat bez fikcji - Grace Kelly: zaginione miliony - dok., Wlk. Bryt., 2021 00:10 Miłość i turbulencje - kom. romant., Franc., 2013 02:00 Apokalypso - fab., USA, 2006 04:20 Notacje - Maciej Dejcz. Na własnych warunkach albo bez nich - dok., 2024	16:35 Familiada - teleturniej 17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 18:15 Va Banque - teleturniej 18:50 Jeden z dziesięciu - telet. 19:25 Barwy szczęścia - serial obycz., 2025 20:05 Postaw na milion - teleturniej 21:05 Stawka większa niż życie - serial sensacyjny 22:10 Zona dla Polaka - reality show 22:20 Karol, władca Hiszpanii - serial kostiumowy, Hiszp., 2015 00:20 Miłość jest blisko - kom. romant., Polska, 2021 02:20 Stulecie Winnych - serial, 2020 03:20 Ostateczne poświęcenie - dram. wojenny, USA, 2019
--	---

TVN

06:10 Uwaga! - program interwencyjny 06:25 Ukryta prawda - program obyczajowy 07:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 09:25 Wycieczkowiec - program rozrywkowy 10:25 Zagadki losu - program obyczajowy 11:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 12:35 Szpital - program obyczajowy 13:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 16:55 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 18:00 Detektywi - program kryminalny 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda
--

19:55 Uwaga! - program interwencyjny 20:10 Doradca smaku - program kulinarny 20:15 Na Wspólnej - serial obycz., Polska 20:55 Milionerzy - program rozrywkowy 21:35 Krwawy diament - sens., USA, Niemcy, 2006 00:25 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas - serial, USA 01:30 Co za tydzień - magazyn rozrywkowy 02:10 Yellowstone 2 - miniserial, USA 03:15 Szpital - program obycz. 04:15 Uwaga! - program interw. 04:35 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy 05:05 Recepta na stary dom - program edukacyjny

POLSAT

06:00 Nowy dzień Polsat News 08:30 Malanowski i Partnerzy - Do biura Malanowskiego przychodzi zrozpaczony Jacek Olszak, ojciec kilkuletniej Laury, która po rozwodzie zamieszkała ze swoją matką i byłą żoną Jacka, Patrycją. 09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy 10:30 Trudne sprawy - program obyczajowy 11:35 Gliniarze - paradokument 14:40 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny 15:50 Wydarzenia - program informacyjny 16:15 Pogoda 16:20 Interwencja - magazyn reporterów 16:40 Gliniarze - paradokument 17:40 Trudne sprawy - program obyczajowy 18:50 Wydarzenia - program informacyjny
--

19:15 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia 19:30 Sport; Pogoda 19:55 Mega hit - Venom - sens., China, USA, 2018. Ambitny droczenikar śledczy, Eddie Brock zawsze obsesyjnie poszukiwał prawdy. Za zdemaskowanie nieetycznych działań firmy Life Foundation zapłacił wysoką cenę. 22:15 Geneza planety małej - sens., USA, 2011 00:30 Resident Evil: Potępienie - anim., Jap., 2012 02:55 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy 03:55 „Kabaretowa Ekstraklasa” 04:40 Disco Gramy 05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

06:15 Muzyczne poranki 07:05 Tamte lata, tamte dni - Teresa Lipowska - mag. 07:40 Podróże z historią - Śladem Wikingów - rep. 08:25 Od ucha do ucha - Deszczowy chłopiec - Jeden dzień z życia kukułkizegarowej - Cztery słonie - filmy animowane 09:00 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 10:10 Cudowny chłopak - obycz., Hongkong, USA, 2017 12:10 Pierre Soulasque - mistrz świata i cześci - dok., Franc., 2023 13:15 Rahlid - Incydent z mistrzem ringu - western, USA, 1959 14:20 Co mówią lekarze - film krótkometrażowy, 2009 15:10 Jutro idziemy do kina - fab., Polska, 2007

17:05 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 18:20 Niedziela z... Teresą Lipowską 19:15 The Sound of New York - Dźwięk Nowego Jorku: Gerald Clayton - serial dok., Włochy, 2017 20:00 Kino Mistrzów - Inwazja porywaczy ciał - horror, USA, 1956 21:30 Operacja Piorun - sens., Wlk. Bryt., 1966 23:50 Klub Jazzowy - O.N.E. + Zbigniew Chojnacki - koncert, 2025 01:05 Kino nocne - Znachor - dram., Polska, 1981 03:30 Więcej niż fikcja - Demoniczny uśmiech Jacka Nicholsona - dok., Franc., 2018
--

TV Puls

06:00 Policjanci z Miami - serial kryminalny 08:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny 10:00 Zaklinaczka duchów - Duch, który zna ukryty skład amunicji, wyznaje Melindzie, że jedna z bomb zaginęła i znajduje się w niepowołanych rękach. 10:55 Maria z przedmieścia - serial fabularny 12:50 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Lombard. Życie pod zastaw - 16-letni Tymon to sion dobrze sytuowanej i znaney w mieście pary prawników. Prowadzi dosyć hulastczy tryb życia, nie stroniąc od imprez i używek, a wszystko to, na koszt rodziców. Podczas jednej z imprez zadłuża się u diler...

15:50 Ranczo - serial kom., Polska 18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument fabularny 20:00 Pan „Wypadek” - akcja, Wlk. Bryt., 2018 22:05 Poza prawem - akcja, USA, 2021 00:00 Zapieni - akcja, USA, Wlk. Bryt., Bułg., 2005 02:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny 03:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument 04:00 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu. Wiadomości polityczne i gospodarcze oraz naukowe ciekawostki. 05:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny

TVN 7

05:05 Ten moment - 24-letnia Joanna przeżywała studia, kiedy w jej życiu pojawił się przystojny i zamożny Jarek, w którym zakochała się do szaleństwa. Po ślubie Jarek zdominował dziewczynę... 05:40 Szkoła - Dziewczyna Kacpra Filipiaka z licealnej 1c przyłapuje go na całowaniu z inną, a nastolatek mawia jej, że to jego brat bliźniak. 08:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 11:50 Kartoteka - serial dokumentalny-kryminalny 12:55 Detektywi - Do biura detektywistycznego Anny Potaczek i Macieja Debosza zgłasza się przerażona studentka i prosi o odnalezienie przyjaciółki, która zaginęła i nie ma z nią kontaktu. 13:55 Szkoła - program obyczajowy

14:55 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy 16:55 Szpital - program obyczajowy 17:55 Mistrzowskie pojedynki. Eternal Glory - program rozrywkowy 19:00 Ukryta prawda - program obyczajowy 20:00 Miłosny bestseller - kom., Wlk. Bryt., USA, Meksyk, 2022 22:20 Godziny szczytu - sens., USA, 1998 00:25 Kolory miłości - melodramat, Kan., 2021 02:15 Oczami ofiary 03:20 Fachowcy - program paradokumentalny 04:00 Druga strona medalu - talk-show
--

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 07:55 Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradok. 08:55 Dlaczego ja? - serial paradok. 10:55 Na Ratunek 112 - serial obycz. 11:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 11:55 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 13:55 Trudne sprawy - program obyczajowy 17:00 Policjantki i Policjanci 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci 20:00 Uroczysko - serial krym. 21:05 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny 22:05 Sprawiedliwi. Trójmiasto 22:30 Uroczysko - serial krym. 23:05 Szczeki 3 - sens., USA, 1983 01:15 Love Island. Wyspa miłości 02:20 Hardkorowy lombard 02:50 SuperLudzie - serial o osobach z niepełnosprawnościami 05:30 Telezakupy TV Okazje
--

10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:20 Mateczniki Polskości 11:30 Warto być ojcem 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Wyrwani z ulicy 13:05 Historia krzyża na Tarnicy 13:30 Msza św. 14:30 Pedzkiem z ogona wiewiórki pisane 15:00 Pilioci. Białe - Czerwoni z Dębina 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Sanktuaria polskie 16:30 Porady Medyczne Bonifratrów 17:00 Świądkowie 17:30 Moja parafia 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Rozmowy niedok. 19:25 Św. na każdy dzień 19:30 Poznajemy Polskę 19:45 Modlitwa z udziałem dzieci 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Historia 21:00 Apel Jasnog. 21:20 Inf. dnia 21:40 Polski Punkt Widzenia 22:00 Wędką nad wodę 22:30 Bawer - Moja Walka 23:35 Duszpasterz

WTOREK • 15 lipca

TVP 1	TVP 2
04:45 Akacja 38 - serial, 2017 05:55 Info Poranek 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Kościół z bliska 08:00 Noce i dnie - serial, 1977 09:00 Ranczo - serial obycz., 2008 09:55 Komisarz Alex - serial krym. 10:50 Ojciec Mateusz - serial krym., Polska, 2020 11:35 Królowie - serial historycz. 12:10 Agrobiznes 12:30 Agropogoda - magazyn 12:35 Magazyn Rolniczy 12:55 Amerykańska Arktyka - zagrożony rezerwat - dok., Austria, 2020 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej 16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja 17:00 Teleexpress; Pogoda	05:35 M jak miłość - serial obyczajowy, 2025 06:25 W sercu Bażanówki - reportaż 06:50 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obyczajowy, Polska, 2025 07:30 Pytanie na śniadanie - magazyn poranny 11:15 Gwiazdorska kuchnia Ani - magazyn kulinarny, 2025 11:50 Karino - serial, 1974 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej 14:35 Na sygnale - serial fabularyzowany 15:05 La Promesa - pałac tajemnic - serial, Hiszp., 2023 16:00 Koło fortuny - teleturniej

17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 18:00 Reporterzy - magazyn 18:20 Akacja 38 - serial, 2017 19:30 Program inform. 19.30 19:55 Pytanie dnia 20:10 Sport; Pogoda 20:25 Nieznajoma - serial, Wlk. Bryt., 2020 21:30 Love Story - melodramat, USA, 1970 23:20 To był lipiec 1945 - dok., Polska, 2020 00:25 Blitz - akcja, Wlk. Bryt., Franc., USA, 2011 02:15 Warszawa - obycz., Polska, 2003 04:10 Notacje - Maciej Dejcz. Nie trzeba być himalaistą, żeby zrobić film o ludziach wspinających się w góry - dokument, 2024	16:35 Familiada - teleturniej 17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 18:15 Va Banque - teleturniej 18:50 Jeden z dziesięciu - telet. 19:25 Barwy szczęścia - serial obycz., 2025 20:05 Postaw na milion - teleturniej 21:05 Stawka większa niż życie - serial sensacyjny 22:25 Zona dla Polaka - reality show 22:35 Sztuka kłamania - kom., Belgia, Franc., 2018 00:20 Londyński bulwar - fab., USA, 2010 02:15 Stulecie Winnych - serial, 2020 03:10 Tajemnice miejsc zbrodni - serial dok., Franc., 2020
---	--

TVN

06:10 Uwaga! - program interw. 06:25 Ukryta prawda - program obyczajowy 07:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 09:25 Wycieczkowiec - program rozrywkowy 10:25 Zagadki losu - program obyczajowy 11:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 12:35 Szpital - program obycz. 13:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 16:55 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 18:00 Detektywi - program kryminalny 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda 19:55 Uwaga! - program interwencyjny
--

20:10 Doradca smaku - program kulinarny 20:15 Na Wspólnej - serial obycz., Polska 20:55 Milionerzy - program rozrywkowy 21:35 Legendy ringu - kom., USA, 2013 23:50 Kuba Wojewódzki - talk-show 01:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas - serial, USA 02:05 Rzezy, których nie nauczyła mnie matka - serial, Polska 02:35 Szpital - program obycz. 04:35 Uwaga! - program interwencyjny 04:55 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy 05:25 Recepta na stary dom - program edukacyjny
--

POLSAT

06:00 Nowy dzień Polsat News 08:30 Malanowski i Partnerzy - Do Malanowskiego zgłasza się młody instruktor tenisa, Łukasz Maliniak. Mężczyzna zakochał się ze swoją podopieczną. Problem polega na tym, że... 09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy 10:30 Trudne sprawy - program obyczajowy 11:35 Gliniarze - Bogaty biznesmen zostaje zastrzelony we własnym łóżku, jego żona ledwo uchodzić życiem. Detektywi odkrywają, że... 14:40 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny 15:50 Wydarzenia - program informacyjny 16:15 Pogoda
--

16:20 Interwencja - magazyn reporterów 16:40 Gliniarze - serial paradokumentalny 17:40 Trudne sprawy - program obyczajowy 18:50 Wydarzenia - program informacyjny 19:15 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia 19:30 Sport 19:45 Pogoda 20:00 Super hit - Inferno - sens., USA, Węgry, 2016 22:45 Rekrut - sens., USA, 2003 01:05 Linia życia - sens., USA, Kan., 2017 03:30 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy 04:40 Disco Gramy - program muzyczny 05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

06:10 Muzyczne poranki - teledyski 06:55 Tamte lata, tamte dni - Grażyna Barszcwska - magazyn 07:35 Latarnie polskiego wybrzeża - dokument, Polska, 2015 08:20 Lekkie Przestrzeni - Między blokiem a kamienią 09:00 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 10:10 Jutro idziemy do kina - fab., Polska, 2007 12:05 The Sound of New York - Dźwięk Nowego Jorku: Gerald Clayton - serial dok., Włochy, 2017 12:45 Góry Literatury - reportaż 13:20 Rahlid - Incydent przy studni Jacoba - western, USA, 1959 14:20 Głos - film TVP, 1991 15:40 Niespotkanie spokojny człowiek - film TVP, 1975
--

16:50 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 18:05 20x20 lat TVP Kultura - Bartłomiej Topa, 2025 18:35 Portrety - Irena Poniatowska - reportaż 18:55 Fabryka czasu - dok., Franc., 2021 20:00 Teatr Telewizji - Rozwód - 1968 21:10 Lekkie obyczajowe - I Bóg stworzył kobietę - fab., Franc., 1956 22:55 Tamte lata, tamte dni - Stanisława Celinska 23:35 Film noir. Style noir, - serial dok., Wlk. Bryt., 2022 00:35 Kino Mistrzów - Inwazja porywaczy ciał - horror, USA, 1956 02:10 Kino nocne - Błąd systemu - dram., Niemcy, 2019
--

TV Puls

06:00 Policjanci z Miami - serial kryminalny 08:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny 10:00 Zaklinaczka duchów - Melinda walczy z ciemnymi siłami o duszę dziewczynki, która została uwieczniona w pewnym domu. 10:55 Zbuntowany anioł - serial obyczajowy 12:50 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Lombard. Życie pod zastaw - Łucja, to nastolatka, która wygrywa casting w konkursie ogłoszonym przez znaną agencję. Może zostać modełką, ale musi wziąć udział w kosztownym szkoleniu. Jej rodzice nie są zamożni, w końcu decydują się postawić wszystko na jedną kartę...
--

15:50 Ranczo - serial kom., Polska 18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument 20:00 Brygada ponad prawem - akcja, Francja, Wlk. Bryt., 2015. Legenda francuskiej policji Serge Buren stosuje nietuzinkowe metody dochodzenia, czasami balansując na granicy prawa. 21:55 22 kule - akcja, Francja, 2010 00:10 Więzienie w ogniu - akcja, USA, 2015 02:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny 03:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument 04:00 Menu na miarę - program kulinarny 05:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny

TVN 7

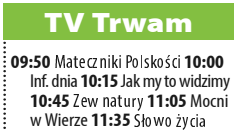
05:05 Ten moment - Dwudziestoletni Maki i rok starszy Kuba walęsają się po osiedlu w poszukiwaniu przgód i kasy na piwo. Chłopcy kradną tablice rejestracyjne, zdobywają ją broń i napadają na stację benzynową. 05:40 Szkoła - program obyczajowy 08:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 11:50 Kartoteka - serial dokumentalny-kryminalny 12:55 Detektywi - 67-latkę prosi detektywów o pomoc, kobieta została okradziona metodą na wnuczka. 13:55 Szkoła - Dagmara Bilińska, uczennica I liceum podkocha się w się w Sebastianie Greli. Dziewczyna jest nieśmiała i nie czuje się wystarczająco atrakcyjna, że by poderwać ucznia.

14:55 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy 16:55 Szpital - program obycz. 17:55 Opowieści małżeńskie - 38-letnia Dominika przygotowuje kolację wigilijną, gdy niespodziewanie do jej domu przychodzi 37-letnia Beata. Twierdzi, że jest kochanką jej męża... 19:00 Ukryta prawda - program obyczajowy 20:00 Człowiek demolka - sens., USA, 1993 22:30 Adwokat diabła - sens., USA, Niemcy, 1997 01:35 Dom wygranych - kom., USA, 2017 03:25 Fachowcy - paradokument 04:05 Druga strona medalu - talk-show

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 07:55 Bogaty Dom - Biedny Dom 08:55 Dlaczego ja? - serial paradok. 10:55 Na Ratunek 112 - serial obycz. 11:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 11:55 Policjantki i Policjanci 13:55 Trudne sprawy - program obyczajowy 17:00 Policjantki i Policjanci 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci 20:00 Uroczysko - serial krym. 21:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny 22:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto 23:00 Osadzeni - sens., USA, 1989 01:20 Love Island. Wyspa miłości - reality show 02:35 Interwencja - magazyn reporterów 02:45 Cudownych rodziców mam 02:55 SuperLudzie - serial o osobach z niepełnosprawnościami 05:30 Telezakupy TV Okazje
--

09:50 Mateczniki Polskości 10:00 Inf. dnia 10:15 Jak my to widzimy 10:45 Żew natury 11:05 Mocni w Wierze 11:35 Słowo życia 11:40 Ma się rozumieć 11:50 Św. na każdy dzień 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Grunwald, 1410 13:05 Kolor Boga 13:30 Msza św. 14:30 Kierownik duchowy Sekretarki Bożego Miłosierdzia 15:00 Testament Miłości Jana Pawła II w Ełku 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Jestem mamą 16:25 Przdrowie w Obiektwywie 16:40 Drowie z Bożej Apteki 17:10 Prosto o gosp. 17:30 Raid Katyński 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Rozmowy niedok. 19:25 Św. na każdy dzień 19:30 Każdy maluch to potrafi 19:45 Modlitwa z udziałem dzieci 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Historia 21:00 Apel Jasnog. 21:20 Inf. dnia

ŚRODA • 16 lipca

TVP 1	TVP 2
04:45 Akacja 38 - serial, 2017 05:55 Info Poranek 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Rodzina (nie od) święta - Co robić, gdy życie religijne małżonków ma różne prędkości? - mag. 08:00 U Pana Boga w ogródku - serial komediowy, 2008 08:50 Ranczo - serial obycz., 2008 09:50 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial 11:35 Królowie - serial historycz. 12:10 Agrobiznes 12:30 Agropogoda - magazyn 12:35 Rok w ogrodzie Extra - magazyn 12:50 Dzikie imperium - Rokselany, złote małpy z Hubei - dok., Franc., 2022 13:50 Wielka Wypawa Maluchów 2025 - felieton 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024	04:40 Na dobre i na złe - serial 05:35 M jak miłość - serial, 2025 06:25 Mozaika żydowska. Magazyn kulturalno-religijno-społeczny 06:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2025 07:30 Pytanie na śniadanie 11:15 Rodzina (nie od) święta 11:35 Rodzina (nie od) święta 11:50 Rodzina (nie od) święta 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej 14:35 Na sygnale - serial fabularyzowany 15:05 La Promesa - pałac tajemnic - serial, Hiszp., 2023

14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja
17:00 Teleexpress
17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
18:00 Reporterzy - magazyn
18:20 Akacja 38 - serial
19:30 Program inform. 19.30
19:55 Pytanie dnia
20:10 Sport: Pogoda
20:25 Ojciec Mateusz - serial
21:20 Koncert
22:35 Tulipanowa gorączka - fab., Wlk. Bryt., USA, 2017
00:30 C.K. Dezerterzy - cz. I - kom., Polska, Węgry, 1985
02:10 Love Story - melodramat, USA, 1970
03:55 62. KPFP w Opolu - Super! edynki

16:00 Koło fortuny - teleturniej
16:35 Familiada - teleturniej
17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022
18:15 Va Banque - teleturniej
18:50 Jeden z dziesięciu - telet.
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz., 2025
20:05 Postaw na milion - teleturniej
21:05 Stawka większa niż życie - serial sensacyjny
22:05 Żona dla Polaka - reality show
22:15 Wojna imperiów - dram., akcja, Chiny, 2015
00:35 Blue Moon - serial, Kan., 2016
01:30 Sztuka kłamania - kom., Belgia, Franc., 2018
03:15 Zabójcy planety - serial dok., Franc., 2022

TVN

06:10 Uwaga! - program interwencyjny 06:25 Ukryta prawda - program obyczajowy 07:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 09:25 Wycieczkowicze - program rozrywkowy 10:25 Zagadki losu - program obyczajowy 11:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 12:35 Szpital - program obyczajowy 13:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 16:55 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 18:00 Detektywi - program kryminalny 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda

19:55 Uwaga! - program interwencyjny
20:10 Doradca smaku - program kulinarny
20:15 Na Wspólnej - serial obycz., Polska
20:55 Milionerzy - program rozrywkowy
21:35 Za szybcy, za wściekli - sens., USA, Niemcy, 2003
23:45 Matrix: Reaktywacja - SF, USA, 2003
02:35 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas - serial, USA
03:40 Szpital - program obyczajowy
04:40 Uwaga! - program interwencyjny
05:00 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy
05:25 Recepta na stary dom - program edukacyjny

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News 08:30 Malanowski i Partnerzy - Podczas poszukiwań zaginionego chłopaka swojej koleżanki, Beaty, Ania wpada w ręce groźnych przestępców. 09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy 10:30 Trudne sprawy - program obyczajowy 11:35 Gliniarze - Detektywi dostają nietypowe zagonienie - w podwar-szawskiej wsi został znaleziony martwy, przywiązany do drzewa mężczyzna. 14:40 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny 15:50 Wydarzenia - program informacyjny 16:15 Pogoda 16:20 Interwencja - magazyn reporterów
--

16:35 Gliniarze - paradokument
17:40 Trudne sprawy - program obyczajowy
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:15 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia
19:30 Sport
19:40 Pogoda
19:55 Liga Narodów w siatkówkę mężczyzn Polska-Iran
22:35 Volta - kom., Polska, 2017
00:45 Tata i ja - obycz., Kanada, 2016
03:00 Ewa gotuje - program kulinarny
03:30 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny
05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

06:15 Muzyczne poranki - Teledyski 07:00 Tamte lata, tamte dni - Mariusz Szczygieł - magazyn 07:40 Podróż z historią - Jak zostać husarzem? - dok., Polska, 2015 08:25 Góry Literatury - reportaż 09:00 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 10:10 Głos - film TVP, 1991 11:30 Niespotkanie spokojny człowiek - film TVP, 1975 12:40 Fabryka czasu - dok., Franc., 2021 13:50 Rawhide - Incydent z trzynastym sędzią - western, USA, 1959 15:05 Młyn i krzyż - film kostiumowy, Polska, Szwecja, 2010 16:50 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 18:00 Muzyka w sieci - magazyn muzyczny

18:30 Informacje kulturalne - magazyn
18:55 Reżyserzy - Michael Curtiz - dok., Wlk. Bryt., 2018
20:00 Kafka - serial biograficzny, Niemcy, Austria, 2024
21:00 Wstęp do filmu - Przypadek Pekosińskiego
21:05 Panorama kina polskiego - Przypadek Pekosińskiego - obycz., Polska, 1993
22:45 Pavarotti - dok., Wlk. Bryt., USA, 2019
00:50 Lekkie obyczaje - I Bóg stworzył kobietę - fab., Franc., 1956
02:35 Rzeka dzieciństwa - koncert jubileuszowy Tadeusza Nalepy - 2003
03:45 Projektując przyszłość - dokument, Hiszp., 2022

TV Puls

06:00 Policjanci z Miami - serial kryminalny 08:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny 10:00 Zaklinaczka duchów - Tym razem Melinda Gordon próbuje pomóc rysownikowi komiksów, który nekany jest przez ducha nastolatka. 10:55 Zbuntowany anioł - serial obyczajowy 12:50 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Lombard. Życie pod zastaw - 68-letnia Wanda jest emerytką. Kobieta żyje skromnie i nie stać jej na drogie prezenty dla ukocha-nego wnuka, Mikołaja. Z kolei druga babcia chłopca rozpieszczą go. Zdesperowana Wanda nie chce być gorsza... 15:50 Ranczo - serial komediowy, Polska
--

18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument fabularny
20:00 Centurion - przyg., Wlk. Bryt., 2010. Jest rok 117 naszej ery. Legiony Cesarstwa Rzymskiego mieczem i krwią budują chwałę Imperium. Pod ich panowaniem znajduje się ogromna część Europy. Także Brytania ulega rzymskim wojownikom. Jednak jej północne rubieże...
22:05 Redbad: Droga wojownika - przyg., Holandia, 2018
01:20 Król niewiernych - przyg., Wlk. Bryt., Łotwa, 2018
03:50 Dzielnica strachu - serial kryminalny

TVN 7

05:05 Ten moment - 31-letnia Anna Majewska jest lekarzem i pracuje na Szpitalnym Oddziale Ratunkowym. Kobieta straciła trzy miesiące temu 8-letnią pacjentkę... 05:40 Szkoła - Łukasz Trybalski z drugiej klasy gimnazjum, od kiedy rzuciła go dziewczyna nie widzi sensu życia. Osamotniony poznaje uczniów, którzy... 08:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 11:50 Kartoteka - serial dokumentalno-kryminalny 12:55 Detektywi - program kryminalny. Z placu zabaw porwana 4-letniego chłopca, a jego zrozpaczona matka prosi detektywów o pomoc w odnalezieniu synka. 13:55 Szkoła - program obyczajowy
--

14:55 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy
16:55 Szpital - program obycz.
17:55 Opowieści małżeńskie - program obyczajowy
19:00 Ukryta prawda - program obyczajowy
20:00 Ocean's Eleven: Ryzykowna gra - sens., USA, 2001
22:35 Szukając sprawiedliwości - sens., USA, 1991
00:40 W nowym zwierciadle: Wakacje - kom., USA, 2015
02:45 Oczami ofiary
03:45 Usterka - program poradnikowy
04:25 Druga strona medalu - talk-show

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 07:55 Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradok. 08:55 Dlaczego ja? - serial paradok. 10:55 Na Ratunek 112 - serial obycz. 11:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 11:55 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 13:55 Trudne sprawy - program obyczajowy 17:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 20:00 Uroczysko - serial krym. 21:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny 22:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto 23:00 Niezłomny - sens., USA, 2014 01:55 Love Island. Wyspa miłości - reality show 03:05 Interwencja - magazyn reporterów 03:25 Lubię disco! 04:25 Top 10 - Lista Przebojów 05:30 Telezakupy TV Okazje

TV Trwam
08:00 Inf. dnia 08:15 Polski Punkt Widzenia 08:35 Każdy maluch to potrafi 08:50 Słowo życia 09:00 Mocni Jego mocą 09:30 Sanktuarium polskie 09:50 Św. na każdy dzień 10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:25 Jestem mamą 11:40 Prosto o gosp. 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Polskie ślady w Ziemi Świętej 13:10 Skrzydła miłości 13:30 Msza św. 14:30 Czerwony Dwór 15:00 Leśni moczare 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Na zdrowie 16:30 Ojcowie Niepodległości 17:00 Po stronie prawdy 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Rozmowy niedok. 19:25 Św. na każdy dzień 19:30 Opowieści biblijne 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Ojczyzną 21:00 Apol Jasnog. 21:20 Inf. dnia 21:40 Polski Punkt Widzenia

CZWARTEK • 17 lipca

TVP 1	TVP 2
04:45 Akacja 38 - serial, 2017 05:55 Info Poranek 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Dobre historie - Małopolskie Hospicjum dla Dzieci - magazyn 08:00 U Pana Boga w ogródku - serial komediowy, 2008 08:50 Ranczo - serial obycz., 2008 09:50 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial 11:35 Królowie - serial historycz. 12:10 Agrobiznes 12:30 Agropogoda - magazyn 12:35 Magazyn Rolniczy 12:55 Natura w Jedynie - Dzikie imperium - Cziru, koziorożce z Wyżyny Tybetańskiej - dok., Franc., 2022 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny	04:30 Na dobre i na złe - serial obyczajowy 05:30 M jak miłość - serial obyczajowy, 2025 06:20 Operacja zdrowie - magazyn medyczny 06:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obyczajowy, Polska., 2025 07:30 Pytanie na śniadanie - magazyn poranny 11:15 Wspólny dom - magazyn 11:50 Karino - serial, Polska, 1974 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej 14:35 Na sygnale - serial fabularyzowany 15:05 La Promesa - pałac tajemnic - serial, Hiszp., 2023

15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej
16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja
17:00 Teleexpress
17:15 Pogoda
17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
18:00 Reporterzy - magazyn
18:20 Akacja 38 - serial, 2017
19:30 Program inform. 19.30
19:55 Pytanie dnia
20:10 Sport: Pogoda
20:25 Ojciec Mateusz - serial
21:25 Sprawa dla reportera
22:25 Brunei. Królestwo do pocięgi - dok., Franc., 2020
23:30 Dom pod Dwoma Orami - serial, 2021
00:30 Godzina prawdy - thriller, USA, 2020
02:35 C.K. Dezerterzy - cz. I - kom., Polska, Węgry, 1985

16:00 Koło fortuny - teleturniej
16:35 Familiada - teleturniej
17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022
18:15 Va Banque - teleturniej
18:50 Jeden z dziesięciu - telet.
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz., 2025
20:05 Postaw na milion - teleturniej
21:05 Stawka większa niż życie - serial sensacyjny
22:10 Żona dla Polaka - reality show
22:25 Morderstwa w Albi - dram., Franc., 2020
00:10 Kawa z kardamonem - serial, Ukraina, 2022
02:15 Wojna imperiów - dram., akcja, Chiny, 2015
04:25 Akacja 38 - serial kostiumowy, 2015

TVN

06:10 Uwaga! - program interw. 06:25 Ukryta prawda - program obyczajowy 07:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 09:25 Wycieczkowicze - program rozrywkowy 10:25 Zagadki losu - program obyczajowy 11:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 12:35 Szpital - program obycz. 13:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 16:55 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy 18:00 Detektywi - program kryminalny 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda 19:55 Uwaga! - program interwencyjny

20:10 Doradca smaku - program kulinarny
20:15 Na Wspólnej - serial obycz., Polska
20:55 Milionerzy - program rozrywkowy
21:35 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
22:45 Słoneczny patrol - kom., USA, Chiny, Wlk. Bryt., 2017
01:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas - serial, USA
02:05 Klara - serial, Polska
03:20 Szpital - program obyczajowy
04:20 Uwaga! - program interwencyjny
04:40 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy
05:10 Recepta na stary dom - program edukacyjny

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News 08:30 Malanowski i Partnerzy - Malanowski wspólnie z Stawowską, ogłąda nagranie przesłane przez porywacza syna Elwiry, Rafała. Na nagraniu zamaskowany porywacz grozi zabiciem Rafała, chyba że jego ojciec, Ryszard, poświęci się i popęlni samobójstwo. 09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy 10:30 Trudne sprawy - program obyczajowy 11:35 Gliniarze - W czasie rodzinnego obiadu w warszawskiej restauracji zostaje postrelony posł. Sprawa może mieć podłoże polityczne. Detektywi działają pod presją mediów. 14:40 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny
--

15:50 Wydarzenia - program informacyjny
16:15 Pogoda
16:20 Interwencja - magazyn reporterów
16:40 Gliniarze - serial paradokumentalny
17:40 Trudne sprawy - program obyczajowy
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:15 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia
19:30 Sport
19:40 Pogoda
19:55 Liga Narodów w siatkówkę mężczyzn Polska-Kuba
22:35 Narzeczony na niby - kom., Polska, 2018. Pewnego dnia życie Kariny zamieni się w pasmo nieszczęść...

TVP Kultura

07:05 Tamte lata, tamte dni - Andrzej Seweryn - magazyn 07:45 Podróż z historią - Na straży Gdańska - dok., Polska, 2015 08:25 Informacje kulturalne - magazyn 09:00 Rodzina Kanderów - serial obyczajowy, Polska, 1988 10:10 Młyn i krzyż - kostium., Polska, Szwecja, 2010 11:55 Reżyserzy - Elia Kazan - dok., Wlk. Bryt., 2018 12:55 Wydarzenia aktualne 13:55 Rawhide - Incydent w wędrówce bizonów - western, USA, 1959 15:00 Baza ludzi umarłych - dram., Polska, 1959 17:00 Rodzina Kanderów - serial obycz., Polska, 1988 18:10 Wydarzenia aktualne - program informacyjny 18:35 Wstęp Wolny - felieton

18:55 Galeria sztuki na ekranie - Matisse - dok., Wlk. Bryt., 2021
20:00 W trzy miesiące dookoła świata - Margot i Alma - dram., komedia, Franc., 2021
21:50 Dokument w podróży - Cinécitta, tworząc historię - dok., Franc., 2021
22:55 Sokół i koka - fab., Wlk. Bryt., Meksyk, USA, 1985
01:20 Panorama kina polskiego - Przypadek Pekosińskiego - obycz., Polska, 1993
03:05 Muzyka w sieci - magazyn muzyczny
03:35 Mistrz tańca - film TVP, 1968
04:10 Około północy - film TVP, 1977

TV Puls

06:00 Policjanci z Miami - serial kryminalny 08:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny 10:00 Zaklinaczka duchów - Melinda musi rozwiązać kolejną skomplikowaną sprawę. Tym razem pomaga jej duch... w stroju klauna. 10:55 Zbuntowany anioł - serial obyczajowy 12:50 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Lombard. Życie pod zastaw - Igor i Jolanta prowadzą schronisko dla zwierząt, któremu grozi zamknięcie. Zmuszeni są sprzedać wilka... maszynę do rozbijania mięsa i kości. 15:50 Ranczo - serial kom., Polska 18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument
--

20:00 Planeta Singli 3 - kom., Polska, 2019
22:05 Porady na zdrady 2 - kom., Polska, 2022
00:00 Wyjazd integracyjny - kom., Polska, 2011. Pracowników i najważniejszych klientów korporacji „Polish Lody” czeka wyjazd integracyjny. Będzie się działo!
02:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny
03:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument
04:00 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu. Wiadomości polityczne i gospodarcze oraz naukowe ciekawostki.
05:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny

TVN 7

05:05 Ten moment - Karol awansował na współnika kancelarii prawniczej. Jego narzeczoną jest córka właściciela kancelarii... 05:40 Szkoła - Licealistka Kasia Przybysz uważa, że jej chłopak Maks Nowacki jest niepokorny i cały czas się wygłupia. Dziewczyna chciała by mieć kogoś, z kim mogłaby poważnie porozmawiać. 08:40 Ukryta prawda - program obyczajowy 11:50 Kartoteka - serial dokumentalno-kryminalny 12:55 Detektywi - Detektywów Annę Potoczek i Macieja Dębosza prosi o pomoc dziewczyna, która wraz z matką znalazła w zalewie ciało swojej młodszej siostry. Wszystko wskazuje na samobójstwo, lecz 24-latka w nie nie wierzy.
--

13:55 Szkoła - program obyczajowy
14:55 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy
16:55 Szpital - program obycz.
17:55 Opowieści małżeńskie - program obyczajowy
19:00 Ukryta prawda - program obyczajowy
20:00 Dom wygranych - kom., USA, 2017
21:55 Legendy ringu - kom., USA, 2013
00:15 Miłosny bestseller - kom., Wlk. Bryt., USA, Meksyk, 2022
02:30 Oczami ofiary
03:35 Usterka - program poradnikowy
04:20 Druga strona medalu - talk-show

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej - reality show, program rozrywkowy 07:55 Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradokumentalny 08:55 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny 10:55 Na Ratunek 112 - serial obyczajowy 11:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 11:55 Policjantki i Policjanci - serial paradokumentalny 13:55 Trudne sprawy - program obyczajowy 17:00 Policjantki i Policjanci - serial paradokumentalny 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 20:00 Uroczysko - serial krym. 21:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny 22:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto 23:00 Historia zemsty - sens., USA, 2017

TV Trwam
09:50 Baska Murmuraska 10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:25 Myśląc Ojczyzną 11:35 Przyroda i ludzie 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Wykłady z konferencji naukowej w TK w Warszawie 12:50 Ulumowie. Świadeństwo sprawiedliwych 13:20 Przegląd Tyg. „Niedziela” 13:30 Msza św. 14:35 W gotowości 15:00 Po stronie prawdy 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Z wędką nad wodę 16:35 Sól ziemi 17:05 Akademia pro-life 17:30 Odpowiedzialni za Kościół 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Rozmowy niedok. 19:25 Św. na każdy dzień 19:30 Każdy maluch to potrafi 19:45 Modlitwa z udziałem dzieci 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Historia 21:00 Apol Jasnog. 21:20 Inf. dnia 21:40 Polski Punkt Widzenia

POZIOMO: 1) stopień oficerski; 2) kupowana od jubilera; 3) "... posłów greckich" Jana Kochanowskiego; 4) występuje na parkiecie; 5) Justyna, Miss Polonia 2000; 6) witamina B1 inaczej; 7) nauka o gospodarowaniu; 8) strzyżone kosiarkami; 9) smaczny owoc; 10) ... zielona, wąż dusiciel; 11) stan w USA ze stolicą w Lincoln; 12) człowiek z uczuleniem; 13) owoc brzozy i kłonu; 14) kolorowa na stopie; 15) papiery wartościowe; 16) kierownictwo portu, urząd; 17) szkółka leśna, matecznik; 18) przesłona ściana na plażę; 19) nieudane rozpoczęcie biegu; 20) serwujący sportowiec; 21) wyliczenie, wycenienie wartości; 22) zrzesa miłośników lotnictwa; 23) znak zodiaku; 24) miejski po-

PIONOWO: 2) na dachu samochodu; 5) naukowiec od roślin; 13) twardy w desce; 14) topiony lub z dziurami; 18) inaczej licytacja, aukcja; 19) inaczej rozsada, sadzonka; 30) Schengen lub Gazy; 31) greckie wzgórze z Partenonem; 32) kąpielowy do wytarcia; 33) twarda osłona żółwia; 34) pierwiastek Cr; 35) zbędne kilogramy do zrzućenia; 36) kraj z Trypolisem; 37) stan w USA z Montgomery; 38) przewozi pasażerów; 39) pers lub dachowiec;

40) uraz u sportowca; 41) powieść Prusa z Wokulskim; 42) Britney, znana piosenkarka; 43) pawian niedźwiedziowy krócej; 44) czarny materiał żałobny; 45) najwyższy szczyt Filipin; 46) tłoczenie świeżego powietrza; 47) rozmowa dziennikarza z gwiazdą; 48) skóra do wycierania okularów; 49) przedstawiciel dyplomatyczny papieża; 50) natrętna myśl, ruminacja; 51) narzędzie do ścierania warzyw; 52) zawodowo parzy i podaje kawę; 53) topola drżąca inaczej; 54) jej stolicą Bukareszt; 55) najważniejszy na statku; 56) chodzi w niej książdz; 57) zapalenie gardła lub migdałków; 58) pierwszy mężczyzna w mitologii nordyckiej; 59) pokarm wabiący zwierzyne.

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 26 utworzą rozwiązanie niniejszej krzyżówki

Sprawdź się w SUDOKU: wypiechij diagram 9x9 w taki sposób, aby w każdym wierszu, w każdej kolumnie i w każdym z dziewięciu pogrubionych kwadratów 3x3 znalazło się po jednej cyfrze od 1 do 9:

Hasło z kolorowych pól z literą "O" i "U" utworzy rozwiązanie:

[illegible]

Wynik dzielenia; inaczej bargiel, ptak; ze stolicą w Wilnie; wystawia recepty; azjatycka przyprawa do piwa; czerwony kwiat w polu; potocznie o pieniądzech; matematyczne zadanie z niewiadomą; Krzysztof, odkrył Amerykę, ze stolicą w Bamako; seler, brokuły i ziemniaki; wyspa koralowa z laguną; nękanie w miejscu pracy; świątynia prawosławna; lodowy domek Eskimosów; Orzeszkowa, pisarka; stan Stanów Zjednoczonych z Annapolis; tłuszcz ze słoniny; Defoe lub Olbrychski, aktorzy; dawny japoński rycerz; jej stolicą Valletta; marka włoskich ciężarówek; przepływa przez Celle; jeden ze sztuków; jest nim scrub w Australii; śpiew do melodii z taśmy w pubie; plażowe składane fotele; pierwszoplanowa w filmie; wawrzyn szlachetny krócej; rzepakowy do smażenia; rzeka w Wettingen; "Czarodziejski ...", opera Mozarta; bezkresna lub sina na horyzoncie; miasto Remigiusza Mroza; stolica Gwinei Równikowej; dawna nazwa Grecji; cywilny lub kościelny; jest nim basior; długa część czołgu; chińska, głęboka patelnia; ... tremens, majaczenie; inaczej o okuliście.

5		7	9	4		1		
				3		2	7	6
	6				8			5
	8		6		4			
		5						3
9								2
7		8			9			
6							2	9
	4		5	8	1		6	

WYKREŚLANKA: ukryliśmy 20 wyrazów kojarzących się z zakupami. Wykreśl je od góry do dołu, od lewej do prawej i na ukos: kasjer, towar, karta, portfel, chleb, muzyka, klient, kolejka, regał, wózek, chłodnia, cukier, ochrona, koszyk, cena, kasa, rabat, bułka, drzwi, parking.

S	B	O	C	Z	E	K	R	Ó	J
F	O	R	M	U	Z	Y	K	A	C
S	K	A	Ł	T	K	A	O	H	P
E	S	O	O	B	S	I	L	O	O
R	I	W	S	A	U	E	E	P	R
W	A	R	I	Z	B	Ł	J	R	T
R	T	A	K	E	Y	U	K	A	F
A	K	B	D	L	Ó	K	A	A	E
K	P	A	R	K	I	N	G	C	L
R	I	T	Z	A	O	E	T	A	P
A	E	Z	W	R	C	H	N	E	T
K	W	G	I	T	H	Ł	Ó	T	C
Ó	Ó	A	A	A	R	A	F	E	Z
W	Z	C	H	Ł	O	D	N	I	A
Ó	E	H	I	E	N	A	G	A	F
R	K	W	A	K	A	S	J	E	R